L 1926:2456

B.

R
1749

II 1926: 2456.
R 122.

Cic. C. 204b

Cart. 424.

Edit. Ald. 214.

Edit. Ald. 243.

Savonarola

HIERONYMI FERRARII AD PAV=
LVM MANVTIVM EMENDA=
TIONES IN PHILIPPI=
CAS CICERONIS.

PAVLVS MANVTIVS ALDI F.

CVM SENATVS VENETI
PRIVILEGIO.

VENETIIS, M. D. XLII.

Bibliotheca
Universitatis
Tartuensis
(Dorpatensis)
1926 · 2456
i52513191
4-II A
11539.

HIERONYMVS FERRARIVS
PAVLO MANVTIO S. D.

ECCE tibi persoluo, quod promiseram, uel, ut uerius loquar, plus, quàm promiseram, præsto: satis enim non promisso meo solum, uerum etiam animo tuo factum erat, si modo nudos (ut ita dicam) hosce locos tibi tradidissem. uerum ego cum scirem te esse distentissimum, quà de mendis librorum tollendis, quà de uerbis quibusdam, atq; sententijs, quæ in his inuolutæ erant, euoluendis, ut labore te leuarem, simulq; augerem munusculum meum, feci quod antea nunquam, quodq; ualde abhorrebat à natura mea, ut quæ partim ex antiquis libris, partim ex me prompseram, ea quasi uestitu orationis induerem, &, quoad rei natura pateretur, ornarem. id autem ut commodius à me fieret, & cumulatius, antequam ad scribendum aggrederer, faciundum mihi putaui, ut ea studia, quæ in his libris antea posueram, nunc rursus acriori cura, attentioréq; animo renouarem. itaq; conductis in unum multis Philippicarum uoluminibus, & his quidem perueteribus, operam dedi, ut, quoniam inter ipsa conueniret interdum, sæpe uariaretur, hanc uarietatem, constantiamq; ita diligenter notatam haberem, ut ne littera quidem effugeret. Quantum autem & his & superiorum temporum uigilijs lucri fecerim, non est meum scribere, ideo quòd facile seipsum quisq; fallit, & ipsa scripta indicabunt. Tanta

quidem certe diligentia usus sum, ut interdum, ne putida uideatur, in mentem ueniat subuereri, ita minima etiam quæq; persecuti sumus, nec solum elaborauimus, ut sua Tullio sermonis elegantia, uerum etiam suus, quoad eius fieri posset, orationis orbis, suusq; numerus redderetur. quæ tamen in his interpretati sumus, quæue emendauimus cum apud hunc ipsum in alijs libris, tum apud alios de meliore nota scriptores, hæc, etsi cum occurrerent, atq; inciderent quasi prætereuntes excussimus, tamen animum harum minutarum rerum fastidio defessum releuare poterunt, atque abalienatum retinere. hoc igitur opusculum ad te mittimus, quod uel ut tuum per me edas licet, siquidem me tui amor ad scribendum, non studium laudis impulit, uel, sicut ingenuus es, nec indigens cuiusq̃, meum nomen placet inscribere, in tuo certe exeat ac diuulgetur uolo, non solum ob eam causam, ut quam diligentiam soles in tuis, hanc in meis quoque rebus adhibendam putes, uerum etiam multo magis ut docẽtissimi adolescentis, atque apud eos omnes, qui se optimis artibus dediderunt, gratiosi, nomine commendatum, studium istuc secum, fauoremq; in uulgus afferat. hic autem ut primus ingenij fœtus nunc minutus sit, nec ita ualde bonus necesse est. post si, ut humus, sic animus fiet cultu fœcundior, quoq; magis subactus erit eo grandiores edet fruges, ac meliores, uberiora à me ac præstantiora debebis expectare. qualiacunq; certe efferremus, tibi efferremus. quis enim ad communem fructum non excitetur, non eĩ omni studio faueat, non omnibus opibus, ac uiribus opituletur, quem id ætatis uideat sic euigilare in litteris, ut fructus lucubrationum suos in commune conferat; sic incumbere in eam curam, ut scriptoribus alijs, quos mendorum quasi quædam illuuies inquinauerat, ac totos prope mutauerat, suum splendorem, formamq; restituat, alios in tenebris abditos iam iamq; situ eneẽtos in lucem euocet, perire non sinat, atque adeo immortalitati commendet, ut omnia loca, bibliothecas, libros peragret, scrutetur, euoluat, non operæ, non sumptui, non denique ualetudini, atq; uitæ parcat. quam quidem, cæteraq; laudes animi, ingenij, ac iudicij tui mens quidem nunc ardet studio persequendi, sed impetum reprimit pudor. quòd enim, cum tecum loquor per litteras, mihi cum præsente præsens loqui uideor, iccirco fit ut, quasi te in os laudem, ita de te ad te scribens eruberescam. prædicabo igitur alijs quod facio, atque in hoc animo meo penitus obsequar. Vale, & me ama. Romæ, data Non. Ian. ∞ D X L I.

HIERONYMI FERRARII EMENDATIONES IN PHILIPPICAS CICERONIS.

CLIII.

AD VESTRVM *consilium auctoritatemq;*] *Auctoritatem, libri ueteres: & ita scribi oportere, non solum Grammatici antiqui docent, qui quidem hoc uocabulum ab Augeo declinatum tradunt; sed etiam ex antiquorum monumentorum inscriptionibus apparet.*

CLIII.

ATHENIENSIVMQVE *renouaui uetus exemplum*] *Liber Colotianus, & alij nonnulli, reuocaui. quod ut eijciam, uerbum proximum inferius facit. sic in III. l. de Or. acerba sanè recordatio ueterem animi curam, molestiamq; renouauit.*

CLIII.

QVOD *tum in sedandis discordijs usurpauerat ciuitas illa*] *Sic liber Langobardicis litteris scriptus, qui cum pleriq; consentiunt, Quod tum in sedandis discordijs erat ciuitas illa. Col. Quod tum in scandalis discordauerat ciuitas illa. nonnulli, Quod tum in sedandis discors erat ciuitas illa. Vnus, atq; alter hoc modo, quo tum in sedandis discordijs erat usa ciuitas illa. quæ uarietas hanc in opinionem me adduxit, ut putarem M. Tullium ita scriptum reliquisse, Quod tum in sedandis discordijs ciuitas illa. hanc autem uarietatem ab illis hominibus emanasse, qui sub omnibus locis, atq; uerbis glossemata subscribunt: qui quidem cum periodo huic aliquid deesse uidissent, atq; aliud alij tanquam*

præteritum retulissent: in horum postea libris describendis, ducti errore librarij suggesta illa uerba, & tanquam adulterina cum ueris, germanisq; contexuerũt: quæ sensim latius disseminata omneis ferè libros occuparunt. Tu tamen, ne nimium nobis sumere uideamur, fac tantisper in tuis sit, uel ut ante fuit, uel, quoniam nullis in libris ueteribus reperitur, usurpauerat, ut in ijs duobus est, quos extremos protuli; dum librum nobis assentientem inueniamus.

CLIII.

SVMMA cum dignitate, & constantia.c.] Omnes libri ueteres commutant ordinem, ab his etiam non nihil discrepant. hoc modo, Ad hunc ordinem res optimas deferebat, nihil tum in C. Cæsaris commentarijs reperiebatur, summa cum dignitate, constantia ad ea, quæ quæsita erant, respondebat. qui quidem, quod ad ordinem attinet, ualde placent. placent autem propter insequens membrum, quod ad hoc extremum multo aptius, quàm ad illud alterum quadrat: nec insolens, ac nouum, ut duo uerba sublata è medio coniunctione dicantur. Cic. in ep. ad Appium. Quóq; plura uirtutis, industriæ ornamenta in te sunt. & in XIII. Phil. tamen eorum ora, sermones, quĩ ex eo numero in urbe relicti sunt. Nisi quod erat notum omnibus, deesse non abesse mihi uidetur: nam & recentiores retinent, & hoc, quàm illud, ueri similius est.

CLIII.

CLARISSIMO uiro] C.V. libri ueteres.

CLIII:

SENATVS consultum] S.C. Libri ueteres.

Alia

CLIII:

ALIA porro propria Dolobellæ] Dolabellæ. l. u. & recte. indicant substructiones aquæductuum, in quibus ita inscriptum est, P. Cornelius P.F. Dolabella.

CLIII:

QVI illam insepultam sepulturam effecerant] Audio quosdam non insepultam, sed insepulto probare, quibus de causis adductos, nescio: omnes certe libri contra faciunt. ego uero M. Tullium arbitror id loquendi genus ab aliquo uno ex uetustissimis illis scriptoribus mutuatum, aut certe poetã nescio quem imitatum, cuius ipse uersus in libris oratorijs profert, Qua tempestate Paris Helenam innuptis iunxit nuptijs eum. porrò à Græcis transtulisse. illi certe in hoc genere frequentes. ut illud est apud Euripidem in Hecuba. νύμφην τ' ἄνυμφον, παρθένον τ' ἀπάρθενον. & apud Sophoclem in Aiace. Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κοὐκ ὀνήσιμα. ut igitur ille nuptias innuptas appellauit, quòd in ijs solẽnia, ac iusta nuptiarũ seruata nõ erant: ita hũc per similitudinẽ existimo funus Cæsaris insepultam sepulturam uocitasse, propterea quòd raptim, ac turbulente, non more, ac modo factum erat. quod ita fuisse, declarãt rerum gestarum Cæsaris explicatores. Sepultura autem ualet interdum humationem, atq; actum ipsum, ut ita dicã, sepeliendi: funus aliàs, & prope exequias ipsas, ut hoc loco, & l. II. de Legib. Nec de mortui laude, nisi in publicis sepulturis; nec ab alio, nisi qui publice ad eã rem constitutus esset, dici licebat.

CLIII:

MAGIS, magisq;] Magis, ac magis. Liber Lãg.

& alij nonnulli. utrunq; usitatum.

CLIII:

CVM *suis similibus seruis*] Sui, probo.

CLIII:

MIRVM *mihi uideatur*] Omnes libri ueteres, Mihi mirum uideatur.

CLIII:

NIHIL *per senatum: multa, & magna per se ipsum & absente populo, & inuito*] Multa, & magna per populum, emendo, cum auctoritate ueterum omnium librorum, qui quidem in manus meas peruenerunt, tum etiam ratione adductus: nam primum quis agebat per se ipsum? deinde ipse Cicero multis in locis apertissime ostendit, Antonium egisse per populum. Qui potuit agere per populum (dicet quispiam) & absente populo, & inuito? qui agit per plebem concitatam, per operas conductas, per egentes, seditiosos, facinorosos: is agit per populum: siquidem hi quoq; sunt in numero ciuium: & rursus per populum non agit, cum & populus, qui uere populus appellari possit, constet ex uiris bonis, ac bene sentientibus de Rep. & ea comitia legitima sint, quorum auctor senatus est, quæ descriptis ætatibus, classibus, ordinibus habentur. Antonius igitur cũ ferret leges per uim, exclusis bonis, et iure rogãdi sublato, non agebat per populum, & rursus agebat per populum, cum ciues improbi, atq; ex numero ciuium merito exterminandi eas scisserent, ac iuberent. quid multa? audiamus Ciceronem similiter loquentem in oratione pro domo sua. An tu populum Ro. esse illum putas, qui constat ex ijs, qui mercede conducuntur, qui impelluntur, ut uim afferant magistratibus, ut obsideant senatum, optent quotidie cædẽ, incendia, rapinas? quem tu tamen populum nisi tabernis clausis frequentare non poteras.

CLIIII.

VT *adessem Cal. Ianuarij*] Liber Lang. Kl̃. Ian.

CLIIII.

CVM *Brunduſium*] L. Lang. Brundiſiũ, ſemper.

CLIIII.

QVAE *tamen, mihi urbs coniunctiſſima*] L.u. urbs mihi coniunctiſſima. quæ ſtructura mihi concinnior uidetur.

CLIIII.

SVSPICIONIS *aliquid afferret*] L. Lang. ſuſpectionis. ut apud Terentium in Andria, Nam qui iſtæc tibi incidit ſuſpectio? Suſpicio quoq;, unde hoc uerbum declinatum eſt, pro ſuſpectum habeo, dixit Salluſtius. Suſpectus, inquit, regi: & ipſe eum ſuſpiciens.

CLIIII.

QVAE *ita mihi placuit*] Quæ mihi ita placuit, omnes l.u.

CLIIII.

NEC *multo poſt*] Nec ita multo poſt, o.l.u. qui mihi quidem redolere uidẽtur elegantiam Tullianam.

CLIIII.

ETIAM *plus Reip.*] Plus etiam Reip. o.l.u.

CLIIII:

REMP. *conuenturam Cal. ſextilibus: ſenatum frequentem fore*] Ita corrigendum eſt, Rem conuenturam: Kal. Sext. Senatum frequẽtem fore. cuius emen

dationis habemus auctorem non modo Col.librum,sed Cic.ipsum in XVI.l.ep.ad Att.de eadē re eodem modo loquentem. Hoc,inquit,afferebant Bruti, & Cassij edictum,& fore frequentem senatum Cal.à Bruto,et Cassio litteras missas ad cōsulareis,et prætorios:ut adesſent,rogare.summam spem nunciabant, fore,ut Antonius cederet,res conueniret.

CLIIII:

REMISSIS Gallijs prouincijs] Prouincijs Gallijs, Colotianus,& alij nonnulli u.l.

CLIIII:

EX qua Brutus excederet] Cederet. omnes libri scripti.quod uerbum tamē idem ualet,quod excedo. ut hic idē in X.Philip.de eodē Bruto loquēs declarat.eūdē uidi postea Veliæ,cedētē Italia.& paulo infra. Cedere è patria seruatorē eius,manere in patria proditores.

CLIIII:

PVLCHERRIMI facti conscientia] Hoc amplius o.s.l.pulcherrimi facti sui conscientia.

CLIIII:

NEQVE perficere poteram] L.u.partim patrare, partim præstare.Gellius quoq; præstare, si tamen sine mendo liber est,quem tamen sequor.

CLIIII:

PRAETER naturam etiam, præterq; fatum] Etiam, delendum est, nisi libris omnibus antiquis fidem abrogamus.

CLV.

IDQVE nonnullo eius officio debere esse] Sic o.l.u.idq; me nonnullo eius officio debere ēe, ex quibus mea

mea quidem sententia, si è modo litteram in t, mutaueris,omne mendum sustuleris,hoc modo. Idq; me nōnullo eius officio debere,et præ me semper tuli.

CLV.

ITA sine cura Consules sunt] Lang.C. pro Consules.Colotianus,Consul.nonnulli,Consulares. ego sequor impressos.

CLV.

CVMQVE è uia languerem] tres libri scripti,de uia,quos uehementer probo: siquidem ab his scriptores luculentissimi faciunt.Plaut.in Pseud. Nam ut lassus ueni de uia,me uolo curare.Cic.in Acad.& nisi de uia fessus esset,continuo ad nos uenturum fuisse.& de Som.Scipionis.Me & fessum de uia,& qui ad multam noctem uigilassem.

CLV.

MISI pro amicitia,qui hoc diceret] Qui hoc ediceret,o.l.s.quod aures meæ multo magis probant.edicere autē nō modo ualet,edicto iubere:uerū etiam dicere, indicare,atq; etiā enūtiare significat.Sal. Is cum se diceret indicaturum de coniuratione, si fides publica data esset: iussus à Cos.quæ sciret,edicere.Cic.de Am. si primus,quid maxime reprehendere Scipio solitus sit,edixero. Plaut.in Menem.omnia hercle ego edictaui. Quid? si corrigamur, hoc ei diceret.omnino mollius, atq; usitatius uideretur: tot librorum tamen consensionem pro nihilo putandam non arbitror.

CLV.

INVITI secuti estis] Secuti estis inuiti, L.Col. oratio certe fit & numero plenior,et cōpositione lenior.

CLV.

NIHIL dico quis fuerit ille L.Brutus] Nos antea tantummodo coniectura ducti, pro quis, cui, reposuerāmus ita, ut ante, fuerit, notam distinctionis apponeremus: quòd omni scriptura diligenter considerata, Cicero mihi uidebatur hoc uoluisse dicere, se nullo modo eos honores, qui dijs immortalibus deberentur, cuiquam mortuo fuisse decreturum. itaq; cum dixisset, An me censetis P.C. quod uos inuiti secuti estis, decreturū fuisse, ut decernerentur supplicationes mortuorum? Tum illud addidit, Nihil dico cui. non disputo, cui hic honos haberetur, nefario. s. Tyranno, scelerato, impio. Verū fac fuisse L.Brutum exactorem regum, patriæ liberatorem: adduci tamen non possem, & quæ sequuntur. similiter autem locutus est in oratione pro Sext. Cur de capite ciuis? non disputo cuiusmodi ciuis. etc. Verum hoc antea, ut dixi, coniectura modo adductus, nunc eo magis id affirmo, quòd sententiæ meæ antiquissimus quisq; liber adstipulator est. erūt tamen fortasse nonnulli, quibus magis arrideat quoius, cuius. s. patrio casu, ut sit superiori scripturæ consequens: dixerat enim mortuorum. quæ sententia ut reprehendi non posset, si alicuius unius libri auctoritate niteretur, ita non magnopere probanda, cum à scripto recedat: præsertim cū M. Tullius quibusdam legibus ita sit astrictus, ut ijs interdum tamen se relaxet, atq; soluat. si quis tamen id pugnaciter defendet, nos ei non ualde repugnabimus.

CLV:

FACILE possim defendere] Possem, o. l. u. perspicue rectum.

CLV:

PARTIM timeo ne impendant] Impendeant, l. u. perspicue rectum.

CLV:

CONSVLARES fecit] L. Colotianus, Cōs: Lang. qui cū pleriq; faciūt, Consules. quod ualde placet.

CLV:

QVI sententiam loco consulari dicunt] L. Col. & alij nonnulli, Consulari loco dicunt. quos sequimur, ut asperitatem concursus extremi uerbi cum insequenti primo uitemus. sic in VII. Phil. dicere in hoc ordine sententiam M. Antonium consulari loco.

CLV:

IN suspicionem populo Ro. uenire] In suspectionem, Lang.

CLV:

QVOD ipsum est turpe] Esset, nō est, o. l. u. quēadmodum in oratione contra Pis. locutus est. Pro Aurelio tribunali ne conniuente quidem te, quod ipsum esset scelus, sed etiam hilarioribus oculis, quàm solitus eras, intuente.

CLV:

QVI non quid efficere posset] Extra unum, atq; alterum librum, in quibus Col. (de ueteribus enim loquor: nam recentiores quoq; cum impressis faciunt) reliqui sic, Qui non quid in remp. cogitauit, sed quid facere ipse deberet. qua scriptura diligenter considerata, atq; omnibus ex partibus pertentata, hanc in opinionem discessi, ut huic aliquid deesse potius putarē, quàm impressæ superare: cum præsertim, ut dixi, duo uetu-

ſtiſſimi libri, atq; ex omnibus minime mendoſi hinc ſentiant, & ſententia bona ſit, ac bonis uerbis elata: tot librorum tamen conſenſionem ſilentio præterire nō placuit. de eo conuenit inter omnes, quòd illud uerbum, ipſe ſ. proximum à poſtremo locum tenet: quo modo quidem multo melius cadit ipſa comprehenſio.

CLVI.

BENIGNE tamē me] Benigne me tamē, o.l.u.

CLVI.

NIHIL tam eſſe in actis Cæſaris] Nihil eſſe tā, c. omnes l.u.

CLVI:

AN ſi cui quid ille promiſit, id erit fixum?] Pro quid, quod, o.l.u. quod ualde placet. in membro inſequenti ueteres l. non diſcrepant. recentiores fere pro fecit, fecerit. quod probo: ut duo complectatur & promiſſa, & beneficia. eſſet autem planius, ſi ita dixiſſet, Quodq; idem facere non potuit, ut multis multa promiſſa non fecerit? uerbis. ſ. coniunctione copulatis. ſed duo membra eodem modo paulo ante extulit, liberatus cædis periculo paucis poſt diebus ſenatus. uncus impactus eſt fugitiuo illi. c. Facere autem promiſſa, non pro mittere, ſed promiſſa ſeruare ſignificat. quod uel ex hoc loco facile intelligi poteſt, et l. III. de off. promiſſum potius non faciendum, quàm tam tetrum facinus admittendum fuit. & I. etiam ne furioſo promiſſum facere?

CLVI.

QVAE tamen multo plura reperta ſunt] Quæ tamen multo plura illo mortuo reperta ſunt, o.l.u.

CLVI.

PECVNIA utinam ad ædē Opis maneret] Ad opis, o.l.u. loquendi modus & breuis, & elegans, et optimo cuiq; ſcriptori uſurpatus, ut ita dicant, ante Apollinis, Ad Martis, in Veneris. pro ad Martis ædem, in Veneris ædem. Cic. de eadem re loquens in ep. ad Att. Rapinas ſcribis ad Opis fieri. in VI. Phil. ſicut illā Q. Trebellij ante Caſtoris. Plaut. in Pen. Ag. quò te agis? Ad. ego ne? in Veneris. Græci quoq; hoc loquendi genus uſurpant.

CLVI.

CRVENTA quidem illa] Cruenta illa quidē, o.l.u.

CLVI.

SI ita in actis eius fuit] Eius, ab omnibus l.u. abeſt.

CLVI.

ET toga] Et in toga, o.l.u.

CLVI:

OPTIMA etiam in rep.] Optima etiam rep. o.l. ſcripti. & recte. ſic etiam dicitur, Bonis rebus, Saluis rebus, Optimis temporibus.

CLVI:

NE pluſquam biēnium conſulares] L.u. partim, Ne'ue, partim Neu. quorum alterum plenum, alterum imminutum. utrunq; idē ualet: utrunq; uſitatum.

CLVI:

ACTA Cæſaris ſeruari] Cæſaris acta ſeruari, o.l.u. cum ſtructura leuior, tum numerus Ciceroni maxime probatus: finitur enim ſpondeo, creticus huic proximus.

CLVI:

VIRI fortiſſimi, atq; honeſtiſſimi] Viri honeſtiſſimi, atq; fortiſſimi, o.l.u.

CLVI:

AT *si feratis*] L.Lang. Atq; pro at. Scalæ, et alij nonnulli, ferretis. ut ita fortasse corrigendum sit, Atq; uel Atqui si ferretis: sequitur enim, probaretis.

CLVI:

HIC enim est legis iudex] Index, liber unus, atq; alter. quod rectum est, & ex se intelligitur. Nemo est enim quin sciat, Indicem aliàs librorum, aliàs monumentorum inscriptionem significare. Iam quid hæc sibi uelit in libris, atq; monumẽtis, perspicuũ est.

CLVII.

DE *ui, & de maiestate damnati*] De ui, & maiestate, Lang. cæteris assentior.

CLVII.

ISTAM *legem manere*] O.l.s. non manere, sed uenire probant. ego neutrum satis probo: nam manere, de legibus latis, non promulgatis dicitur. ut de proiuncijs Cons. quare aut uobis statuendum est legem Aeliam manere, legem Fusiam non esse abrogatam. rursus uenire legem pro ferri insolitum, atq; inusitatum. quid faciendum, inquies? censeo tantisper in librorum antiquorum auctoritate delitescendum, dum uerum inuestigemus; si tamen hoc uerum non est: cum præsertim tam illud alterum, quàm hoc insolens sit.

CLVII.

VELLETIS *aliquid esse populare*] Aliquid uelletis esse, omnes l.u. nonnulli sic emendant, uellet is. ut Antonium modo describat.

CLVII.

QVAE *est igitur ea cupiditas*] Pro ea Lãg. hæc. Col. SC. & cæteri ferè, ista. quos sequor.

CLVII.

QVID *est igitur aliud? quàm adhortari*] sic Lang. qui cum pleriq; libri consentiunt, Quid est aliud igitur adhortari adolescentes, ut turbulenti ut seditiosi. c. ut in. II. l. de Fin. bon. & mal. Quid est enim aliud, esse uersutum?

CLVII.

QVAM *autem ad reip. pestem furor tribunitius impelli non poterit*] Sic L. Col. & alij nonnulli, quem autem ad reip. pestem furor tribunicius impellere non poterit. quod magis probo, ut hanc habeat sententiam. quis homo tam contemptus, tamq; abiectus constitutus in tribunatu, qui natura uehemens est, & uiolentus, nõ excitabitur ad perniciem, atq; exitium reip. cum uiderit se armis potentissimi magistratus armatum, ijs autẽ legum uinculis solutũ, quæ ad coercendos furores tribunicios cõparatæ sunt. dixit autẽ furorẽ tribuniciũ, ut proCluẽt. spiritus tribunicios. cõtra Rul. uim tribuniciã, pro priã. s. tribunatus, atq; ei propè insitã, atq; ingenerată.

CLVII.

QVID? *quod abrogatur his legibus Cæsaris*] Quid? quod obrogatur legibus Cæsaris, o.l.u. quod probo. etenim præterquam quòd aptius ad sententiam cõuenit; siquidem M. Antonius non leges Cæsaris abrogabat, sed ijs alias leges aliqua ex parte cõtrarias ferebat: præterea, quod sciam, legi abrogare non dicitur: nam illud apud Liuiũ l. IX. semper antiquæ abrogat noua, sine dubitatione mendosum est: quo tamen mendo libri scripti uacãt. pro antiquæ. n. antiquam retinẽt. quod au

tem est apud illum, qui scribit ad Herennium. Cui legi abrogatū, uel derogatū sit. nō dubito, quin librarij mē dū, atq; ibi quoq; obrogatū, & paulo supra obrogatio, non abrogatio, scribendū sit: nam cū de legibus inter se contrarijs controuersiæ argumēta suggerat, quid tādē momenti poterat afferre lex, quæ amplius lex nō erat? at ea, cuius infirmandæ causa lex alia lata erat, etsi tenuem, aliquā tamen defensionē dabat: siquidē nō penitus erat sublata. Locū diligēter cōsidera, ibis in sentētiā meā. derogare autē legi, esse, quid ex lege ueteri, noua detrahere: abrogare legē, penitus tollere: obrogare legi, prioris legis infirmandæ gratia aliā legē ferre, nemo est qui nesciat. omnia cōplectitur uno uersiculo M. Tullius. quod per legem Clodiam promulgare, abrogare, derogare, obrogare sine fraude sua non liceat.

CLVII:

DE exilio reducti sunt à mortuo] Sunt, nullis in l.u. reperitur. hoc amplius Col. & Gad. quòd singula membra eodem uerbo finiunt, hoc modo, De exilio reducti à mortuo. ciuitas data non solum singulis, sed nationibus & prouincijs uniuersis à mortuo. & quæ sequuntur. quos mirum in modum probo: nam in alijs libris aut quid deesse, aut superesse mihi uidebatur: nec mihi persuadere poterā, tam elegantem, tamq; accuratū scriptorem eodem uerbo primum, extremumq; membrum concluisse, mediū tanquam mutilum, & decurtatū reliquisse. Itaq; non dubitabam, quin ex ultimo tollendum esset, à mortuo: aut secūdū referendis ijsdē uerbis supplendū. quæ in duobus l. antiqs inuēta hāc opinionē mihi penitus

hi penitus comprobauerunt. his autem conformationibus uerborum, quis dubitat, quin optimus quisq; orator distinguat orationem? aut quis hic non agnoscit eam figuram, quæ à græcis ἀντιπροφορά, à nostris conuersio appellatur? cuiusmodi est illud pro Font. Frumenti maximus numerus è Gallia, peditatus amplissimæ copiæ è Gallia, equitatus plurimus è Gallia.

CLVII:

QVAS tu mihi intercessiones inquis?] Quas tu mihi, inquit, intercessiones? quas religiones? sic Lāg. Col. Sc. hoc amplius Gad. quas religiones nominas? ut Plaut. in Cur. quas tu mihi tabellas? quos tu mihi luscos liberos? quos summanos somnias? & in Pseud. quem Pseudulum? quas tu mihi prædicas fallacias? & hic ipse in VI. l. accus. quā mihi religionē narras? quā pœnā? quē senatum? illa tamen breuitas mihi magis arridet.

CLVII:

NEGLIGIMVS istā] Neglegimus, l. Lang. et alij nonnulli. ut enim perlego, sic intellego, sic neglego dicebatur, ut ex uetustissimis libris intelligere licet.

CLVII:

CREDO illa legitima: quæ consules populum iure rogauerunt] Ita sine cōtrouersia corrigendum est, credo illa legitima. Coss. populum iure rogauerunt (hoc enim à maioribus accepimus ius rogandi) populusq; iure sciuit. hoc autem principium erat legum latarum. id apparet apud Frontinum de aquæductibus, cuiusdam legis uerba subscribentem. T. (inquit) Quintius Crispinus Cos. populum iure rogauit, populusq; iure sciuit. Probus quoq; has legum notas, P. I. R. P. Q.

I. S. sic interpretatur, Populum iure rogauit, populusq; iure sciuit. eodem accedit auctoritas antiquorum librorum, qui ad unũ omnes sententiæ nostræ suffragantur.

CLVII.

QVOD est augurum : antedicere ea, quæ uitari possunt] Amicorum, pro augurum. o.l.u. cætera eodem modo. quid hic augures, aut amici, aut omnino omnia hæc uerba sibi uelint, non dispicio : ut ualde suspicer, uel dicam pro certo putem, totum hũc locum, quem supra scripsi, interpretationem esse eorum hominum, qui glossas sub omnibus uerbis subscribunt. nam quòd dixerat, de futuris, suggesserunt (credo) elegantes illi interpretes, quod est amicorum antedicere ea, quæ uitari possunt. quæ uerba librariorum imperitia in omnes postea libros irrepserunt.

CLVIII.

IRASCI quidem mihi Dolabellæ] Sic Gad. Irasci te quidem mihi Dolabellæ. Lãg. et cum eo multi alij, Irasci uos quidem. quod magis placet : subiungit enim quanquam quidem te id facturum non arbitror.

CLVIII.

QVANQVAM quidem te] Quanquam te quidem, o.l.u. CLVIII.

SED promam ius, ut opinor, æquum] L. col. proponam. Lang. tamen pro impressis stat: atq; uterq; quidem cum suis tanquam adstipulatoribus, atq; aduocatis. ego Colotianum magis probo : quòd is mihi uidetur ad consuetudinem loquendi propius accedere.

CLVIII.

CONTVMELIAE dixero] Magna uarietas

in libris antiquis existit : nã partim cum impressis consentiunt, ut Sc. partim, contumelioſe, ut Gad. nonnulli cũ contumelia, ut Col. & alij nonnulli. qui omnes habent omnino quod sequamur : nam & dicere cõtumeliam, recte dicitur: Plaut. contumeliam si dices, audies. & contumelioſe: Cic. de offic. cum studioſe de absentibus detrahendi causa aut per ridiculum, aut seuere, aut maledice, contumelioſéq; dicitur. et cum contumelia, ut hic idẽ in II. Phil. quid est dictum à me cum contumelia ? ego tamen hoc extremum sequor. CLVIII.

QVAM semper in Rep. habui] In Rep. semper habui. o.l.u. & uerborum constructio lenior.

CLVIII.

VT à quibusdam mihi] Vt mihi à quibusdam, o.l.u. quod quidem magis implet aures meas.

CLVIII.

IIDEM illi] Idem illi, o.l.u. ut in substructione aquæ Martiæ ductus. P. CORNELIVS P.F. DOLABELLA C. IVNIVS C.F. SILANVS FLAMEN MARTIAL. COSS. EX S.C. FACIENDVM CVRAVERVNT, IDEM QVE PROBAVERVNT.

CLVIII.

MORBI causa, quàm mortis] Lang. morbus. quod si non contemnimus, mors pro mortis erit reponẽdum. eodem quidem modo loquitur ille qui scribit ad Heren. cui morbus causa est, cognitorem det. & Liu. l. XXXIIII. quibus aut emerita stipendia, aut morbus causæ essent. et l. XXIIII. nisi quibus morbus causa erit. et paulo infra. quibus neq; uacatio iusta militiæ,

neq; morbus causa fuisset. iudicium tamen aurium fun ditus repudiat, ac respuit: cui standum censeo.

CLVIII:

HOMINES *nobiles*] Nobiles homines. o. l. u.

CLVIII:

EA *autem est gloria, & laus*] Et, à nonnullis u. l. abest. quàm probem, hinc poteris existimare, quòd id coniectura sustuleram.

CLVIII:

EXPERTVM *uideremus*] Viderem. o. l. u.

CLVIII:

QVIN *mihi etiam*] l. u. partim, quin etiam mihi: partim, cum etiam mihi.

CLVIII:

CONSENSVM *illum theatri*] Nonnulli ueteres l. consessum. quod ego tamen reijcio: nam theatri consensum dixit spectatorum cõsensionem, qui uniuersi Dolabellæ plauserant, atq; una uoce significauerant, se factum eius comprobauisse. eiusmodi est illud in IIII. Phil. quod uos quoq; illum hostem tanto consensu, tantoq; clamore approbauistis. & pro Sest. quæ concio fuit per hos annos, quæ quidem non esset conducta, sed uera, in qua populi Ro. consensus perspici posset. & in ij. l. ep. ad Att. Totius theatri clamore dixit.

CLVIII:

BENEFICIO *nouo memoriam doloris ueteris abiecisse*] Nouo beneficio memoriam ueteris doloris abiecisse. o. l. scripti. & numerus plenior.

CLVIII:

HANC *tu potuisti Dolabella*] Pro potuisti, no-

tam prænominis Dolabellæ, P. scilicet, o. l. scripti. etiam in his, quæ sequuntur, immutant ordinem, hoc modo, hanc tu inquam potuisti æquo animo. c.

CLVIII:

CVM *tuum collegam depositis inimicitijs, oblitus auspiciorum, auguria te ipso augure nunciante illo primum die. c.*] Cum, ab o l. u. abest. cætera sic. Tuum collegam depositis inimicitijs, oblitus auspicia te ipso augure nunciante illo primo die. c. Ego sic arbitror emendandum, oblitus auspicia à te ipso augure nunciata. c. Id enim hoc loco mihi significare uidetur, quod in consequenti oratione declarat. confecto negocio bonus augur, Lælium diceres, alio die inquit. & paulo infra. Augur auguri, consul consuli nunciauisti. et alio loco, quã diu tu uoles, uitiosus Cos. Dolabella: rursus cum uoles, saluis auspicijs creatus. & ibidem. si nihil est, cum augur his uerbis nunciat, quibus nunciasti. & in V. or. quid? quòd cum eo collega tulit, quem ipse fecit sua nunciatione uitiosum. Cum igitur sentiat Cicero, M. Antonium depositis simultatibus, oblitum auspicia, quæ augur ipse nunciarat, quorum nunciatione Dolabellam Cos. uitiosum fecerat, illo primo die, quo Senatus in æde Telluris fuit, suum collegam pro collega habuisse: hanc rem librorum uerba mihi declarare non uidetur. sed nihil affirmo. tantum sententiam meam testificor, quam tum affirmabo, cum unum aliquem librum huius adstipulatorẽ nactus ero. illud quidem pro certo dixerim, non post mortem Cæsaris Antonium Dolabellæ nunciasse, sed tum, cum Dolabella iussu Cæsaris Consul renunciatus est. id quod Appianus, & Dion apertissime

ostendunt, qui quidem memoriæ prodant, Dolabellam, simul ac de interitu Cæsaris certior factus sit; statim sua sponte susceptis Consulatus insignibus in publicum prodiisse; habitaq; ad populum oratione temporibus non aliena, in Capitolium ad coniuratos ascendisse. Hæc autem de auspicijs disputatio me loci illius pro Cluentio commonuit, Nubit genero socrus nullis auspicijs, nullis auctoribus. In quo tu uide, ne pro auspicijs auspicibus sit reponendum: siquidem non auspicia in nuptijs, sed auspices adhibebãtur. hic ipse declarat l. i. de Diuin. Nihil ferè (inquit) quondam maioris rei nisi auspicato, ne priuatim quidem gerebatur: quod etiam nunc nuptiarum auspices declarant: quã re omissa nomen tantum tenent. Idem Val. Max. tradit. de ijs Plaut. Vltro ibit nuptum: non manebit auspices.

CLIX.

REIP. tuus paruus filius] Sic l. Lang. R. tuus paruulus filius. Scalæ, K. nonnulli cariſſimus. plures R. P. ut impreſſi. quos ut probem, locus ille facit in Catilinã: quem infra ſcripſi. Nec meam mentem non domum ſæpe reuocat exanimata uxor, abiecta metu filia, & paruulus filius: quem mihi uidetur amplecti Reſp. tanquã obſidem Cõſulatus mei. iam ſi paruulus pro paruus reposueris, magis placebit. CLIX.

QVI quidem nulla in concione] Nullus pro nulla l. Lang. ut fortaſſe corrigendum ſit, nullius. res minuta.

CLIX.

PROXIMO, altero, tertio] Tollendus eſt (meo quidem iudicio) librarij interductus, is qui proximo diſtinguit ab altero, ſcribendumq; proximo altero, pro poſtero die. dixit autem alterum diem proximum, ut Terentius, proximum uicinum: & Cicero, pedem ſuperiorem proximum: ut Varro, proxima ſuperiora loca: nã ſi quis alterum eſſe tertiũ diceret, id quod interpres Terentianus docet (ego, quid ſentiã, uidero) eius interpretatio eſſet indigna reſponſione: ſequitur enim tertio. & quoniam agitur de altero: illud in II. l. de or. pag. CXXXII. Alterum minime eſt liberale, depranatum eſt: aliter enim pro alterum reponendum eſt: ſupra enim dicit. Alterum genus eſt imitatione admodum ridiculum, ſed nobis tantum licet furtim, ſi quando & curſim. deinde ſubijcit rationem. Aliter enim minime eſt liberale. ſed ad rẽ. quod ſequitur, deniq; reliquis conſecutis diebus, deniq; in l. u. non eſt. CLIX.

HAEC iniuſta eſt] Inuſta, l. u. res facilis.

CLIX.

VT enim propter unius M. Manlij ſcelus, decreto gentis Manliæ neminem patricium. c.] Libri à uerbis ſine mendo ſunt, ab interpunctionibus mẽdoſi: ſic enim diſtinguẽdum eſt. ut enim propter unius M. Manlij ſcelus, decreto gentis Manliæ, neminem. & quæ ſequũtur. hoc docet Liuius l. VI. Adiectæ (inquit) mortuo notæ ſunt, publica una, quòd cum domus eius fuiſſet, ubi nũc ædes atq; officina Monetæ eſt, latum ad populum eſt, ne quis patricius in arce, aut Capitolio habitaret: gentilitia altera, quòd gentis Manliæ decreto cautum eſt, ne quis deinde M. Manlius uocaretur. quod autem ſequitur, M. Mãlium uocari licet: nulli omnino L. ſcripti M. retinent, ut uerear ne M. quæ Marcum ſignificat, abierit in Manlium.

CLIX.

QVOD uidemus etiam in fabulis,ipſis illis] Ipſi illi.o.l.u. & certe unus Atreus apud Actiũ hæc uerba tyrannica,ac deteſtabilia uſurpat. quorũ auctoritatem ſi ſequimur, dixerit,non dixerint, ſcribendum eſt.

CLIX:

PVTAS ne illum immortalitatẽ mereri uoluiſſe] Hæc uerba in quinq; libris uetuſtiſſimis,in quibus eſt Lang.deſunt,deſunt inquam,nõ abſunt.ſic enim ſentio: nam & ea Col.& multi alij ſcripti libri conſeruant: nec eiuſmodi ſunt,ut à quouis ſuggeri potuerint: etenim nec ita ualde aperta ſunt,nec ab ullo alio (quod quidem ſciam) præterquã Cic.& Plauto uſurpata.ut igitur hæc dilucida faciamus,horum ſcriptorum loca ſubijciemus.Plaut.in Bac.quem quidem ego ut non excruciem, alterum tantum auri non meream. & in Men.nequehodie ut te perdam, meream deũ diuitias mihi.& in Stic.neq; ille ſibi mereat Perſarum montes, qui eſſe aurei perhibentur,ut iſtuc faciat.Cice.de nat. de.quid mereas,ut epicureus eſſe deſmas? de fin.bon.& ma.quid mereris igitur, ut te dicas in eo magiſtratu omnia uoluptatis cauſa facturum eſſe? & in VI.in Ver.quid arbitramini Rheginos mereri uelle,ut ab his marmorea Venus illa auferatur? quid Tarentinos, ut Europam in equo ſedentem amittant? ſic enim hunc locum corrigendum puto. Idem Plaut.in Muſtel.immutata loquendi forma, ſignificatione conſeruata. Quid merear,quamobrem mentiar?

CLIX:

VT propter armorum metuendorum licentiam]

Habendorum,non metuẽdorum, omnes ad unum l.u. quod ſummo opere placet.

CLIX:

MISERRIMI ipſi ſunt] Miſeri.o.l.s.

CLIX:

NATVM te eſſe] Natum eſſe te.o.l.s.

CLIX:

QVID enim gladiatorij clamores innumerabiliũ ciuium?] gladiatoribus, ſine controuerſia corrigendũ eſt: nam primum in libris antiquis ita gladiatorij ſcriptum eſt,ut in multis extrema pars ſit in litura,in nonnullis etiam,b,ſic interlitum ſit, ut perſpici poſſit.deinde quid eſt gladiatorius clamor? an qui edebatur à gladiatoribus? at erant ciues Ro.qui clamabant.an pro ingentibus gladiatorios dixit? quis unquam ſcriptor ſic locutus eſt? quis porro litteris tradidit,gladiatores ita magna uoce fuiſſe, ut gladiatorius clamor ueniret in prouerbium? clamores autem innumerabilium ciuiũ gladiatoribus, id eſt,muneribus gladiatorijs, profectò conuenit. ſenſus enim iudiciumq; populi & gladiatoribus, & ludis maxime perſpiciebatur.gladiatores autem non modo ſerui homines dicuntur, quos laniſtæ armorum artem edocebant,quiq; in foro ſeu quo alio in loco depugnabant populi delectandi gratia: ſed eodem etiam uocabulo appellãtur ipſa gladiatorum ſpectacula. Cic. ix.Phil.Circumq; eam ſtatuam locum gladiatoribus,ludisq; liberos,poſterosq; eius quaq; uerſus pedes quinque habere.& l.ij.ep.ad Att.Gladiatoribus qua dominus, qua aduocati ſibilis conſciſſi.& pro Sex.Tribus locis ſignificari maxime populi Ro.iudicium, ac uoluntas po-

test concione, comitijs, ludorum gladiatorumq; consessu. pro Mur. nec plebi Ro. eripiendi fructus isti sunt ludorum, gladiatorum, conuiuiorum. quin etiam locum illum in eadem oratione mendosum puto. Nec si uirgo Vestalis huius propinqua, & necessaria locū suum gladiatorium concessit huic. non enim gladiatorium, sed gladiatoribus rectum arbitror: ut sit illi geminum, quod est in eadem oratione. Si gladiatoribus uulgo locus tributim, & item si prædia uulgo essent data. & in u.l.ep.ad Att. Is quærit ex me, num consueuissem Siculis locum gladiatoribus dare. quod autem ætas Ciceronis gladiatores appellauit, id posterior modo gladiatorium, modo gladiatorum munus dixit. Liuius. Munus gladiatorium datum ab ijs. Suet. in Cæs. Dict. edidit spectacula uarij generis, munus gladiatorum, ludos etiam regionatim urbe tota, & quidem per omnium linguarum histriones, item circenses, athletas, naumachiam. munere in foro depugnauit Furius. quod munere Suetonius, Cicero gladiatoribus profecto dixisset: quāquam hic etiā munera gladiatoria in oratione de Arusp. respōsis usurpat. Illud quoq; annotatione nō indignū est, semper gladiatores à ludis separari, ob eā causam opinor, quòd licet huiusmodi munera delectationis causa darentur, ui sum est tamen absurdissimū, rem tam duram, spectacula tam crudelia tam molli, támq; clemēti uerbo notare.

CLIX:

QVID populi uersus?] Nonnulli ueteres l. concursus. quod rectius existimo.

CLIX:

QVID ij tribuni plebis, qui uobis aduersantur?]

Non ij, sed ijs, omnes ferè l.u. & recte opinor: hoc. n. membrum aptum ex superiori pendet, Quid Pompeij statuæ plausus infiniti? quid ijs tribunis plebis? quòd autem populus Ro. plausum impartiri soleret tribunis, cæterisq; magistratibus, ijs qui gratas ipsi causas complecterentur, atque agerent, ita notum est, ut testimonio scriptorum non indigeat.

CLIX:

QVID Apollinarium ludorū plausus?] Sic omnes sine ulla omnino uarietate tā scripti, quàm impressi libri. & ego tamen & hos, & illos mendosos, atq; ita eē corrigēdos arbitror. Lud. Ap. uel Apollinar. id est ludis Apollinaribus sexto casu, ut hoc illi sit simile, Gladiatoribus qua dominus, qua aduocati sibilis conscissi. Ludis Apollinaribus Diphilus tragœdus in nostrū Pōpeiū petulanter inuectus est. Mendū aūt (ut opinor) manauit ex inscitia librariorū, qui cū in has notas incidissent, Lud. Ap. ita ludorū Apollinariū interpretati sunt, quasi hoc explicandū sic esset, Plausus ludorū Apollinariū, uel testimonia potius, & iudicia populi Ro. ac nō potius hoc modo. Plausus, uel potius testimonia, & iudicia populi Ro. Ludis Apollinaribus, qui datus erat. s. à populo Ro. Bruti nomine cōmissione ludorū Ap. Quòd autē eiusmodi p notas scriberētur, ita perspicuū est, ut confirmatione nō egeat. unum tamen locū citabimus X V I. l. ep. ad Att. in quo etiam nunc extant horum, de quibus agitur, uerborum notæ. Vt uenationem etiam, quæ postridie Lud. Apollinar. futura est, proscriberēt. quod autē sequitur, uel testimonia potius, et indicia populi Ro. o. l. u. iudicia. quod maiorē uim habet: siquidē hæc fallere nō possunt,

illa possunt. nam illud, uobis parua esse uidebantur? Sic o.l.u. parua uobis uidebantur?

CLIX:

SEXAGESIMO post anno] L. Lang. et alij multi pro post, habent tum. Liuius l. VII. Nisi quod pacis deum exposcendæ causa tertio tum post cõditam urbem lectisternium fuit.

CLIX:

QVI ijs ludis ita caruit.] L. Lang. quid ijs suis. Gad. & Col. qui ludis suis. quam ueram, germanamq; scripturam arbitror. Sic enim loquebantur antiqui, ut dicerent ludos tuos, quos tu feceras: ludos suos, quos ille fecerat. Cic. pro do. sua. qui antea uoce præconis à liberis semouebantur, tuis ludis non uoce, sed manu liberos à se segregabant. & in ep. ad Att. ut spectem ludos suos.

CLX.

PLAVSV, & clamore leniret] Lenierit, non leniret, tres l.u. quod probo: ut tempori tempus respondeat. est enim supra tribuerit.

CLX.

CARVM suis, quibus est ipse carissimus.] Ipse delendum est, omnibus l. antiquis auctoribus. & certe superuacaneum est.

CLX.

QVID eos de nostra uita cogitare censetis?] O. l. scripti, uestra. quod uerum est. Dolobellam enim & Antonium designat. est autem argumentum à contrario. Si populo Ro. eorum uita est carissima, quos sperant pro rep. ac sua libertate propugnaturos, quid de uestra

cogitare arbitramini? quos uidet contra se suis opibus uti, nihilq; prætermittere, quin remp. opprimatis, ipsi iugum seruitutis imponatis.

CLX.

COEPI P.C. reuersionis meæ fructum] O.l.u. cepi fructum P. C. reuersionis meæ.

CLX:

REIP. hostis fuerit] Fuerit hostis. o.s.l.

CLX:

QVI non bellum eodem tempore] L. Lang. ex eodem tempore.

CLX:

NEC uero necesse est à me quenquam nominari uobis: cum ipsi recordemini] Recordamini. o.s.l. quorum quidem consensus fecit, ut putarem ita scribendũ esse. Nec uero necesse est à me quenquam nominari. uobiscum ipsi recordamini. nam statim loci illius pro Cel. uenit in mentem. Ex quibus neminem mihi necesse est nominare. uosmet uobiscum recordamini. & pro Mur. Nolite à me commoneri uelle. uosmet ipsi uobiscum recordamini. opinionem meam Colotianus liber cõprobauit.

CLX:

TVAMQVE à me alienationem ad ciues impios tibi gloriæ fore putauisti] Sic l. Col. Tuamq; à me alienationem, commendationem tibi ad impios ciueis fore putauisti. quem ut syncerum putem, non solum id facit, quòd nec id uerbũ eiusmodi est, ut ipsum quiuis referre potuerit, & is liber ex omnibus minime mendosus est, atque huic unum atque alterum librum (ut ita dicam) subscribentem postea repperi: sed illud etiam,

quòd in Lang. multisq; aliis libris ita scriptum offendi. Tuamq; à me alienationem tibi ad impios ciues fore putauisti. quo animaduerso, pro certo habui, id uerbũ, gloriæ. s. ab aliquo esse suggestum, qui huic periodo aliquid deesse uidisset. eandem autem rem iisdem ferè uerbis dixit in V. Phil. Neminem me æquiorem reperiet, cui quidem, dum se ciuibus impijs commendat, inimicus esse, q̃ amicus maluit. Nonnulli pro ad apud reponunt. quasi uero ad non ualeat apud, aut, cum habet eandem uim, non ita ualde usitatum sit. sexcentos locos proferre possem, sed, ne multus sim in re minime dubia, ero contentus uno in ep. ad Att. qui huic geminus, ac simillimus est. Quæ etiam ad cæteros contempti cuiusdam hominis commendatio. ab eadem insciti a deprauatus ille locus est in III. com. belli Gallici. Quod nomen apud omneis nationes sanctum, inuiolatumq; semper fuisset. in ueteribus enim libris non apud, sed ad scriptum est.

CLX:

FACILLIME detrahi posse] L. u. facillime mihi. nonnulli, facile de me. quos magis probo.

CLX:

SVIS similibus] Sui, nonnulli u. l. quod probo.

CLX:

SE esse hostem patriæ] L. Col. se esse patriæ. cæteri cum impressis consentiunt. utriq; probabiles. horum scriptura significantior, illius concinnior ac numerosior.

CLX:

QVOD grauissimũ crimen iudico] Quod ego grauissimum, nonnulli u. l. in quibus est Col.

CLXI.

CONTRA rem suam ueniisse me] In libris uest structura leuior, hoc modo. Contra rem suam me, nescio quando, uenisse questus est.

CLXI.

SED hoc iccirco commemoratum à te puto] Hic locus usq; ad, At enim, deest in omnibus ferè libris ueteribus. ij, à quibus non abest, hoc modo. Cum te omnes recordarentur libertini generum, & liberos tuos nepotes Q. Fadij libertini hominis fuisse. hoc idem obijcit in III. Phil. Cuius pater Numitoriam Fregellanam proditoris filiam habuerit uxorem, ipse ex libertini filia susceperit liberos. Antonium quoque descripsisse his uerbis, quæ sunt in XVI. L. ep. ad Att. pro certo putarem, nisi prænomina discreparent. quanquam credibile non est, quàm crebro C. & Q. in libris ueteribus reperiantur locum inter se commutasse. hæc autem uerba sunt. ut sciant παῖδες παῶν, sine uallo Lucullano eum ex C. Fadij filia liberos habuisse.

CLXI.

NEC tu soluendo eras] Tu nec soluendo, o. l. u. hoc amplius Col. Incolumem fore putabas. quo numero ita iuuantur aures meæ, ut non dubitem, quin ita scriptum sit à Cicerone.

CLXI:

HIS se uitam dedisse] His se dedisse uitam, omnes libri scripti.

CLXI:

VIROS clarissimos] Clarissimos uiros, o. l. u.

CLXI:

ABSTINVERIS à nefario scelere] Abstinueris nefario.o.l.u.ut paulo infra, Abstinere maledicto.

CLXI:

NE te ingratus] Ne in te ingratus.o.l.u.res perspicua.

CLXI:

AN in illa querela] At, nonnulli scripti l. quod probo:ut eorũ mentibus respondeat,qui hoc dicere potuissent. Tu quidem de interitu reip. queri debuisti, sed tamen id facere sine ulla contumelia Antonij.quibus respondet. Quid non moderate? quid non amice? Quem ad modum illud ad Cæcinnam. Nunquam nisi honorificentissime Pŏpeium appellat. At in eius personam multa fecit asperius. Armorum ista & victoriæ sunt facta, non Cæsaris.

CLXI:

QVID dictum à me cum contumelia?] Quid est dictum.o.l.u.

CLXI:

ET quidem cuius temperantiæ] Quod quidem.o.l.u.quod tamen abiudico.

CLXI:

STIPATVS armatis] Armis,l.Lang.& alij nonnulli.quo modo locutus est in hac ipsa oratione. Ad quas te peragratis ueteranorum coloniis stipatum armis retulisti. figura notissima.

CLXI:

QVANTVM tum à me beneficium acceperit] Pleriq;

plerique libri,tum,nõ habent.in quibus reperitur,ij sic: quantum à me beneficium tum acceperit.

CLXI:

QVI paulum modo] Paululum,l.u.

CLXII.

QVID hoc est aliud? quàm tollere c.] Quid est aliud tollere è uita uitæ societatẽ? omnes ferè l.u. quod ualde placet. CLXII.

MVLTA loca] ioca,corrigẽdum. ut referatur ad seria.ut l.ij.de fin.bo.& ma. Quĩ cum ioca, seria (ut dicitur)qui cũ arcana quĩ cũ occulta omnia.qd autẽ seqtur,inepta esse uideãtur, esse ab omnibus libris abest.

CLXII.

VT Mustellæ Tamisio] Mustellæ tamen scio,L. Lang.quĩ cum pleriq; consentiunt.de hoc alio loco.

CLXII.

QVI cum hoc ipso tempore] Hoc isto.omnes l.s. quod minime displicet.nam præterq̃ quòd tot libros auctores habet; rõne præterea,& scriptorũ,qui ita locuti sunt,auctoritate nititur.ut.n.dicitur,hic ille,hic ipse,ille ipse,ille iste, sic dicitur hic iste. quod consuetudo quoq; bonorũ latinitatis auctorũ cõprobat.Cic.pro dom.sua. Hunc istum ocij,& pacis hostem.Laurentius Val.hunc locum ita citat.Quĩ cum isto tempore.sed mihi & grauiores,& antiquiores auctores duo libri sunt,ccc.nõ minus annis natu(ut ita dicã)maiores, q̃ ipse Laurentius.

CLXII.

QVID oppones tandem?] Opponas,o.l.u.

CLXII.

QVID est minus.c.] Quid enim est minus,par-

tim u.l.nonnulli,quid est enim minus.in hoc omnes consentiunt, quòd habent,enim.

CLXII.

QVAM obijcere aduersario, qđ ille.c.] Quàm id obijcere, o.s.l.

CLXII.

QVID enim interponerem audaciæ tuæ?] Quid enim me interponerem, L.Col. quo modo locutus est in ep.ad Q. Fratrem.Me nihil interpono.& in Ver.cur te interponis inuitissimis.c.

CLXII.

QVAM neq; authoritas] Quem neque auctoritas, o.ferè l.u.

CLXII:

VLLA esse poterat] Vlla poterat esse, Lang.& Col.& collocatio hæc coagmentata,illa hiulca.

CLXII:

VT pro me dicentem. c.] Vt me pro me dicentem,nonnulli u.l.in queis Col.

CLXII:

MODESTIAMQVE Cognoscitis,] Cognostis,L.Col.Vt pro lege Man.Vos quirites hoc ipso in loco sæpe cognostis,& multis alijs in locis,q̃ breuitatis causa relinquo.

CLXII:

VT prouocauit] Vt prouocatus,l.nonnulli.

CLXII:

VT igitur intelligeretis,qualem me esse consularem profiteretur] Qualem ipse consul profiteretur, o.l.u. præclare,ut sit.obiecit mihi consulatum meum,ut intelligeretis,qualem ipse consul profiteretur. confirmatione

non eget.Pisoni idem obijcienti, idem propè respondit. Quæ cum reprehẽdis,ostendis,qualis tu, si ita forte accidisset, fueris illo tempore consul futurus.

CLXII.

QVID enim constitui?] Sic o.l.u.quid enim ego constitui? quid gessi? quid egi?

CLXII:

CVIVS Quidem te fatum,sicuti C.Curionẽ,manet.] Cuius quidem tibi fatum manet, o.l.u. omnino impressi propius accedũt ad sermonis latini consuetudinem.tot tamen,tamq; uetustorum librorũ quasi conspirationem negligendam non putaui: præsertim cum& grammatici tradant,antiquos ita locutos esse,& id poetæ nescio cuius testimonio confirment. At tibi pœna manet.quod si sequimur,emendandum erit C.Curioni.

CLXII:

VT eum primum nominem] Primo, o.l.s.quod tamen abiudico.

CLXII:

PLACVIT L.Catulo] Sic omnes ferè l. scripti,Q. L.Catulo.quod ego interpretor,Q. Lutatio Catulo,ut in Acad.innumerabiles Q. Lutatij Catuli.

CLXII:

M.LABEONI] Glabrioni,emẽdo.quod ex quodã loco ep.ad Att.licet intelligere,quo in loco horum ferè,qui hic appellantur,omnium mentionẽ facit.Cõsulariũ putat leuiores fuisse,Catuli,Seruilij,Luculloru, Curionis,Torquati,Lepidi,Gellij,Volcatij,Figuli, Cottæ,L. Cæsaris,C.Pisonis,ẽt M.Acilij Glabrionis,Silani,Murenæ designatorũ Coss. Hic aũt Glabrio C.Pisonis collega fuit in cõsulatu.Iã Col.liber sentẽtiã nostram cõprobat.

CLXIII.

D. SYLLANO] Sillano, o.l.u. ego de auctoritate ueterum monumentorum, Silano.

CLXIII.

QVI tunc erant Coss.] Tum, o.l.s.

CLXIII.

QVI non mihi uitam suã, liberos, fortunas] Sic o.l.u. uitam suam, fortunas, liberos. quem ordinẽ quoq; seruauit in Pisonẽ. A' me se habere uitam, fortunas, liberos. hoc amplius, quòd referret acceptam, non acceptum probant. quod placet.

CLXIII.

QVI duo è consulari numero] Sic loqui solet latina consuetudo, ut dicat, è numero dissertorum, amicorum, ciuiũ: è numero tribunorũ militum, centurionũ, equitum: cuius rei plurima exempla apud M. Tullium, & Cæsarem passim licet inuenire. Iam Liuius, ut propius accedam, L. ix. Legatos, inquit, è consularium numero mittendos ad eum senatus censuit. & Suetonius in T. Vesp. Curatores restituendæ Campaniæ è consulariũ numero sorte duxit. Quorsum hæc inquies? ut uideas rectum ne sit, è numero consulari; an consulariũ pro cõsulari reponẽdũ sit: præsertim cũ hoc et eiusmodi cætera p notas scriberẽtur. ut ex eo facile error creari potuerit.

CLXIII.

HVIVS ego alienus consiliis consul usus sum] Huius ego consiliis alienus c.

CLXIII.

QVID ad eum unquam de rep. retuliſti?] Et quid, o.l.u. ecquid, ego. res perſpicua.

CLXIII.

PVTATOTE cum Phormioni alicui, tũ Gnatoni. c.] Tum pro eum mihi magis arrideret: ſed o.l. refragantur.

CLXIII:

QVALIS ſiquidem nunc eſſet] Qualis ſiqui nunc eſſet, o.l.u. quod probo.

CLXIII:

AD ſepulturam corpus uitrici ſui negat à me datum] At, L. Lang. more ueterũ. de quo ita Quintilianus. illa quoq; à multis eſt ſeruata differentia, ut Ad, cũ eſſet præpoſitio, D litteram, cũ autẽ coniũctio, T. acciperet. Itemq; cum, ſi tẽpus ſignificaret, per Q. ſi comitẽ, per C. ſi uero quum per duas ſequentes uu. ſcriberetur. frigidiora ijs alia, ut quicquid C. quartã haberet, ne bis interrogare uideretur, & quotidie nõ cotidie, ut ſit quot diebus. uerum hæc iam etiã inter ipſas ineptias euanuerunt. Hic quidem liber modo Ad, modo Ac ſine diſtinctione ſcribit.

CLXIII:

DOLEO à te iam omnibus uicijs eſſe ſuperatũ] In libris antiquis ordo uerborum eſt immutatus, ſic. Doleo à te omnibus uicijs iam eſſe ſuperatum.

CLXIII:

QVI autem tibi uenit in mentem] Quid, nõ quĩ. o.l.u. ut hic idem locutus eſt pro Roſ. Com. quid ita Flauio ſibi cauere non uenit in mentẽ? & i.l. de or. Heus tu (inquit) quid tibi in mentẽ uenit ita reſpondere? Plau. quoq; in Trin. quid in mentem uenit tibi, iſtæc dicta dicere? nõ ignoro hũc eundẽ, et Terentiũ qui pro quapropter uſurpare. ut ibi. Nã qui iſtæc tibi incidit ſuſpecliõ?

quia.c.Mihi tamen magis probatur quid.

CLXIIII.

VT non modo nō cohærentia inter se diceres] Vt non modo cohærentia, Lang.cæteri cum impressis consentiunt. quos sequor.

CLXIIII.

QVANTA tecum tibi esset contentio] Quanta tibi tecum,o.l.u.

CLXIIII.

VITRICVM tuum in tanto fuisse scelere fatebare] Fuisse in tanto scelere fatebare, o.l.u. præter unum Gad.qui sic. fuisse in tanto scelere cōprehensum fatebare. superiorem scripturam sequor. præterquam enim quòd libros & plures,& uetustiores auctores habet; Ciceronem præterea ita locutū fuisse alijs in locis, inuenimus,ut pro Sylla.si hic esset in eodem scelere.qui autem bonorum latinitatis auctorū ita locutus sit,comprehensus in scelere,adhuc inueni neminem.

CLXIIII.

ITA, quod proprium meum est,laudasti. quod totius senatus est,reprehendisti] Sic o.l.u.Ita quod proprie meū est,laudasti.quod totum Senatus.c.ut hic idē dixit in ep.fam.quòd tu ipse tam amandus es,tamq; in omni genere iucundus: id est proprie tuum.& pro domo sua.Non igitur in hoc officio,quod fuit præcipue meū. & pro Marcello.totum hoc,quantumcūq; est, quod certe maximum est,totum inquam tuum est,ualde placet.

CLXIIII.

SED qui tantarum rerum repugnantiam non uideas] Tantam,o.l.u.Liber Col.nō qui, sed q;.nōnulli, quia.quod probo.Sic.n.interpunctiones ponendas arbitror.Hæc tu non propter audaciam dicis tam impudēter: sed quia tantam rerum repugnantiam non uideas. Nihil profecto sapis.

CLXIIII.

CONTRA remp.perniciosa arma] Reip. perniciosa,o.l.u.perspicue rectum.

CLXIIII.

IN quo est tua culpa nulla] Nōnulla,l.Col.recte.

CLXIIII.

QVID tum? non ne cesserunt?] Incorrupta uerba, sed perperam(meo quidem iudicio)distincta. nā sic interpungendum arbitror.Quid? tum non ne cesserūt? Illud declarat,quod sequitur. At postea.quod ad tum referrur.Cic.de Prou.con.Tum inquam Byzantij, & postea signa illa, & reliqua urbis ornamenta sanctissime custodita tenuerunt.

CLXIIII.

OPERIS subciuis] Subsciuis,Lang.Col. Sc.et cæteri l.u.operæ autē subsciuæ sunt,non principales(ut ita dicā)sed proximæ,quas ludis,& ferijs.s.quas à functione muneris in remp.forū,amicos, studijs, ac musis damus.dictæ(opinor)subsciuæ ab ijs, quæ in agrorum assignationibus subsciua nominantur: q̄ sunt tanquā assignatorum finiū reliqua: de quibus Frontinus, subsciuum,inquit,est quod à subsecante linea nomē accepit. Subsciuiorum genera duo:unum,quod in extremis assignatorum finium,centuria expleri non potuit.alterum genus subsciuorum,quòd in mediis assignationibus,& integris centurijs interuenit. quicquid.n.inter IIII li-

mites minus, quàm intercluſum eſt, fuerit aſſignatũ, in hac remanet appellatione, ideo quòd is modus, qui aſſignationi ſupereſt, linea claudatur, & ſubſecetur: nam & reliquarum menſurarum actus, quicquid inter normalem lineam, & extremitatem intereſt, ſubſeciuum appellatur. Idem, & eo plus etiã Agẽnus & Vrbicus tradunt, hæc autẽ, ut ſcribit Higinus, diuiſionũ atq; aſſignationum auctores ferè ſibi reſeruabant. Ab hac ſimilitudine igitur operæ, horæ, tempora, quæ amicorum, fori, reip. ſuperſunt atq; ex ijs eripiuntur, & quaſi ſubſecantur; quæ nobis reſeruamus, nec perire ſinimus, ſed in legendo, cõmentando, ſcribendo conſumimus; ſubſeciua nũcupantur. Quare apud Var. l.i. de Re Ruſtica. in ſubſeciuum, non ſubciſiuum, apud M. Tul. multis in locis, apud cæteros ſcriptores eodẽ modo ſcribendum eſt. Hæc ex Angeli Colotij theſauris deprompſimus, quem omnes à litteris non alieni penè uenerari debemus, non ſolum propter eius eruditionem, atque doctrinam propè ſingularem, ſed etiam propter incredibilem quendam in hoc hominum genus amorem & charitatem: ita eius omnis gratia, opes, domus, atq; adeo ipſe totus omnibus ſtudioſis patet.

CLXIIII:

SED hoc non huius temporis] Hæc, o. l. u.

CLXIIII:

SPECTANTE populo Ro.] Inſpectante. l. Col. & alij nonnulli. utrunque omnino probabile. mihi tamen hoc magis arridet.

CLXIIII:

NEGOCIVMQVE tranſegiſſes] Negotiũ,

l. u. & ita ſcribi oportere, docent inſcriptiones ueterum monumentorum.

CLXIIII:

'NISI ille ſe ſub ſcalas tabernæ librariæ coniecisſet] Liber Col. & alter non minoris uetuſtatis nõ ſub ſcalas, ſed in ſcalas. quid uerum ſit, diuinandum. Aſconij tamen uerba ſubſcribere placuit, quæ pro Col. uidentur facere. & cum in ſcalas quaſdam Cominij fugiſſent. hanc eandem rem pro Mil. commemorat.

CLXIIII:

QVAM quiſquam tum] Tum, à libris V. abeſt.

CLXIIII:

QVID ergo? cum res agebatur, nemo in me dixit: & tot annis poſt tu es inuẽtus, qui diceres] L. ueteres partim ſentiunt cum impreſſis; partim pro &, at. nonnulli ut. ut Lang. Col. Id quod mihi aditum patefecit ad inueſtigandum uerum, atq; etiam (fieri poteſt, ut fallar) inueniendum. ſic enim corrigendum puto. quod ergo, cum res agebatur, nemo in me dixit, id tot annis. c. conflati autem mendi cauſam cum quærerem, hanc inueniebam, quòd antiqui ut ad, & at: ſed, & ſet: ſic quod, & quot: quid, & quit: id, & it dicebãt. De quot apparet Romæ in quodam monimento, in quo ita inſcriptum eſt. Monimentum, quot filius patri facere debuerat, ipſe fecit. de quit in quadã ſanctione in æs inciſa. hæc ſunt uerba. Id ei ne fraudi eſto: ne'ue quit ob eam rem populo dare debento. de it Cere in tabula marmorea uetuſtiſſima, in qua cũ plurimis alijs hæc quoq; uerba inciſa ſunt. IN QVO SCRIPTVM ERAT, IT QVOD INFRA SCIPTVM

EST. Librarij igitur cum ad hunc locum uenissent, hac in re hæsitantes, uidentes autem, it, uerbum non conuenire: ut alius aliud senserat, ita partim in &, partim in at, nonnulli in ut mutauerunt. quod idem opinor euenisse in eum locum, qui est in III. l. de leg. quem infra scripsi. quod qui permouet, cũ agi nihil potest, uim quærit, cuius impunitatem amitti hac lege quitur illud. quod sic emendandum arbitror. cuius impunitatem amittit hac lege. quit illud? interceſſor rei malæ. c. nam cum illud quasi caput legis interpretatus esset: Ast qui turbassit in agendo, fraus actoris esto: Ad aliud huic proximum cum uellet aggredi, dixit: Quid illud? interceſſor rei malæ. c.

CLXV.

PRAESTANTISSIMO ciue] Ciui, Lãg. & cæteri ferè. ciue autem, & ciui recte dicitur: ut grammatici tradunt.

CLXV.

ATQVE idem ego, cum iam omnes opes suas, & Reip. Põpeius ad Cæsarem detulisset, seroq; eadem sentire cœpisset, quæ ego ante multo prouideram] Sic l. u. Atq; idem cum iam omnes opes & suas, & populi Ro. Pompeius ad Cæsarem detulisset, seroq; ea sentire cœpisset, quæ multo ante præuideram.

CLXV.

QVI me non solum meis laudibus ornaret, sed etiam honoraret alienis] Oneraret, o. l. u. ut Liuius l. IIII. Laudibusq; haud immeritis onerarent, dixit: ut Præceptis, Plautus: commoditatibus, Terentius: promissis, Sallustius.

CLXV.

QVIS enim meum in istius societate gloriosissimi facti nomen audiuit?] Scripti libri, partim sic. Quis enim meum in istius facti conscientia gloriosissimi. partim hoc modo. Quis enim meum in istius facti gloriosissimi conscientia. In eo congruũt uniuersi, quòd conscientia non societate probant. quod minime displicet: siquidem non obijciebat Antonius Ciceroni, quòd socius, sed quòd conscius fuisset. hoc ostendit oratio M. Antonij, ex qua locum illum, quem infra scripsi, Cicero transtulit. M. Brutus, quem ego honoris causa nomino, cruentum pugionem tenens Ciceronem nominatim exclamauit. ex quo intelligi debet, eum cõscium fuisse. hoc uerbum pro Cel. in eadem sententia ponitur. Qui non modo à facti, sed etiam à conscientiæ suspicione abest. & in VII. accus. non modo eos persequi, ad quos maxima culpa corrumpendi iudicij, sed etiã illos, ad quos conscientiæ contagio pertinebit.

CLXV.

VT fuisse in ista societate uiderentur socij: cum socij non fuissent] Sic l. u. ut fuisse in ista societate uiderentur: socij non fuissent. ego sic. ut fuisse in ista societate uiderentur, qui non fuissent.

CLXV:

ALTER etiam Halæ] Ahalæ, l. u. & ita scribi oportere, docent antiqua monimenta.

CLXV:

AB alienis potius consilium peterent, quàm à suis? & foris potius, quàm domi?] Domo, l. Lang. quod uehementer placet. ut Terentius. petere cibum è flam-

ma.& de Fin.bon.& ma. Quod possit è macello peti.

CLXV:

Hanc rem in Ciliciam ad hostium fluminis Cydni confeciſſet] Cilicia,l.u.perſpicue rectum.

CLXV:

SI ille ad eam ripam, quam conſtituerat, non ad contrariam nauis applicuiſſet] Naui appuliſſet, o. l. u.aperte rectum.

CLXV:

ET hos auctoritate mea cenſetis] Cenſes,o.l.u.

CLXV:

ID QVE Reip.præclarum fuiſſe tam multos.tum multo ipſis glorioſius eſt] Tam multos, nullis in ſcriptis l.reperitur. Itaq; ſic arbitror ſcribendũ.Idq; Reip. præclarum, fuiſſe tam multos,ipſis glorioſius eſt. ſententiam meam confirmat Col.L.in quo pro tum, ſcriptum eſt tam.

CLXVI.

CVR mihi potiſſimum? qui ſciebam] Libri ueteres partim cum impreſſis conſentiunt : partim pro qui,quid. ego,quòd. Supponit enim rationem, qua probabat Antonius,Ciceronem fuiſſe conſcium. Cur tibi (inquit) potiſſimum recuperatam libertatem gratulatus eſt? quòd ſciebas. Itaq; in extremo notam interrogandi apponerem,ſic. Cur mihi potiſſimum? quòd ſciebam? ut illud pro Mil.quæ cauſa cur Romam properaret? cur in noctem ſe conijceret? quid afferebat feſtinatio? quòd hæres erat?

CLXVI.

OMNES enim in culpa] Nonnulli u.l.erunt.

quod tamen reijcio.

CLXVI.

RELIQVORVM quam uelis cauſam eſſe] Quam uelis eſſe cauſam. o.l. u. quod & compoſitione mihi uidetur eſſe concinnius,& numero.

CLXVI.

HOMICIDII rei ſint, an uindices libertatis] Lãg.homicidæ rei ſint.Col.homicidæne ſint. nõnulli uetuſtatis non minoris libri,homicidæ ſint. nemo quidem certe (de antiquis loquor) homicidij. quorum conſenſum,etſi libri impreſſi plus concinnitatis mihi habere uidebantur, ſi quidem paria paribus referunt : ſilentio tamen prætereũdum eſſe non duxi : præſertim cum id uerbum neq; ſuperior (quod ſciam) neq; Ciceronis ætas uſurparit. quod ſi non contemnimus, poſtremum ſequemur.

CLXVI.

COGITATIONEMQVE ſobrij hominis ad punctum temporis ſuſcipe] L.u.partim cum impreſſis conſentiunt : pleriq;, punctum tantummodo : nonnulli puncto.omnes probabiles.

CLXVI.

SVSCIPE. & ego,qui ſum illorum.c.] Omnes ferè l.u.ſuſcipiet.ego.Col.ſuſcipe.ego.quod probabilius eſt.quidam,etenim,repoſuerunt.quod etiam mihi magis arrideret, ſi uel unum modo librum ſcriptum haberet auctorem.

CLXVI:

CVR legatorum numerus additus] L.Lang.& alij multi, eſt additus.Col.numerus actus. ego,auctus

emendaram. quod postea nescio cuius liber, uetus quidem certe, mihi penitus confirmauit.

CLXVI:

HAEC est summa cõclusionis meæ: quoniam sceIere à te liberati sunt, ab eodem te amplissimis præmijs dignissimi iudicati sunt] Dignissimos iudicatos, l.Col.

CLXVI:

QVAE enim res unquã (pro sancte Iupiter) non modo in hac urbe, sed in omnibus terris est gesta maior? quæ glorioſior quæ commendatior erit hominum memoriæ sempiternæ?] Erit, inducendum est, mea quidem sententia, quæ tamen unius l. scripti auctoritate nitatur.

CLXVI:

IN huius me consilij societate, tanquam in equum Troianum, includi cum principibus non recuſo] Sic o.l.u. in huius me consilij societatem, tanquã in equum Troianum, cum principibus includi non recuſo.

CLXVII.

QVANQVAM quidem illud fuit, ut tu dicebas, omnibus bono, qui uni seruire nolebant] Sic l.Col. quanquam illud quidem fuit, ut tu dicebas, omnibus bono, qui seruire nolebant. Lang. & cum eo pleriq; , inseruire. ego Col. sequor: siquidem inseruire est obsequi, & omnia dicere ac facere ad uoluntatem alterius, ut tuis commodis seruias. Seruire, iugo seruitutis oppressum esse. Id quod certe M. Tullius uoluit dicere. Iam uides, uni seruire, alienum esse. dicet enim quispiam, ergo pluribus, non uni seruire uo-

lebant? quod absurdissimum est. Ambitus etiam principium, ut Col. seruat, multo lenius est.

CLXVII.

QVI non modo non seruis, sed etiam regnas] Qui modo non seruis, Lang. cæteri cum impressis consentiunt. quibus assentior.

CLXVII:

CONTVRBATVS mihi esse uideris] Conturbatus esse mihi uideris, o.l.u. quod placet: ut finem uersus nimis insignis effugiamus.

CLXVII:

LIBERABO te metu] Libero, o.l.u.

CLXVII:

EGO te dico tantum gaudere] Tantum gaudere dico, o.l.u. & certe sic uerba procliuius currere uidentur.

CLXVII:

ATQVE omne illud tempus] Atq; illud omne tempus, o.l.u. & oratio lenior.

CLXVII:

FLOREM nobilitatis, ac iuuentutis] Atque, Lang. & cum eo plerique.

CLXVII:

AC non ij maxime, quorum ego uitæ consulebam, spe uictoriæ elati obstitissent] Hoc amplius o.l.u. ac non ij maxime mihi. c.

CLXVII:

TV nunquam in hoc ordine] Sic omnes ferè l. u. tu certe nũquã. quod ita placet, ut mihi nunc deniq; ententia huiusce circũscriptionis ꝑfecta esse uideatur.

CLXVIII.

DE *summa re dissentientes*] Lang. *qui cũ pleriq; consentiunt, re dissidentes. de summa, non habet. nonnulli, de summa* Reip. Lang. *sequor.*

CLXVIII.

SED *& ego, quid ille: è contra ille, quid & ego sentirem, & spectarem, uidebat*] Sic o.l.u. *& contra ille, quid ego sentirem. perspicue uerum.*

CLXVIII.

EGO *incolumitati ciuium primum, & postea dignitati; ille præsenti dignitati*] Hoc extremum uerbũ omnium l. scriptorum auctoritate delendum est.

CLXVIII.

QVID *uero ille consularis uir, ac penè diuinus*] Sic o.l.s. *ego tamen adduci non possum, ut ita scriptum à Cicerone putem. nam primum quis arbitretur, M. Tullium, cui* Pompeij *honores, uictoriæ, triumphi, uirtutes denique notissimæ erant, cum uellet eum pro dignitate nominare, sibi uisum, hominem satis commode atque honorifice appellare, si consularem uocasset? deinde hæc duo ἐπιθετα quæ græci nominant, simul posuisse? quid enim consulari cum diuino? Itaque hac in opinione antea fueram, ut pro consularis, reponendum putarem singularis: quòd hoc uerbum optime cum diuino cohæreret, & ijs coniunctis sæpissime* M. Tullius *uteretur, ut in ij. l. de or.* Antonij *incredibilis quædam, & propè singularis, ac diuina uis ingenij. nunc sententiam muto. par autem, uel potius idem mendum huiusce mihi mutationis causam dedit, atque adeo longe aberranti coniectura, quasi uiam ferentem ad uerum (sic enim existimo)*

existimo) deducentemq; monstrauit. nam in XIII. *Phil. in extremo, ubi est in impressis, de mandatis, litterisq; M. Lepidi uiri clarissimi Seruilio assentior: ibi pro uiri clarissimi, extra unum, qui habet has notas* V.C. *reliqui ueteres libri, partim uiro consulari, partim uiri consularis. quo perspecto, intellexi easdem notas, V, et C scilicet, quæ modo Clarissimum uirum, modo Consularem uirum significant, ut docet* Probus: *easdem inquam notas, ut illo, sic etiam hoc loco errorem imperitis librarijs obiecisse: atq; ea causa cum reliquis adductus pro Consularis uir, C.V. id est Clarissimus uir, ac penè diuinus, sine ulla dubitatione reposui.*

CLXVIII.

QVI *eum* Pharsalica *fuga* Paphum *prosecuti sunt*] Persecuti, o.l.u. *ut in ep. ad Ap. Pulchrum. Qui me in castra, & qui trans* Taurum *persequi nõ possent.*

CLXVIII.

ERANT *quidem illa castra*] *Erant illa quidem, multo lenius.*

CLXVIII.

IDEM *mœstitiam meam reprehendit, idem iocum*] Lang. *qui cum pleriq; faciunt, eundem iocum. nonnulli, & idem. quod fortasse uerum est.*

CLXVIII.

ARGVMENTO *sit, me. c.*] Pro *sit me,* Lãg. *simul: nonnulli, & simul: nõnulli, est me, quod probo.*

CLXVIII.

HOC *unum uerum crimen*] Hoc *tuum uerum crimen*, o. l. u. *ut supra. omne autem tuum crimen est.*

CLXVIII.

SED *qui istuc tibi uenit in mentem?*] *Quid, o. l.u. de hoc paulo ante diximus.*

CLXVIII.

TE *is, quem nunquam uidisti*] *Sic o. l. s. Te is, quem tu uidisti nunquam.*

CLXVIII.

L. *Rubrius Cassina*] L. Col. *Casinas. alter, Cassinas. è Cassino scilicet oppido. atq; hoc quidem probant inscriptiones ueterum monumentorum.* T. Cl. *Cassinati coniugi bene merenti fecit Virginia. sic Romæ in quodam sepulcro inscriptum est.*

CLXVIII:

QVEM *nunquam uiderat, ac ne unquam saluta uerat*] *Ac nunquam, l.u.*

CLXVIII:

VINI *exhalandi, non acuendi ingenij causa*] *Non ingenij acuendi, o. l.u. placet.*

CLXVIII:

DECLAMITAS. *tum uero adhibes ioci causa magistrum. c.*] *Et uero, l. Col. & alij nonnulli.*

CLXVIII:

IN *te, & in tuos dicta dicere*] *Dicta, in quibusdam l.u. non est: quos ille, qui de cla. Rhet. scribit, cõprobat, si tamen non mendose scriptus est. Is etiam hoc amplius, quòd, nõ, in te quæ uellet diceret, sed, in quem uellet diceret, scriptum habet. l. Col. & Lang. impressos tuentur.*

CLXVIII:

DVO *millia iugerum*] *Iugera, o. l.u.*

CLXVIII:

DICAM *alio loco de Leontino agro, & de Campano*] *Et de Leontino agro, o. l.u. quod placet.*

CLXIX.

QVAMVIS *qui fortunæ uicio, non suo decoxisset*] *Quamuis quis, l. Col. quod placet.*

CLXIX.

PER *tegulas dimitterere*] *Ego, demitterere. etsi o. l. contra sentiunt. ut Liu. dec. IIII. Multi proxima nocte funibus per murum demissi.*

CLXIX.

TANTVM *enim pro te interceſſisse dicebat*] *Sic tres l.u. in queis Col. Tantum enim se pro te interceſſisse. quod minime displicet: sic enim uideo Ciceronem locutum in VI. l. ep. ad Att. Calcar admouet, interceſſisse se pro ijs magnam pecuniam.*

CLXIX:

ITER *Alexandriam*] *Itur, Lang. nõnulli, itum.*

CLXIX:

CONTRA *Senatus auctoritatem, contra religiones*] *Liber Marcelli Ceruini Cardinalis, quem pro eius eximia uirtute, atq; dignitate causa honoris appello: non religiones, sed religionem. quod uehementer probo. etenim in legendo, ac peruolutando Cicerone obseruaui, quoties hanc eandem rem commemorat (commemorat autem sæpissime) toties non aliter locutum esse. ut in Pis. Auderet, quam prouinciam P. Lentulus amicissimus huic ordini, cum & auctoritate Senatus, & sorte haberet, interposita religione sine ulla dubitatione deposuisset; eam sibi tum adscisceret, cum etiam si*

religio non impediret. c. Sed quid te obtundo ? Sexcenta loca sunt in ep. ad Lentulum.

CLXIX:

ACCEPERAM enim] Enim, in l. u. non est.

CLXIX:

CVSTODITVS sum à te : tu à me obseruatus in petitione Quæsturæ] Cultus pro custoditus, l. Col. quod placet. quod autem sequitur, in eo nonnulli pro obseruatus reposuerunt adiutus, credo ob eam causam, quòd iis absurdum uidebatur, M. Tullium, qui multis annis natu erat maior, omnibusq; honoribus usus, Antonium obseruasse: quod ut iis consonum uideatur, huc uerba quædam ex l. i. de or. transtulimus. Cum Aedilitatem peteret Crassus, eumq; maior natu, etiam Consularis Ser. Galba assectaretur. Iam contra illos omnes libri faciunt.

CLXX.

ADVOLAS egens ad Tribunatum] Pro egens, l. Col. habet eius. quod quanquam duriusculum mihi uideatur : quia tamen & paulo infra dicit, Iste uenditum, atq; emancipatum Tribunatum consiliis uestris opposuit, & liber hic non mediocris uetustatis est, præterire silentio non placuit.

CLXX.

VT in eo magistratu, si posses, uitrici tui similis esses] Viri tui similis, o. l. scripti. optime. his autem uerbis Curionẽ designat, qui superiore anno Tribunus plebis fuerat, emptusq; à Cæsare ab eius causa pertinaciter steterat. quid autem sibi hæc uerba uelint, ex eo loco intelligere licet. Sed cito interuenit Curio, qui te à

meretricio quæstu abduxit; & tanquam stolam dedisset, in matrimonio stabili, & certo locauit. Sic etiam locutus est post red. ad sen. eaq; dixit, quæ si eius uir Catilina reuixisset, dicere non esset ausus.

CLXX.

QVAE in nos, fortunasq; nostras, id est uniuersam Remp.] Id est in uniuersam, o. l. u.

CLXX.

IN minoribus peccatis] Minoribus in peccatis, o. l. u. multo elegantius.

CLXX.

NONDVM tot luminaribus extinctis] Luminibus, tres l. u. in queis Col. quod ita placet, ut non dubitem, quin hoc uerum, illud alterum subditicium sit.

CLXX:

NEQVE frequens Senatus agendo] Sic omnes ferè l. u. neq; R. eques, aut Senatus. quod tamen minime placet. Col. cum impressis facit.

CLXX:

MVLTIS ante tẽtatis] Multis rebus ante temptatis, nonnulli u. l. in queis Col.

CLXX:

CAESARI perturbare omnia cupienti] Omnia perturbare, o. l. u.

CLXX:

CAVSAM dementissimi sui consilij] Sua dementissimi, o. l. u.

CLXX:

CIRCVNSCRIPTVS esset Antonius] Circunscriptus à Senatu esset. pleriq; l. u. in queis Col.

CLXX:

SED *nihil de Cæsare*] L.s.*partim nihil Cæsaris, partim nihil Cæsari.*

CLXXI.

EXEQVI *fugam illam,clademq;*] *Exequi cladem illam, fugamq;*,o.l.s.

CLXXI.

VNOQVE *uerbo Remp.*] *Mihi omnino magis arrideret, si dempta coniunctione diceretur: ut Cato usus est. & si bilis atra est; & si lienes turgent; & si cor dolet; & si iecur, aut pulmones, aut præcordia; uno uerbo omnia sana faciet,qua intro dolitabunt. & Plaut.in Rud.quanquam hic quidem plene enunciauit. Fraudis, sceleris, parricidij, periurij plenus, legirupa, impudens,impurus,inuerecundissimus,uerbo uno absoluam,leno'st.quia tamen uideo Græcos ita loqui: nam quod uno uerbo nostri,illi ἑνὶ λόγῳ,Plato in Lyside, ἆρ ἄντί τινος μὴν οὕτω σε δεινῶς διακωλύουσιν εὐδαίμονα εἶναι; καὶ ποιεῖν ὅ,τι βούλοιτο; καὶ δὴ ἡμέρας ὅλης τρέφουσί σε ἀεὶ τῷ δουλεύοντα,καὶ ἑνὶ λόγῳ,ὀλίγου ἂν ἐπὶ θυμεῖς οὐδὲν ποιοῦντα; & librorum antiquorum ne unus quidē mecum facit: idcirco immutare nō ausim.*

CLXXI.

IN *seminibus causa est arborum*] *Est causa arborum,o.l.u.*

CLXXI.

SIC *iste Reip.causa belli*] *Sic iste huic Reip.o.l.u.quod summopere placet.*

CLXXI.

RESTITVEBAT *multos calamitosos*] *Da*

mnosos,Lang.ut fortasse emendandum sit, damnatos. hoc certe uoluit dicere.

CLXXI.

QVOD *de patruo dicebatur*] *De patruo tuo, nonnulli u.l.in queis Col.*

CLXXI.

EGO *tamen,quoniam condemnatum esse pro nihilo uis*] *Et ego tamen, quoniam condemnatum esse, pro nihilo est,l.u.*

CLXXI.

HOMINEM *uero omnium nequissimum*] *Vero,omnibus antiquis l.auctoribus delendum est.*

CLXXI:

LEGE, *quæ est de alea*] *O.l.u.qui tamen nō se mihi satis cōprobāt,hoc modo.uel lege,quæ est de alea.*

CLXXI:

NON *uero illo, & mimico nomine*] *Non noto illo,o.l.u.*

CLXXI:

VOLVMNIAM *salutabant*] *Consalutabāt, o.l.u.*

CLXXI:

SEQVEBATVR *rheda cum lenonibus: comites nequissimi*] *Sic nonnulli u.l.sequebantur rheda cum lenonibus comites nequissimi. quos probo: ut pro comitibus nequissimis, meritorios pueros intelligat. id quod paulo infra apertius dicet. Ingenui (inquit) pueri cum meritorijs, scorta inter matres familias uersabantur.Rheda autem sit sexti casus: ut Sallustius dixit,equo circumiens: & alter nescio quis, scriptor cer-*

te non malus, equo ſequi. Petrus Victorius, quē honoris cauſa nomino, corrigendum putat. Sequebatur rheda cum leonibus: comites nequiſſimi. & mehercule opinionis ſuæ librum, illum quidem non antiquum, ſed tamen ſcriptum, adſtipulatorē habet. Arbitratur enim uir doctiſſimus, Ciceronem id ſignificare uoluiſſe, quod Plinius l. VIII. memoriæ prodidit. Primus, inquit, Leones Romæ ad currum iunxit M. Antonius, & quidem ciuili bello, cum dimicatū eſſet in Pharſalicis campis, nō ſine oſtento quodam, tempore illo generoſos ſpiritus iugum ſubire coactos, prodigio ſignificante. nam quòd ita uectus eſt cum mima Cytheride, ſupra monſtra etiā illarum calamitatum fuit. Hæc Plinius: quæ Plutarchus, quæ Cicero ipſe tradidit. ego autem præterquam quòd pro uno illi poſſum uiginti adſtipulatores regerere, in eis treis uetuſtiſſimos: præterea, qui ita loqueretur, ut diceret, Rheda cum equis, rheda cum mulis, id eſt rheda mulis iuncta, neminem adhuc inueni. Iam uero ut rem tam inuſitatam, ac penè portenti ſimilem tam breuiter attingeret, nec ullos in ipſam orationis aculeos emitteret, adduci ad credendum nullo modo poſſum. Tu igitur iudicium adhibebis: idq; eliges, quod ad locum aptius conuenire iudicabis.

CLXXI:

DIFFICILIS eſt ſanè reprehenſio: & lubrice uerſatus in bello eſt] Difficilis eſt ſanè reprehenſio, & lubrica. A. l. u.

CLXXI:

NIHIL de genere belli dicam] De belli genere, o. l. u.

CLXXI:

VICTOR Theſſalia] E Theſſalia, l. u.

CLXXII.

QVI tunc tecum fuerunt] Tum, o. l. s.

CLXXII.

FAC te dediſſe mihi, quod non ademiſti] Fac id te, l. Col.

CLXXII.

MEQVE à te habere uitam, quia à te non ſit erepta] Quæ à te. c. nonnulli u. l. in queis Col.

CLXXII.

LICEAT nunc mihi. c.] Ne pro nunc, omnes ad unum libri ſcripti. in primo uerbo inter ſe diſſentiunt: nam partim liceat, partim licet defendunt: mihi neutrum placet: corrigendumq; arbitror, licuit'ne: mihi enim hoc ſentire Cicero uidetur, eſto, ſit beneficiū, quòd me nō occideris, cum poſſes: ueruntamen, etiam ſi maxime uoluiſſem, ut uolebam, potui'ne illud tueri, cum poſtea conuicijs me conſcideris, atq; orationem contumelioſam in me euomueris? quod tibi certe faciēdum non fuit, ſi tuum erga me beneficium tueri uolebas: cum præſertim me par pari relaturum uideres. ſi extrema uerba diligenter attenderis: intelliges profectò, licuit, non liceat, neq; licet, conuenire. Sed teſtificor ſententiam meam: nihil affirmo.

CLXXII.

IN ſinum quidem, & complexum tuæ mimulæ] Et in complexum, o. l. u.

CLXXII.

TOT dierū tibi uiam] Tibi tot dierū uiā, o. l. u.

CLXXII.

IN urbe auri, & argenti] Et, inducendum de auctoritate omnium u.l. & elegantiæ.

CLXXII.

CVM esset ille Alexandriæ] Cum ille esset Alexandriæ, nonnulli u.l.

CLXXII.

BENEFICIO amicorum eius] Eius, à l. Col. abest.

CLXXII.

CVM Hippia uiuere, & equos uectigales Sergio mimo tradere] Sic l. Lang. cum proprio uiuere, & equos uectigales serio. c. Sed falsitatis (ut ita dicam) conuincitur testibus, Plutarcho. s. cæterisq; rerum gestarum M. Antonij narratoribus, qui iisdem nominibus eosdem nominant. cum autè dicit, equos uectigales Antonium Sergio mimo traditurum : hoc accipio, equos quatuor factionum, quibus uectigal erat impositum, nulla pecunia Sergio locaturum. quòd autem ij penderent uectigal, declarat Asconius, cuius uerba subscripsi. Diximus iam supra, Syllæ ludis, quos propter uictoriam fecerat, quadrigas C. Antonium, et alios quosdam nobiles homines agitasse. præterea Antonius redemptas habebat ab ærario uectigales quadrigas: quam redemptionem senatori habere licet per legem.

CLXXII.

DE iniquissimo genere leuitatis] Nequissimo, l. u. perspicue uerum.

CLXXII:

IN cœtu uero populi] Deest, Romani. id apud

Quint. l. VIII. apparet. singula (inquit) incremẽtum habent per se deforme, uel non in cœtu uomere : in cœtu etiam non populi : populi etiam Romani. Superiora quoq; membra aliter apud eundem scripta sunt. si hoc tibi inter cœnam, & in illis immanibus poculis tuis accidisset : quis non turpe duceret ?

CLXXII:

CAESAR Alexandriam se recepit] Sic o. l. s. ego tamen non dubito, quin emendandum sit, Alexandria : siquidem similius ueri est, hoc esse factum à Cæsare, cum se Romã ex Aegypto recepisset, quàm dum esset Alexandriæ. Sed quid ego argumentor ? id Plutarchi uerba, quæ infra scripsi, declarabunt. διὸ καὶ καῖσαρ ἐπανειθὼν, ὁλαβέλλᾳ τε συγγνώμην ἔδωκε, καὶ τὸ τρίτον ἀρετθὴς ὕπατος, οὐκ ἀντώνιον, ἀλλὰ λέπιδον εἵλετο συνάρχοντα. πλὴν δὲ πομπήου πωλουμένην οἰκίαν ἠνήσατο μλὸ ἀντώνιος, ἀπατούμενος δὲ πλὴν τιμὴν ἠγανάκτει.

CLXXII:

SI QVIS Reip. sit infelix, felix esse non potest] L. Col. & alij aliqui sic. Nisi qui Reip. sit infelix, felix esse nemo potest. ut fortasse ita corrigendum sit. Nisi qui Reip. sit felix, felix esse nemo potest. In hoc certe omnes libri scripti consentiunt, quòd, nemo, pro non habent.

CLXXII:

CIRCA hastam illam] Circum, liber unus, atq; alter : in quibus Col.

CLXXIII.

MALE parta male dilabuntur] Parata, l. Lág. & alij nonnulli : sed perperam : nisi Sex. Pompeio fi-

dem abrogamus. Partus (inquit) & pro nascendo ponitur, & pro parato. Neuius. Male parta male dilabuntur. & Plaut. in Pœn. male partum male disperit.

CLXXIII.

CARYBDIN Dico? quæ si fuit: fuit animal uiuum] Vnum, l.u. Quintilianus, & Seneca.

CLXXIII.

NON enim semper iste felix] Ipse, o.l.u.

CLXXIII.

VRBES, & regna] Hoc amplius o.l.s. urbes, & regna celeriter.

CLXXIII.

OS importunissimum] Impurissimum, nonnulli u.l. ut in V. Atq; in me absentem orationem ore impurissimo euomuit. uetustiores tamen libri scripturam impressam comprobant. & M. Tullius in oratione post reditum ad senatum, si modo, inquit, uultum importunum in forum detulisset.

CLXXIII:

VIOLENTVS, & furens] Nonnulli s.l. uinolentus.

CLXXIII:

NEQVE rebus exteris magis laudandus] Externis, pleriq; l.u. in queis Sc. ut pro Plancio locutus est, quem externis, quem domesticis nonnullis rebus inferiorem, quàm te.

CLXXIII:

ILLAM suã suas res sibi habere iussit: ex duodecim tabulis causam addidit: exegit] Omnino mihi probantur impressi libri: siquidem Plautus quoq; in

Mercat. hoc idem uidetur ostendere. Vxor (inquit) uiro si clam domo egressa est foras: uiro sit causa: exigitur matrimonio. placuit tamen testatum relinquere, quid libri scripti sentirent: nam partim clausa, partim claues, partim clauos ademit: nonnulli, adiecit: nemo quidem certe causam. Quinetiam apud Non. Marcellum uerbum exigo exponentem, atq; huiusce loci testimonio utentem ita scriptum est, Claues ademit, foràsq; exegit. In superioribus quoq; uerbis libri V. inter se dissident: nam partim ex duodecim tabulis, partim, ex duodecim, tantummodo: & certe utroq; modo locutus est M. Tullius. primum peruagatum est: alterius exempla supponemus. Discebamus enim pueri duodecim, ut carmen necessarium. & paulo ante. Iam cætera in duodecim minuendi sunt sumptus. Hæc de leg. l. ij.

CLXXIII:

DIXISSET aliquando credo auus tuus se & Consulem, & Antonium] Sic l. Col. dixisset, credo, aliquando auus tuus & Consulem, & Antonius: ut fortasse ita sit emẽdandum. Dixisset, credo, aliquando auus tuus, & Consul, & Antonius.

CLXXIII:

NISI solus esses Antonius] Sic l. Lang. nisi solus Ant. Scalæ, nisi si solus Ant. Col. nisi tu es solus Antonius. quem sequor.

CLXIIII.

QVORVM Cæsar nonnullos fortasse seruasset] Quos Cæsar ut nonnullos, o.l.u.

CLXXIIII.

TESTAMENTI, ut ipse dicebat, filius] Sic

o.l.u.testamenti,ut dicebat ipse, filius. nonnulli,non illi quidem ueteres, sed tamen scripti,pro testamenti testamento : quod tamen abiudico : nam in II. quoq; l.de leg.hæredem testamenti dixit.

CLXXIIII.

AC ne potuit quidem] At,nonnulli s.l.

CLXXIIII.

NVM sibi soli uicit] Nónulli u.l.in queis Col.nó.

CLXXIIII.

EXCLVSIS tuis uocibus] Excussis, o. l. u. summopere placet. Idem dicit,quod his uersibus Tibullus. Magna loquor : sed magnifice mihi magna locuto Excutiunt clausæ fortia uerba fores. Vtitur hic ipse pro Sylla. Qui si attulerint neruos,et industriam ; mihi crede,excutient tibi istam uerborum iactationem.

CLXXIIII.

AD prædas tuas milites misit] Ad pedes tuos,liber unus,atq; alter : in quibus Col.qui quidem in hanc me opinionem duxerunt, ut emendandum putarem, prædes tuos : quòd idem hoc loco mihi uidetur significare uoluisse, quod paulo post ijs,quæ subscripsi,uerbis. Ne L. Plancus prædes tuos uenderet. Antonius enim Pompeij bonis emptis de Cæsare, ei prædibus cauerat : ad quos,ut etiam ad Antonium,cum dependere nollet, misisse milites Cæsarem,ueri simile est. Id argumentum etiam non nihil sententiam meam confirmat, quòd in loco supra prolato non solum Col.sed etiam Lang.& alij aliqui libri non prædes, sed pedes scriptum habent. ibi autem prædes esse scribendum,apud hunc ipsum l. XII.ep.ad Att.de hac ipsa re loquentem apparet. He-

ri (inquit)cum ex aliorum litteris cognouissem de Antonij aduentu, admiratus sum, nihil esse in tuis : sed erant pridie fortasse scriptæ,quàm datæ: neq; ista quidem curo : sed tamen opinor propter prædes suos accurrisse.

CLXXIIII.

SORDIDATA mancipia] Mancupia,Lang. ut Varro de lingua lat.in lege mancupiorum.

CLXXIIII.

PROFECTVS est tamen aliquando in Hispaniam] Tandem aliquando,o.l.u.

CLXXIIII.

CONSILIVM à principio reprehendendum] A' primo,o.l.s.ut in ep.ad Att.utinam à primo ita tibi esset uisum.

CLXXIIII.

TV uero qui es ?] L.Lang.Sc.Col. quid es ? alius non minoris uetustatis,qui cum recentiores ferè faciũt, quid censes ? quod probo.

CLXXIIII.

FVERIT partium hæc causa communis] Fuerit hæc partium,o.l.u.lenior certe constructio.

CLXXIIII.

IN quæ tu inuaseras] Quæ tu,Lang. & alij nonnulli. utraque probabilis.

CLXXIIII.

Hæc cum peterent armis ij,quorum erant legibus] Repeterent, nonnulli u.l.quod probo.

CLXXIIII.

NARBONAE] Narbone, o.l.perspicue rectũ.

CLXXIIII:

NARBONA reditus?] Narbone,o.l.de Narbone Marcio Cicero pro Font. & Velleius Paterculus, qui hanc coloniam deductam tradit Porcio, & Marcio Coss.ex quo existimari potest, à Marcio Marcij nomen traxisse. quod autem sequitur,reditus? & tamen quærebat: id sic L.Col.reditus eius? iam quærebat.c.reditus eius, placet: tamen non iam probo. sic igitur corrigendum est,Reditus eius? tamen quærebat.

CLXXIIII:

VOLVI etiam si possem] L.u. si possem,etiã. recte.

CLXXV.

NVLLIS nec caligis] Gallicis,Aul.Gellius.

CLXXV.

NE tu mecum iam in gratiam redeas] Ne tu iã mecum.c. o.l.u.refer ad aureis: probabunt.

CLXXV.

EX omniũ omnibus flagitijs] Ex omnibus omniũ flagitijs,L.Col.& certe plus habet concinnitatis.

CLXXV.

QVAM quod qui magister.c.] Quàm quod,à Col.& nõnullis alijs u.l.abest: quod uehemẽter probo.

CLXXV.

CVM caligis] Gallicis,Gellius.

CLXXV.

INDE Cassia celeriter ad urbem aduectus] Cisio, non cissio,emendandum est.breuis.n.prima syllaba.

CLXXV.

NE L.Plancus prædes tuos] Suos, aut, habuisti, emendandum

emendandum.

CLXXV.

POPVLVM in te dicacem etiam reddidisti] populum etiam dicacem in te,o.l.s.

CLXXV:

FACTVS ei] Factus es ei,o.l.u.ualde placet.

CLXXV:

IMPVLSVS,elusus,inductus] Impulsus,inductus,elusus,o.l.u.

CLXXV:

VIDE, etiã ne facilius] uide,ne etiã,o.l.s.recte.

CLXXV:

RELIQVI magistratus etiam inspectionem] Varro de lingua lat.Spectare, dictum,inquit,ab antiquo,quo etiam Ennius usus est. Vos epulo postquam spexit.& quod in auspicijs distributum est, qui habeant spectionem, qui non habeant. Sex.quoque Pompeius,spectio,inquit,in auguralibus pro aspectione ponitur.horũ auctoritate ductus octo abhinc annis spectionem emendaram.opinionem meam L.Col.approbauit.

CLXXVI.

DIXIT Dolabellæ comitia aut prohibiturũ.c.] Dixisse,o.l.s.ego,dixit se: nisi forte eodem modo dictũ est,ut illud pro Rosc.Am.Te ne,cum cæteri socij tui fugerent,ac se occultarent: ut hoc iudicium non de illorũ præda, sed de huius maleficio fieri uideretur, potissimũ tibi parteis istas depoposcisse? & Terentij.Seruon' fortunas meas me cõmisisse futili? & Catonis apud Gellium. Insignitas iniurias,plagas,uerbera,uibices, eos dolores,atq; carnificinas per dedecus,atque maximam con-

tumeliam inſpectantibus populariſuis, atque multis mortalibus te facere auſum eſſe? quod tamẽ nõ placet.

CLXXVI.

IMPLICATA inſcitia] Inſcientia, Lang.

CLXXVI.

SI neſcit, quod augurem, nec facit. c.] L. Col. nec ſcit, quod augurem. c. quod mihi quidem multo elegantius, & concinnius uidetur.

CLXXVI.

ATQVE illo die recordamini. c.] Atq; ex illo die, o. l. s. optime: ſiquidem non illo die ſolum, ſed ex illo die ad idus Mart. tam abiectus fuit.

CLXXVI.

SECVNDA claſſis uocatur] Vocatur, à l. u. abeſt.

CLXXVI.

FVTVRVM eſſe præuideras] Prouideras, o. l. u. ſequor impreſſos.

CLXXVI.

CONSVL conſuli obnuntiauiſti] Nuntiauiſti, o. l. s. & certe omnibus in locis, quibus huiuſce rei mentionem facit (facit autem plurimis) ſemper nuntiare, nunquam obnuntiare dicit. probo.

CLXXVI:

SED ne forte multis rebus geſtis M. Antonij rẽ unã pulcherrimã. c.] Ex multis rebus, o. l. s. apte rectũ.

CLXXVI:

IN porticu numitia] Lang. minuntia: nonnulli, minuſia: ego, Minutia, auctoritate Victoris adductus. Regio (inquit) nona circum Flaminium continet, & ſta

bula quatuor factionum ſex, porticum Philippi, Minutiam ueterem & frumentariam. Aliter hæc uerba ſe habent in libris impreſſis: nos ea ſubſcripſimus, ut erãt in libro litteris Lang. conſcripto.

CLXXVI:

QVAE poteſt eſſe turpitudinis tanta defenſio?] Tantæ, nonnulli u. l. quod ſummopere placet.

CLXXVI:

TE eſſe conſulem] Conſulem eſſe, o. l. u.

CLXXVI:

AVCTOR regni inuentus eſſes] A' L. Col. & alijs nonnullis inuentus abeſt: & certe ſuperuacaneum eſt, nec dignum Ciceronis elegantia.

CLXXVI:

PARTEM habes ſenſus] Senſus habes, ijdem libri.

CLXXVI:

CRVENTAT oratio] Cruciat, Lang. & non nulli alij: quod reijcio.

CLXXVI:

VIRORVM ſummorum gloriam] Summorum uirorum gloriam, o. l. s. & aures probant.

CLXXVI:

QVID indignius, quàm uiuere eum?] Sic o. l. u. non ne indignus tu tueri? non ne indignum ſt uiuere eum, fortaſſe corrigendum eſt.

CLXXVII.

AT etiam inſcribi iuſſit in factis, ad lupercalia C. Cæſari. c.] Aſcribi, o. l. u. optime. hoc amplius ego: quod interualli notam non poſt faſtis, ſed poſt luperca

lia appono sic. At etiam ascribi iussit in fastis ad Luper calia, C. Cæsari. c. Indicat locus ep. ad Brut. Ego enim D. Bruto liberato, cum lætissimus ille ciuitati dies illuxisset, idemq; casu Bruti natalis esset: decreui, ut in fastis ad eum diem Bruti nomen ascriberetur. Ascribebatur autem quid in fastis ad aliquem diem sic. Hoc die (exempli gratia) Brutus erupit Mutina: Antonius Cæsari regnum detulit, Cæsar uti noluit. hoc in fastis antiquis apparet.

CLXXVII.

IN legibus, & iudicijs] Et in iudicijs, o.l.u.

CLXXVII.

L. TARQVINIVS regno exactus] Lang. cum eo multi alij. L. Tarquinius regno pulsus, exactus. quo animaduerso, pro certo putaui, regno pulsus, esse glossema: siquidem, regibus exactis, exactor regum, recte sine adiunctione dicitur. sententiam meam Col. liber approbauit. sic igitur emendandum, Tarquinius exactus.

CLXXVII.

SP. CASSIVS, Sp. Melius] Vltimum prænomen à l.u. abest: & certe superuacaneum est: am bobus enim idem prænomen erat.

CLXXVII.

TVM etiam tuum de auspicijs iudicium] Pro tum, Lang. & cæteri ferè, Num. quod probo: hoc enim sentit Cicero, fortunam quidem populi Ro. illum diem sustulisse, non tamen iudicium M. Antonij sustulisse: qui quidem interfecto Cæsare statim Dolabellam sibi collegam esse uoluisset: quo facto se auspicia emen

titum esse iudicauit. Sic igitur scribendum, Num etiã tuum de auspicijs iudicium interitus Cæsaris sustulit?

CLXXVII.

QVOD ijs de rebus] Iis rebus, Lang. Col.

CLXXVII.

QVAE formido illa die?] Illo die, Lan. & Col. & recte: siquid ponderis apud nos habet Pedianus.

CLXXVII.

O MEA semper frustra uerissima auguria] O mea frustra semper, o.l.s. aures probant.

CLXXVII.

IRENT, & redirent] Irent, redirent, o.l.u.

CLXXVII:

EQVIDEM inuitus] Et quidem inuitus. aperte uerum.

CLXXVII:

NON diuturni magister officij] Diuturnus, o.l.s. impressos tuetur ipse Tullius de off. cuius uerba subscripsi. Malus enim custos diuturnitatis metus.

CLXXVII:

A TE non discessit audacia] O.l.s. discedit: & hoc quidem rectum.

CLXXVII:

FVNERI Tyranni illius sceleratissime præfuisti] Sceleratissimi, o.l.s. recte, meo quidem iudicio.

CLXXVII:

FACES incendisti, & eas, quibus semiustum latus illius est] Semiustulatus ille est, Col. l. præclare. hoc uerbo quoque pro Mil. usus est. Infelicissimis lignis semiustulatum, nocturnis canibus dilaniãdum reliquisti.

Vstulare dixit auctor obscœni carminis : Ambustulatum Plautus.

CLXXVII:

VT eius omnem propter proximum.t.] Vt eius regni,o.l.u.quod tamen opinor esse glossema.quod autem sequitur,Tolleres metum : metum tolleres, L. Col. quem sequor : hic enim numerus uiget, ille alter iacet.

CLXXVII:

NVM me igitur fefellit?] Nũ igitur me,o.l.u.

CLXXVII:

POTVIT sui esse dissimilis ?] Sui potuit esse, o.l.u. multo concinnius.

CLXXVIII.

SINGILLATIM] Singulatim,Lang.utrũq; usitatum . recte etiam dicitur sigillatim : nisi omnes libri mendosi sunt.

CLXXVIII.

DIMINVTVM est] Deminutum,Lãg.Scal.

CLXXVIII:

DEIOTARO populo Ro. amicissimo] Sic l. scripti,Po.Ro.quod interpretor, populi Ro.

CLXXVIII.

APVD mortuum factus est gratus] Assentior Vbaldino,homini omni liberali doctrina politissimo,atque acerrimo huiusce generis existimatori : qui pro gratus reposuit gratiosus : nam ab impressis non discrepãt libri scripti, qui quidem integri sunt . hoc autem dixi propter Lang.& cæteros l.u.& multos alios non illos antiquos quidem, sed tamen scriptos : quibus in omnibus deest (sic enim sentio) totus hic locus ab ijs uerbis,

Quid de cõmentarijs infinitis,ad eadem ipsa uerba.

CLXXVIII.

SYNGRAPHA sestertij centies] HS.cẽties. uel sestertium centies : etsi o.libri contra faciant.

CLXXVIII.

SINE reliquorum hospitũ regis sententia] Hoc amplius,o.l.s. sine sua, sine reliquorum.c.Ego sic, sine Sex. sine reliquorum.c.ut autem in hanc opinionem discederem, fecit ipse Tullius,cuius locum hoc idem referentem ex XVI.ep. ad Att.huc rei dilucidandæ causa trãstulimus . Ecquid amas Deiotarum, & non amas Hieram ? qui,ut Blesamius uenit ad me : cum ei præscriptum esset,nequid sine Sexti sententia ageret, neq; ad illum,neq; ad quenquam nostrum retulit.

CLXXVIII.

CIVITATES locupletissimæ Cretensiũ uectigalibus liberantur] Vectigalibus,inducendum,non solum omnibus l.s.ita suadentibus, uerum etiam ratione cogente : siquidem scriptores,quibus primæ sermonis latini deferuntur,non aliter unquam locuti sunt.Cice.in proxima Phil.Vendiderit immunitates : ciuitates liberauerit.& V.Regna data : populi, prouinciaq; liberatæ. & de prouincijs consularibus . uectigales multos, & stipendiarios liberauit . sic liberare agros, publica, seruos, sine adiunctione dicitur.

CLXXVIII:

OMNINO ullius rei nemo fuit emptor] Tres l.u.in queis Col. omnino nemo ullius rei fuit emptor. quos probo.

CLXXIX.

QVI *simili in calamitate fuerint*] Lang.& alij nonnulli, *simili calamitate.*& certe hic idem similiter locutus est pro Syl. *Pari calamitate qui fuerant.*

CLXXIX.

AVSPICIA *tuorum sunt*] *Sunt tuorũ*, o.l.u.

CLXXIX.

*QVID *metuisti? credo ne saluo capite negare non posses*] Sic omnes ferè l.u. *quem metuisti credo ne saluo capite negare non posses.* omnino hic locus mẽdo non uacat. quid enim frigidius hac sententia? Credo ne saluo capite negare non posses. quid dico frigidius? imo uero cum superiori non constat: nam si ita dixisset, non enim interuenire uoluisti, aliquo modo inter se fortasse conuenirent: cum autem interuenerit; pugnãtia sine dubio loquitur. Quid, si necare pro negare reponatur? scribit enim l.iij. Liuius, L. Valerium, & M. Horatium coss. lege sanxisse, ut qui Tribunis plebis, Aedilibus, Iudicibus, Decemuiris nocuisset, eius caput Ioui sacrum esset. ut hæc sit horum uerborum sententia. Cur non passus es, eum fieri VII uirum diuidundis agris? nullam ob aliam causam credo, nisi ut quem omnibus cõtumelijs, ac probris affecisti, hunc etiam saluo capite necare posses. id quod facere non potuisset, si factus esset VII uir: siquidẽ sacrosancti sunt. sic. n. et haberet nescio quid submorosi, atq; stomachosi sententia: et eidẽ subesset aliud dicentis, ac sentientis dissimulatio, ea quam græci εἰρωνείαν uocant: nam cum aliud dicere uideatur, hoc tamen sentit, Antonium eas opes per uim, eam potentiã sibi parasse, ut quẽuis occidere possit impune: esse

porro tanta importunitate, impotẽtia, immanitate præditum, nihil ut ei inuiolatum, nihil sanctum, nihil augustum esse uideatur. sed non liquere pronunciemus: præsertim cum & omnes libri contra me faciant; & dubitem, utrum Liuius de Decemuiris litibus iudicandis, an colonijs deducendis loquatur. quid autem sibi uelit, saluo capite, apparet in oratione pro Cæcin. Cæcinnæ placuit, & amicis, quoad saluo capite fieri posset, experiri. & pro Cluent. si id prætermittere saluo capite suo potuisset.

CLXXIX.

SI *ulla pietas in te*] Si *in te ulla pietas*, Lang. & cæteri: & lenior constructio.

CLXXIX.

ALIA *conditione quæsita*] Rectissime: nec libri scripti ab impressis discrepant: quidam tamen pro alia falsa reposuerunt: quasi uero non M. Antonius tiecta Antonia, Euluiam sibi desponderit.

CLXXIX.

ODII *causam*] O.l.u. *causam odij.*

CLXXIX.

CVR *approbantur?*] Probantur, o.l.u.

CLXXIX:

* GLANDIFERAE, & *fructuosæ ferebantur*] Lang. pro glandiferæ, grandifacere. nonnulli, gracifice. alij, grandifere. grandifacerent, alij. Locus meo quidem iudicio ualde depranatus.

CLXXIX:

AT *quàm nobilis est tua illa peregrinatio?*] Atq; nobilitata sit tua illa peregrinatio, o.l.u. ego sic, Atq; no

bilitata. & quæ sequuntur, eodẽ modo: hoc enim membrum superiori connectendum est: notáq; illa, quæ post tollatur est, quæq; demonstrat sententiam esse terminatam, tollenda: illa autem subdistinctionis quam grammatici uocant, apponenda: ut hæc sententia sit. Tu Capuæ minitaris: utinam conere; ut illud, penè, tollatur, et, te interfecto, peregrinatio tua nobilitata sit. id enim significat, quod XII. Phil. declarat. Vestrum hoc consilium Capua probabit? quæ temporibus his Roma altera est. Illa impios ciueis iudicauit, eiecit, exclusit. Illi inquam urbi conanti è manibus est ereptus Antonius.

CLXXIX:

AB hac religionũ perturbatione] L.u. partim sic, Ab hac perturbatione religionum: nõnulli, ab hac perturbatione regionum: quos etiam magis probo: ut nõ ad auspicia referatur, sed ad id, quòd territorium Capuæ minuerat, Casilinoq; attribuerat. si quis tamẽ illud alterum sequatur, non repugnabo. illud enim cum eo facere uidetur, quod supra dixit, Omni auspiciorum iure turbato Casilinum coloniam deduxisti.

CLXXX.

TV te liberauisti] Lang. & cæteri ferè, Tute te liberauisti. quod minime displicet.

CLXXX.

QVOD si etiam scripsit] Quid, o.l.u.

CLXXX.

GLADIOS illos parumper] Parumper illos, o.l.u. sed endecasyllabus penè integer efficitur.

CLXXX.

ES perbacchatus] Est, Lang. & cæteri ferè.

CLXXX.

QVAE cogitabantur?] In l. scriptis non sunt hæc uerba.

CLXXX.

CASILINO salutatum ueniebant] Casino, nonnulli u.l. ego, Cassino: nam uerisimilius est, Cassino, quod oppidum propè erat in conspectu, uenisse salutatum, quàm Casilino, quod multis millibus passuũ aberat à Cassinate fundo.

CLXXX:

OBSOLEBANT dignitatis insignia] Obsolescebant, l. Col. quod probo.

CLXXX:

SED tum nimis inter omnes constabat] Sic liber Col. & simul unum est inter omnes. c. Lang. Sc. & cæteri, simul inter omnes. ut ita fortasse corrigendum sit, Incredibile dictu'st, tamen inter omnes.

CLXXX:

GLADIATORVM est princeps] Gladiorum, l. Col. ea figura scilicet, qua poculorum dixit. de his in l. XVI. ep. ad Att. Anagnini sunt Mustella ταξιάρχης, & Laco qui plurimum bibit.

CLXXX:

VT Basillum] Basilium, Lang. recte. De Basilio Dion, & Cæsar.

CLXXX:

CAESAREM regnantem] Hoc amplius, omnes l.s. Modo Cæsarem regnantem. ut in V. Cinnam memini: uidi Syllam, modo Cæsarem.

CLXXX.

SED tamen absconditi] Sed ij absconditi l.Col. quod mihi magis arridet.

CLXXX.

ITA uero quæ,& quanta barbaria est?] Sic o. l.s.præter unum Col.qui hoc modo. Ista uero quæ,& quanta barbaria est? agmine quadrato tum gladijs sequuntur: scutorum lecticas portari uidemus.quæ scriptura si non omnino incorrupta,atq; uera est, ad ueram certe propius accedit, multoq; minus depravata est: nam illa quidem extrema uerba, non dubito,quin sine mendo sint. id apparet ex Phil.V. At hanc pestem agmen armatorum sequebatur: Classitius,Mustella,Tiro gladios ostentantes,sui similes greges ducebant per forum: certum agminis locum tenebant barbari sagittarij: cum autem erat uentum ad ædem Concordiæ, gradus complebantur, lecticæ collocabantur: non quo ille scuta occulta esse uellet, sed ne familiares, si scuta ipsi ferrent,laborarent. ex quo uidere licet,eos, qui in libris pro lecticas sicas reposuerint,lapsos esse. dixit autem festiue lecticas scutorum,tanquam de aliquo uase loqueretur: ut Plautus, Cadum uini: hic ipse, fiscinam ficorum.

CLXXXI.

ALIAS ut tolleret promulgauit] Extra Col. sic reliqui s.l.alias ut tolleret, promulgatas promulgauit. quod minime displicet: ut sit, Alias leges sustulit sine promulgatione: ut tolleret alias, promulgauit promulgatas,quas Cæsar scilicet ante promulgarat,& tulerat. de hac re in prima, Ac de his tamen legibus,

quæ iam promulgatæ sunt, saltem queri possumus: de his,quæ iam latæ dicuntur,ne illud quidem licuit.

CLXXXI.

TV illum,tu illum amas mortuum?] Auctoribus o.l.u.hæc uerborum geminatio tollenda est: & mehercule,si diligenter attederis,te offendet: siquidem sit in secundo membro.

CLXXXI.

SIMVLACRVM, fastigium, flaminem] L.scripti in magna uarietate uersantur: nam partim fastidium,partim fastigium,nonulli tamen fastigium: & hoc quidem recte. L.Florus indicat. Itaq; non ingratis (inquit) ciuibus omnes in Cæsarem congesti honores,circa templa imagines,in theatro distincta radijs corona,suggestus in curia, fastigium in domo: ut fortasse,quod nostra lingua Baldachinum, fastigium latina nominaretur,à forma (ut opinor) ducto nomine.

CLXXXI.

NVM, hodiernus dies quis sit,ignores] Qui sit, o.l.s.ut in Verr.qui esset, ignorabas: speculatorem esse suspicabare.& Var.ab suis,qui sit,ignoratur.

CLXXXI.

TE autem ipsum] Te ipsum autem,Lang.& Sc.

CLXXXI:

PASSVS es] Es, à l.u.abest.

CLXXXI:

EXPECTO eloquentiam] Expecto enim eloquentiam,o.l.u.

CLXXXI:

ILLE nunquam concionatus est nudus] Ille nun

quam nudus est concionatus,l.u.

CLXXXI:

RESPONDEBIS NE ad hæc?] Respondere,nonnulli u.l.

CLXXXI:

EX tam longa oratione, cui te respondere confidas?] Ex tam longa oratione mea, cui te respondere posse confidas? o.l.u.

CLXXXI:

SINE armatorum præsidio] Sine armorũ,Lág.

CLXXXI:

NON potes esse,crede mihi,diuturnus] Sic nonnulli,Non potes,mihi crede,esse diuturnus.alij,ut Sc.nõ potes esse,mihi crede,diuturnus. quod probo: alterum enim uincit iucunditate numeri, alterum concinnitate orationis.

CLXXXI:

POPVLO Ro.pensionem tertiam] Reip.tertiam pensionem,o.l.u.

CLXXXII.

POSTREMVM malorum omnium] Malorum omnium postremum,Lang.

CLXXXII.

SED morte etiam repellendum] Sed etiam morte repellendum,nonnulli u.l.

CLXXXII.

QVI tamen rex fuit] Qui tum, o.l.u.pro liceret,nonnulli licebat.quæ placent.

CLXXXII.

CONSECVTI sunt] Sint,Sc.l.quod probo.

CLXXXII.

TAMEN mortali immortalitatem] Mortali, delendum: siquid ueterum l.consensus, atq; auctoritas ualet.

CLXXXII.

RECORDARE igitur] Igitur,iisdem auctoribus delendum.

CLXXXII.

CVM nũmatione] Nõnulli u.l.cũ numeratione.

CLXXXII.

LAVDIS gustum] Gustatum,l.Col.

CLXXXII:

CREDE mihi] Mihi crede,o.l.u.

CLXXXII:

QVID est autem multos dies,& noctes timeri à suis?] Quæ est autem uita,dies & noctes timere à suis? l.Col.in quo Ciceronem ipsum uideor agnoscere.

CLXXXII:

NISI uero maioribus habes beneficijs obligatos, quàm ille quosdam habuit ex ijs, à quibus est interfectus.an tu es ulla re cum eo cõparandus?] Sic Lang. & cum eo pleriq;,Nisi maioribus habes beneficijs obligatos,quàm ille quosdam habuit, à quibus est interfectus: aut tu es ulla re cum illo comparandus. Liber unus, atq; alter, in queis Col.sic, Nisi uero aut maioribus.cætera eodem modo.quem ita præter cæteros probo, ut tamen multo magis fuisse probaturus, si pro aut,tu habuisset: aut certe hoc amplius, sic. Nisi uero aut tu maioribus.cætera placent.exemplo enim Cæsaris confirmat, suos eum diutius non laturos: idq; ratione

duplici. Aut amici (inquit) tyrannorum beneficijs in officio continentur, aut prudentia, & quadam auctoritate rerum gestarum: si beneficijs; ille multo maioribus, quàm tu tuos, quosdam ex ijs, à quibus occisus est, deuinctos habuit: si prudentia, & rebus gestis; ijs etiam multo plus ualuit.

CLXXXII:

NON multos annos regnare est meditatus] Nō, antea nos coniectura sustuleramus: quòd mihi dubium non erat, quin aliud Cicero sentiret, atq; illa uerba dicebant: nunc ad coniecturam libri Col. accessit auctoritas.

CLXXXII:

QVOD cogitauerat, effecerat] Cogitarat, idem l. & oratio numerosius, & procliuius currit.

CLXXXII:

HOC tantum boni est] Hoc tamen boni est, o.l.s. ut illud pro Rabir. Posthumo. Quæ quidem in rebus miserrimis huic tamen tribuenda est maxima. & in Ver. quibus iniurijs grauissimis tamen illud erat miserum solatium. c. Idem mendum est in oratione Diuitiaci apud Cæsarem. quòd soli ne in occulto quidem queri, & auxilium implorare auderent: absentisq; Arioui sti crudelitatem, uelut si coràm adesset, horrerent: propterea quòd reliquis tantum fugæ facultas daretur: Sequanis. c. ut tamen pro tãtum reponatur, non modo sententia postulat, sed etiam u. libri auctores sunt.

CLXXXII:

VTINAM aliquando dolor populi Ro. pariat] Non utinam, sed ut, o.l.s. quod uehementer placet. hoc enim

enim membris superioribus aptum, & colligatum est: ut habeant hanc sententiam. Non dubitarem uel ad uoluntariam mortem proficisci, modo interitum meũ quamprimum libertas consequeretur. & id ob eam causam, ut quam rem Populus Ro. tandiu concupiscit, eius aliquando compos fieret. omnino qui superiorem, inferiorem; scripturam diligenter considerabit, is uidebit, non utinam, sed ut conuenire.

CLXXXIII:

ADSVNT calendæ Ianuarij] L. Lang. & alij aliqui, assunt, ut pro Quint. Certe aut apud te, & eos, qui tibi assunt. Veteres quidem illos antiquos ita locutos esse, declarat Plautus in Pen. Heus Milphio ubi es? Mil. assum apud te: eccum. Hag. at ego elixum uolo.

CLXXXIII:

QVOVSQVE enim] Quo. n. usq; o.l.u.

CLXXXIIII.

IN Salutem reip. collocauit] In salute, o.l.s. & ab his consuetudo facit.

CLXXXIIII.

HABENDA tamen est] Hoc amplius, o.l.s. habenda tamen tanta est.

CLXXXIIII.

CRVDELITATIS eũ] Eũ crudelitatis, o.l.u.

CLXXXIIII.

VT de illius beneficio possemus, quæ sentiremus, libere dicere] Vt illius beneficio, tres l.u. in quis Col. quod ita probo, ut minime dubitem, quin ita scriptum sit à Cicerone. hoc enim sentit M. Tullius, Cæsari auctoritatem esse tribuendam: non quo tum primum pote-

ſtatem haberent dicendi, quæ uellent, de beneficio illius: ſed quia beneficio illius factum erat, ut ſenatus libere poſſet ſententiam dicere. ſic autem loquitur optimus quiſque latinitatis auctor, ut dicat, Meo beneficio uiuit: meo beneficio patriam uidet: beneficio tuo libere poſſumus dicere, quæ ſentimus.

CLXXXIIII:

QVIS enim unquam fortior?] Eorundem librorum beneficio inueteratum mendum ſuſtulimus: nam ſic illi. Quis enim unus fortior, ac amicior unquam Reip. fuit, quàm legio Martia uniuerſa? Vides profecto, quàm belle inter ſe reſpondeant quis unus, et uniuerſa legio. eodem modo locutus eſt pro do. ſua, & tu unus peſtifer ciuis eum reſtitutum negas eſſe ciuem, quem eiectum uniuerſus ſenatus non modo ciuem, ſed etiam egregium ciuem ſemper iudicauit? & in Ver. non una te, ſed uniuerſæ ſimilibus afflictæ incommodis, legationibus ac teſtimonijs publicis perſequuntur: & in ij. Phil. cum tu unus adoleſcens uniuerſum ordinem decernere de ſalute Reip. prohibuiſti. & in. i. l. ep. ad Q. Fra. Cui ſemper uni magis, quàm uniuerſis placere uoluiſti.

CLXXXIIII:

COMES eius eſſe amentiæ noluit] Comes eſſe eius amentiæ noluit, liber unus, atq; alter: in queis Col.

CLXXXIIII:

AVT fortiorum uirorum] O. l. s. fortiorem uirorum. ſed mendum mea quidem ſententia librariorum eſt. quis enim dixit unquam, ciuitatem fortem uirorum? at illud alterum & elegans, & uſitatum eſt.

Cic. Phil. iiij. Albæ conſtiterunt, in urbe opportuna, munita, propinqua, fortiſſimorum uirorum, fideliſſimorum ciuiu, atque optimorum. & XI. introitus in Smyrnam, quaſi in hoſtium urbem, quæ eſt fideliſſimorum, antiquiſſimorumq; ſociorum. & in hac eadem oratione. quodq; prouinciam Galliam citeriorem, optimorũ & fortiſſimorum uirorum.

CLXXXIIII:

GESSIT, & gerit] Et geſſit, & gerit, Lang.

CLXXXIIII:

LAVDETVR, & teſtimonio] Laude, & teſtimonio, L. Col. quod probo.

CLXXXIIII:

LIBERTATEMQVE populi Ro.] Que delendum auctoribus o. l. s. & recte: ut omnia diſſolute dicantur.

CLXXXV.

RETENTVRVM in ſenatus populiq; R. poteſtate] Poteſtatem, o. l. u. impreſſos tuetur ipſe Cicero in hac eadem oratione in extremo. Exercitum in ſenatus poteſtate retineat. nec in hoc conſuetudo uaria eſt. Veteres autem l. cum auctoritas ſua, tum illud etiam defendit, quòd ut eſſe in mente, & in mentem; in poteſtate & in poteſtatem; relinquere in medio & in medium recte dicitur: ſic latine loquendi rationis lineas (ut ita dicam) tranſilire non uidetur, qui in poteſtatem retinere dicat.

CLXXXV.

QVAM eſt repulſo Antonio] Lang. qui etiam: nonnulli, qui cum, ut ita fortaſſe corrigendũ ſit, Quàm

est iam repulso.

CLXXXV.

NON *crudelis, non impius*] *Non crudelis, impius, o.l.u. ut hoc uerbum, impius. f. esse glossema, coniectura ducar ad suspicandum.*

CLXXXV.

MAIORES *nostri*] *O.l.s. id maiores nostri. quod uehementer placet.*

CLXXXV.

D. BRVTVS *sceleratum, atque impium regnare patietur Antonium?*] *Sic o.l. scripti, D. Sceleratum, atque impium regnare patietur? quid, c. & recte: siquidem quod ad primum attinet, nihil erat, quòd inculcaret, quod semel dixerat: dixerat autẽ, L. Brutus: ut nihil opus fuerit præter prænomen apponere. Alterum, si ita dixisset, L. Brutus Tarquinium regem superbum non tulit, superuacaneum non esset; sic enim paria paribus respondisset: quod quando non dixit, Antonium omnino delendum est.*

CLXXXV.

NEC *tum, ut Antonio senatum habenti*] *Tamẽ, non tum, o.l.s. quod placet.*

CLXXXV.

COLLEGA *una referente*] *Hoc amplius L. Col. & reliqui ferè, referente eo quem. c.*

CLXXXV.

TAM *insigniter impudens*] *Insignite, o.l.s. consuetudo utrunque probat: aurium iudicium, & uerborum constructio magis, insigniter.*

CLXXXV.

INTER *ciues illius appendebatur aurum*] *Sic L. Col. inter quas illa pendebatur. alter, inter quas illa. Ego nihil addo de meo: quæ sunt distracta, coniungo: quasilla, corrigo. id enim mihi significare uidetur hoc loco, quod in II. Phil. declarat. syngrapha (inquit) HS centies per legatos uiros bonos, sed timidos, & imperitos sine Sex. sine reliquorum hospitum regis sententia facta in Cynecæo, quo in loco plurimæ res ueniere, & ueneunt. Atque etiam apertius in V. In interiore ædiũ parte totius Reip. nundinæ. mulier sibi felicior, quàm uiro auctionem prouinciarum, regnorumq; faciebat. Cum igitur ostendere uellet, Antonium usque eò sordidum esse, ut omnium rerum publicarum domesticum mercatum institueret, eiq; Fuluiam uxorem præficeret; ut eius sordes non modo re, sed etiam uerbo exprimeret, inter quasilla dixit: quo quid sordidius? Talassionem in nuptijs Varro ait signum esse lanificij: Talassionem enim quasillum uocabant: qui alio modo appellatur calathus, uas utique lanificijs aptum. Hæc Sex. Pompeius: at Priscianus l. iij. Pauca inueniuntur diminutiua, quæ non seruent genera primitiuorum: ut hæc rana, hic ranunculus: hic qualus, hoc quasillum. quòd si cui magis arriserit, inter quasillos appendebatur; non pugnabo: præsertim cum & apud Catonem semper hoc uocabulum uirile sit: & cæteri l.u. ita mendosi sint, ut in mendo tamen littera s. appareat: nam partim, ciues illius; partim, ciues illas; nonulli, ques illas.*

CLXXXV.

TOTVM *imperium Reip.*] *P. R. omnes l.u.*

quod placet.

CLXXXV.

TERCENTOS fortissimos] L. Col. ad tercentos. cæteri hoc modo, ccc. quod ego interpretor trecentos, ut l. ij. de Fin. Trecentosq; eos, quos Sparta eduxerat. Virg. l. x. Astlua trecentos.

CLXXXV:

EXERCITVM educebat] Adducebat, o. l. u. & recte: siquidem non Roma educebat exercitum, sed Romam è Brundusio adducebat. hoc cum multis in locis ostendit, tum apertissime in V. Aduolabat ad urbem à Brundusio homo impudentissimus, ardens odio, animo hostili in omneis bonos cum exercitu Antonius.

CLXXXV:

MAIVS igitur beneficium à D. Bruto] Maius igitur à D. Bruto beneficium, o. l. u. & aures probant.

CLXXXV:

CVM autem est omnis seruitus misera] Cum autem omnis seruitus est misera, o. l. u.

CLXXXV:

INTOLERABILE est] Intolerabilis est, omnes ferè l. u. unus modo sic, intolerabil est. Ego sic, intolerabil'est, more ueterum, qui uocales coniungebant.

CLXXXV:

TANTVS autem est consensus] Tantus autè consensus est, o. l. u.

CLXXXVI.

ISTVD etiam statuistis] Illud etiam, Lang. quod probo.

CLXXXVI.

ET ut præstantissimis ducibus] Vt & præstantissimis, Liber unus atque alter: in quibus Sc. quod probo.

CLXXXVI.

NON modo non Consul] Non Consul modo, Lang. cæteri cum impressis consentiunt, quos sequor.

CLXXXVI.

CONSERVATORES Reip. iudicantur] iudicentur, o. l. u.

CLXXXVI.

IN Cæsarem maledicta congessit] In Cæsarem ut maledicta, o. l. u.

CLXXXVI.

TRALLIANAM, aut Ephesinam] Ephesiam, Liber unus, atque alter: in queis Col. & certe Diana Ephesia, Prætor Ephesius, Princeps Ephesiorum dicitur, non Ephesinorum.

CLXXXVI:

NOTVS enim quisq; non est] Quotus enim quisq;. perspicue rectum.

CLXXXVI:

SCATINIAE leges] Lang. Santoniæ. Col. Attiniæ. nonnulli Sanctiniæ. alij Scatoniæ. sequor impressos.

CLXXXVI:

M. ACCIVS Balbus] O. l. u. Attius, & apud Dionem scriptum est Atia. Seruius tamen nobilis grammaticus interpretatus cum uersum Virg. Alter Atis genus unde Atij duxere latini, propter inquit Atiam di

xit matrem Augusti, de qua dicit Antonius, Atia latini mater. uult enim eius etiam maternum genus esse antiquissimum. Hæc Seruius. ex quo intelligi potest, non Accius, neque Attius, sed Atius esse scribendum.

CLXXXVI:

AT auus huius nobilis] Huius, à L. Col. & alijs nonnullis u.l. abest: & mehercule superuacaneum est. quod autem sequitur, Tuditanus nempe ille: nonnulli u.l. geminant ille.

CLXXXVI:

HABERETIS nobilitatē generis glorioſam] Liber unus, habetis. ut sit illis simile, Habes de Vatinio, Habetis unum uenditionis genus, Habetis & honestatem hominis, & auctoritatem testimonij. quod loquendi genus tum solemus inferre, cum quid exposuerimus. quod tamen ut reijciam, membrum superius facit: quod imperfectum uidebitur, nisi quid addideris, atque illi simile reddideris, quod est in prima Phil. Vellem adesset Antonius, modo sine aduocatis: doceret me, uel potius uos P.C. Ego, si quid immutandum est, potius ita corrigendum putarem. Haberet is: ut Antonium modo designaret.

CLXXXVI:

QVI autem euenit] Sic o.l.s. ego, conuenit, sine ulla dubitatione reponendum censeo. quomodo loquitur in VII. Phil. qui enim conuenit, ut qui in rebus improbis populares fuerint. c.

CLXXXVI:

VT Iulia natus ignobilis uideatur] Sic L. Lang. ut istus Aricina ignobilis uideatur. Col. is tibi uigilia natus ignobilis. c. Sc. qui cum pleriq; consentiūt, Is tibi Aricina natus ignobilis. c. è recentioribus nonnulli, Is tibi Iulia natus. quorum nullum omnino probo: nam quod ad postremos attinet, Octauius non Iulia sed Atia natus est. ut autem natus (uerbi causa) Cæsare Cæsaris etiam nepotem significet, inauditum est. Lang. autem perspicue est, ut uides, mendosus: interdum tamen in eā opinionem me adducit, ut ita scriptum à M. Tullio putem, Vt ista ignobilis uideatur. ut Atiam designet. illa autem littera s, & Aricina, sit glossema subscriptum sub, Ista. ex qua primo sit factum, Istas, deinde Istus Aricina. quàm autem ista glossemata libros mendis referserint, nihil attinet dicere, tibi præsertim, qui in uet. libris studiose & multum uolutatus es. Vt autem assensum sustineam, nec in hac opinione constem, l. Col. cui ex omnibus maximam fidem habeo, facit. huius enim scripturam consideranti, rursus in mentem uenit suspicari, M. Tul. ita scriptum reliquisse, Is tibi Iuliæ filia natus. c. sed hæc fortasse diuinatio est. Tu si ad locum notam apposueris, recte meo iudicio feceris.

CLXXXVI:

QVAE porrò amentiæ sunt?] Amentia est, liber unus atq; alter, in quibus Col. perspicue rectum.

CLXXXVI:

QVOS certe scio] Certo, nonnulli u.l. quibus assentior.

CLXXXVII.

OMNIBVS horis] Omnibusq; horis, o.l.u.

CLXXXVII.

NAM in eisdem me edictis] Sic o.l.u. nam in

eiſdem edictis. ut fortaſſe corrigendum ſit. Nam me iſdem edictis.

CLXXXVII.

A' ſuis ſimilibus] Sui, Scalæ liber. quod ualde probo.

CLXXXVII.

HAEC ſunt ut opinor] Hæc ſunt, opinor, o.l.u. quod placet.

CLXXXVII.

SIQVIS non affuerit] Siqui, o.l.u.

CLXXXVII.

QVORVM cõſiliorum Cæſaris] Eodem modo o.l.s. ego Cæſari probo: ut ſit, quorum conſiliorum fui auctor Cæſari. ut illud in Acad. P. Craſſum, & P. Sceuolam aiunt Tiberio Gracco auctores legum fuiſſe.

CLXXXVII.

SED tamen, ut dicitur, currentem c.] Sed tamen currentem, ut dicitur. nonnulli u.l. in queis Col.

CLXXXVII.

RE triſti, & ſeuera] Ac, o.l.u.

CLXXXVII.

VINO, & epulis retentus, & alea eſt] Et alea, inducẽdum auctore l. Col. cuius auctoritas ut apud me ualeat, inſequentia uerba faciunt, ſi epulæ potius. c.

CLXXXVII.

ET ante diem quartam calendarum Decembris diſtulit] Et ante diem IIII. omnes l.u. à quibus ut diſſentiam, proq; &, in reponendum putem, non ſolum facit illa cauſa, quòd adduci non poſſum, ut credam M. Tullium primum, atq; extremum uerbum con

iunctionibus è medio ſublatis extuliſſe, medium nõ diſſolute dixiſſe: ſed illud etiam, quòd conſuetudo latini ſermonis ita loquitur, ut dicat. Comitia diſtuli in IIII. Cal. non IIII. tantummodo Cal. & quemadmodum hoc, ſic illud etiam. Diſtulit in ante diem IIII. Cal. non ante diem IIII. Cal. quòd autem in ante diem diceretur, exemplis demonſtrabimus. Dixi ego idem in Senatu, cædem te optimatium cõtuliſſe in ante diem V. Cal. Oct. & in ij. l. Ep. ad Att. Comitia Bibulus cũ Axshilochio edicto in ante diem XV. Cal. Decembris diſtulit. Liuius l. XLV. Latinæ edictæ à Conſule ſunt in ante IIII. & III, & pridie Id. Nouemb. & l. XLIII. in ante diem VIII, & VII. Kal. Oct. Comitijs perduellionis dicta dies eſt. & quemadmodum in ante, ſic ex ante dicebatur. Cic. l. III. Ep. ad Att. ex ante diem Non. Iun. uſq; ad pridie Kal. Sept. Liuius l. XLV. Supplicatio pro cõcione populo indicta eſt ex ante diem V. Idus Oct. quin etiã in tabula è marmore uetuſtiſſima, quæ in pariete Colotianæ domus incluſa eſt, hæ litteræ cum multis alijs inciſæ ſunt. Ex A. D. V. K. DEC. AD P. R. K. IAN. quod quidem me ducit ad credendum, illud apud Var. de R. Ruſt. l. I. dies primi uerni temporis extant ad ſeptimum Idus Februarij, pro quo l. ueteres, ex Ad VII. Id. Febr. ſic eſſe corrigendum, ex a. d. VII. Id. Febr.

CLXXXVII.

QVOD in tẽplum ipſe] Hoc amplius l.u. quod in templum tum ipſe. Gallos autem in Capitoliũ egiſſe cuniculum, præter M. Tulliũ nullus alius (quod ſciam) ſcriptor memoriæ prodidit: qui pro Cecin. ut, inquit, ſi

Ex bibl. uoiv. Bern

Galli à maioribus nostris postularent, ut eo restituerentur, unde deiecti essent; & aliqua ui id assequi possent: non opinor eos in cuniculum, quo egressi erant, sed in Capitolium restitui oportere.

CLXXXVII:

IS enim erat dies, ea fama, is impetus eius, qui. c.] O. l. u. is qui. c. quod ualde placet: & ex se intelligitur: & ut aliud ex alio, non alienum uidetur aperire, quid sibi uelint illa uerba, Is enim erat dies: atq; huius rei di lucidandæ causa, huc Gellij locum transtulimus. Ante diem (inquit) IIII. Kal. Non. Id. tanquam inominalem diem pleriq; uitant: eius obseruationis an ulla religio sit tradita, quæri solet. nihil super ea scriptum inuenimus, nisi quod Claudius annalium V. Cladem illam pugnæ Cannensis uastissimam factam dicit ante diem IIII. Non. Sext. ex his uerbis licet uidere, ante diem IIII. Kal. Decemb. quo die Senatus habitus est, diem religiosum fuisse.

CLXXXVII:

QVID est aliud de eo referre non audere, qui contra se Consulem exercitum duceret, nisi se ipsum hostem iudicare?] Hæc omnia sunt inuerso ordine in omnibus l. antiquis sic. Quid est aliud se ipsum hostem iudicare, nisi de eo referre non audere, qui contra. c. quod placet.

CLXXXVII:

SI ille à Senatu notandus non fuit] Sin, o. l. u. perspicue rectum.

CLXXXVII:

AN ulla contumelia est] L. Col. et alij nonnulli pro an ulla, nulla. nonnulli sic, An cotumelia. ego sequor Col.

CLXXXVII:

QVID est ergo?] Quid ergo? o. l. u. apte uerũ.

CLXXXVII:

HEM cur magister] En, o. l. u. ut pro Deiot. en crimen, en causa, cur regem fugitiuus, dominum seruus accuset. & pro Sex. en cur cæteri reges stabilem esse suam fortunam arbitrentur. in Merc. tamen Plautus, Hem quoi decem talenta dotis detuli? hæc ut uiderem? ut ferrem has contumelias? quod autem sequitur, ut possideat: ut nullis in u. l. reperitur: & certe sic expone dũ est, en cur magister ex oratore arator factus sit. en cur possideat duo millia iugerũ: ut hominẽ stultũ. c.

CLXXXVIII.

TYBERINVM Canutium] Liber Marcelli Ceruini Cardinalis, & Dion Tiberium probant. placet.

CLXXXVIII.

CVI senatusconsulto] Cui S. C. omnes libri ueteres præter unum Gad. qui hoc modo, Cur sic. quod tamen reijcio.

CLXXXVIII.

PRAECLARA tamen fuit Senatus in illo ipso die uespertina prouinciarũ religiosa sortitio] Lang. et cæteri ferè sic. Præclara tamen S. C. in illo ipso die uespertina prouinciarum religiosa sortitio. rectè, & præclare meo quidem iudicio: si tamen post uespertina notam interspirationis apponas: duplicem enim plagam infligit Antonio, alteram, quòd non legitimo tempore S. C. fecerit: alteram, quòd nulla religione sortitus sit. S. C. ante ortum, aut occasum solem facta

rata non fuisse : opus etiam censorium feciſſe existimatos, per quos eo tempore facta essent, docet M. Varro apud Gellium. hinc intelligi potest, cur S. C. uespertina dixerit. Illud etiam prætereundum non duxi, quòd Lang. pro sortitio, sortio : neq; hoc loco solum, sed uniuersis, quibus hoc uerbo M. Tullius usus est : quodq; liber Col. non in illo ipso die, sed illo ipso : ut pro domo sua. Hunc Consulem illo ipso die contendo seruasse de cœlo. & paulo post. Hora nona illo ipso die tu es adoptatus. & in XIII. Phil. eoq; ipso die innumerabilia S. C. fecit. hunc igitur sequamur.

CLXXXVIII.

MAXIMAS *gratias uobis*] Maximas uobis gratias, o. l. u. & aures probant.

CLXXXVIII.

QVI *enim carere metu, & periculo possemus*] Possumus, Gad. & alij nonnulli l. u. quod placet.

CLXXXVIII.

ILLE *autem afflictus*] Ille autem homo afflictus, o. l. u. id quod non abhorret à consuetudine dicendi. Tullius, At ille homo uehemens, & uiolentus. in V. Phil. Valde placet.

CLXXXVIII:

VIR *auo, patre, maioribus*] Vir patre, auo, maioribus. ut pro Planc. ut pater, ut auus, ut maiores. & in Ver. Amicissimo patre, auo, maioribus. sed quid hæc ego? ita ratio postulat : aliter enim præposterus, atq; omnino perturbatus ordo esset.

CLXXXVIII:

P. Appius] P. Opius, liber Col. Scalæ, Oppius: quorum quid uerum sit, incertum est : illud quidem non dubium, quin Appius sit prænomen. quod cum ita sit, non falsum esse qui potest?

CLXXXVIII:

ET *meus necessarius*] Meus & necessarius, nonnulli u. l. quod tamen abiudico.

CLXXXVIII:

M. Vehilius] Pro, M. Vehilius Lang. tantummodo uel. Col. & Sc. uel cæteri ferè : quæ nota fortasse Veleium significat.

CLXXXVIII:

DE L. Cinna] Cecinna, nonnulli u. l.

CLXXXVIII:

MINVS *admirabilem fecit*] Facit, o. l. u. quod placet.

CLXXXVIII:

C. Cessedius] Cessedis, Lang. Col. Ceselius. de Ceselio iurisconsulto Valerius Maximus.

CLXXXVIII:

* L. Antonius] Pro L. liber Lang. Col. & alij aliqui T. nonnulli Cn. omnino hic locus deprauatus est. quid enim L. Antonius prouinciam sortiretur, qui anno superiori proximo Tribunus pl. fuerat? quæ uerba sequuntur, in his quoq; uarietas est : nam pro maluerunt, metuerunt multi, mutauerunt Col. in multis toetus hic locus deest.

CLXXXVIII:

O' C. Cæsar] O. l. u. Cæsarem. quod tamen reiecto. eodem modo in orat. ò M. Druse, patrem appello.

CLXXXVIII:

QVID *istud?*] *Illud,l.Col.quod ualde probo.*

CLXXXIX.

IN *possessionẽ libertatis pedem ponimus*] *In possessione magis arrideret: sic enim M.Tullium semper locutum animaduerti: quia tamen libri scripti stãt ab impressis, & hic idem pro Cecinna dixit, In possessionem uestigium fecero, & l.u.de Fin.in aliquam historiam uestigium ponimus,idcirco immutare nõ ausim.*

CLXXXIX.

EX *his tot conglutinatus est*] *Ex his tot uicijs,l.Col.ex his totus,Lang.& cæteri: quos sequor.pro Cluent.& qui esset totus ex fraude,& mendacio factus. & pro Ros.Com.ex fraude, fallacijs,mendacijs constare totus uidetur.*

CLXXXIX.

QVAE *necessitas ferre coegit,uisq; quædam penè fatalis*] *Sic o.l.u.quæ nos necessitas ferre coegit, quæ uis quædam.c.*

CLXXXIX.

REFERTAM *eius domum*] *Domum eius, o.l. ueteres.*

CLXXXIX.

AD *se omnia ex his*] *Ad se ex his omnia,o.l.u.*

CLXXXIX.

SENATVS *consultis è Rep.benefactis*] *L.Col.Senatusconsultis bene,& è Rep.factis.quod multo elegantius mihi uidetur: ut in XII. locutus est. Brutum procos.bene,& è Rep.& sua,suorumq; maiorum dignitate fecisse.& in XI. bene,& è Rep.iudicauisse.*

Vendiderit:

CLXXXIX.

VENDIDERIT: *immunitate,c.*] *Vendiderit immunitates, l.u.*

CLXXXIX:

ARMIS, *& præsidijs populum Ro.& magistratus foro excluserit*] *Sic o.l.u.Armis & præsides, & populum, & magistratus. Sic emendandum est, Armis,& præsidijs, & populum, & magistratus: nam quòd præsidijs rectum sit, Phil.i.declarat. Armati in præsidijs multis in locis collocabũtur.& V.sic uero erãt dispositæ præsidia.*

CLXXXIX:

SENATVM *stipauerit armatis*] *o.l.u. armis.Col.& alij nonnulli, stiparit armis: quem si probabimus, exitum uersus effugiemus.*

CLXXXIX:

RELIQVÍQVE *pecoris*] *In l.u.hæc uerba sunt absque coniunctione.*

CLXXXIX:

PVERI *ingenui arripiuntur*] *Abripiuntur,o.l.u.perspicue rectum.idem mendum in Pis. Socios nostros in seruitutem adduxerunt: familias arripuerunt. pro abduxerunt, abripuerunt.*

CLXXXIX:

HOS *inquam in urbẽ recipietis?*] *Hos unquam, o.l.u. quod probo.*

CLXXXIX:

ITALIA *tota ad libertatem recuperandam excitata*] *Excita,L.Col.ut illud in xij. Iuuentutem omnẽ*

ex tota Italia exciuimus. tamen excitata magis placet: est enim significantius, maioremq; recuperandæ libertatis cupiditatem declarat. ut illud in iiij. Galliam totam hortatur ad bellum, ipsam sua sponte, suoq; iudicio excitatam.

CXC.

MAGNVM numen] Liber Gad. & alij nonnulli, nomen. quod rectum esse iudico. hæc autem uox admirabilem quandam auctoritatem sonat ex famæ opinione conflatam. Cic. in ep. ad At. hoc tamen spero, magnum nomen imperatoris fore, magnum in aduentu terrorem. & pro lege Manil. quod igitur nomen unquam in orbe terrarum clarius? pro Deiot. quantum eius nomen fuerit. & in Phil. xi. qui imperium habeat, qui præterea auctoritatem, nomen, exercitum. & alibi, Tantum eius in Syria nomen, atque Phœnice est.

CXC.

VIDETIS'NE refertum. c.] Videtis refertũ, o. l. u. placet.

CXC.

AD quod tempus] Quod ad tempus, nonnulli u. l. in eis Col.

CXC.

DE populi Ro. libertate] De libertate populi Ro. omnes l. u.

CXC.

ID non modo non recusem] Tres l. u. in queis Lang. idem non modo recusem. Col. idem non modo nõ recusem. quem sequor.

CXC.

SI dormierimus hoc tempore] Lang. & alij aliqui, indormierimus hoc tempore. Col. indormierimus huic tempori. atque hoc quidem non dubito quin uerũ sit: ut in ij. Phil. huic causæ indormientem.

CXC.

EA summa miseria est] Lang. & cæteri l. u. hoc modo, ea sunt summa miseria. Liber Scalæ ſt. quod in eam opinionem me adduxit, ut scribẽdum putarem, ea'ſt. ut Teren. in Eun. ea'ſt indutus. sed quid unius loci testimonio utor? totus & is, & Plautus huiusce coniunctionis uocalium plenus est: nec id modo superior, sed etiam Ciceronis ætas obseruauit. Ipse in orat. declarat. quod quidem (inquit) latina lingua sic obseruat, ne mo ut tam rusticus sit, qui uocales nolit coniungere. & ibidem. Nobis, ne si cupiamus quidem, distrahere uoces conceditur. indicant orationes illæ ipsæ horridulæ Catonis: indicant poetæ, præter eos, qui ut uersum facerent, sæpe hiabant. ut Neuius. uos, qui accolitis Hĩstrum fluuium, atque Algidam. & ibidem. Quàm nunquam nobis Graij, atque barbari. Hoc librarij ignorantes, apicem imposuerunt: quo addito sunt significatur.

CXC:

DII immortales incredibilem populo Ro. potestatem] Reip. o. ferè l. u. quod probo.

CXC:

SENTENTIAE'QVE de summa Reip.] De summa rep. Sc. & cæteri ferè.

CXC.

OPTIME de rep. promereri] Mereri, o. ferè l.u.

CXC.

GALLIAM prouinciam] Prouinciam Galliam, o.l.u.

CXCI.

AMICISSIMORVM populo Ro.] Amicissimorumq;, o.l.u. quod placet.

CXCI.

EXERCITVM in senatus.c.] Exercitumq;, o.l.u. quod probo.

CXCI.

VT hæ prouinciæ, Galliæq; exercitus] Sic L. Col. (nã cæteri ab impressis non discrepant) ut eæ prouinciæ, exercitusq;. c. & recte meo quidem animo: siquidẽ M. Tullius censebat, non ut is modo, qui Galliam, sed ut uniuersi, qui prouincias obtinebant, eas, exercitusq; in potestate populi Ro. senatusq; retinerent.

CXCI.

SEQVE ad senatus auctoritatem] Seseq;, o.l.u.

CXCI.

CIVE] Ciui, Lang.

CXCI.

ET ut pro tantis eorum in Remp.] Et, à Col. alterò ue libro abest. in remp. etiam à Lang.

CXCI.

VTQVE C. Pansa] Que à L. Col. abest. cæteri tamen retinent: ut fortasse corrigendum sit, uti.

CXCI.

CVM magistratum inierint: si eis uidebitur] Iniissent: si eis uideretur, Liber unus, & item alter, in queis Col. ut Celius. D.E.R.I.C. uti C. Paulus C. Marcellus cum magistratum iniissent. cæteros sequor.

CXCI.

AD hunc ordinem referant] referrent, ijdem l. sibi constant: nam paulo ante, iniissent, dixerant. cæteros sequor.

CXCI.

ITA uti de rep.] E rep. L. Col. perspicue uerũ.

CXCI:

FREQVENTIA uestrum incredibilis, cõcioq; Quirites tanta] Sic L. Lang. & cũ eo plerique, Frequẽtia uestrum incredibilis, concioq; tanta. Col. sic, Frequentia uestrum incredibilisq; concioque tãta. quem ego correctione quadam adhibita sequor: sic enim scribendũ puto, Frequẽtia uestrũ incredibilis Qr. concioq; tãta.

CXCI:

QVANQVAM animus mihi nunquam] Quanquam animus quidem, o.l.u. præclare.

CXCI:

PRINCEPS uestræ libertatis defendendæ semper fui] Ab o.l.u. semper abest: perspicue uerum.

CXCI:

NVNC facere nõ possem] Et nũc, Lãg. et Col.

CXCI:

HODIERNO enim die Quir. non mediocrẽ] Sic Lang. hodierno enim die quodq; adhuc mediocrem. Sc. quãquam adhuc mediocrem. de eo consentiunt o.l.u. quòd adhuc probant: ut fortasse ita corrigendum sit. Hodierno enim die QR. ne adhuc. c.

CXCI:

FVNDAMENTA *sunt iacta*] Iacta sunt, o.l.ueteres.

CXCI:

EXERCITVM] Exercitus, o.l.u.

CXCI:

SVNT *enim facta eius immortalitatis, non ætatis*] Nomen ætatis, o.l.u. quod primo aspectu abiudicatu, atque reiectum postea sic approbaui, nihil ut mihi neque rectius, neque uenustius uideatur. reieceram autem ob eam causam, quòd si referretur ad Cæsarem, oratio sibi non constare: si ad puerum, nimis durum uidebatur: quod ipse M. Tullius mihi non multo post tempore molliuit: nam eodem modo loquitur in xiij. Phil. & quidem de hoc ipso Cæsare loquēs. Puerum appellat, quem non modo uirum, sed etiam fortissimum uirum sentit, & sentiet. est istuc quidem nomē ætatis: sed. c. iá uides, nomen, & facta quàm bene inter se respondeāt. hæc autem uerba habent hanc sententiam. quòd mirabilia facinora facit, est cuiusdam diuinitatis: quòd appellatur puer, est ætatis.

CXCI:

NIHIL *ex omnium sæculorum memoria*] Ex omni, liber unus atque alter, in queis Col. quod elegantius est.

CXCII.

INCOGNITVM *certe cœpit*] Ceperit, o.l.u.

CXCII.

SANGVINE *ciuium Romanorum*] Romanorum superuacaneum est: & ab o.l.u. abest.

CXCII.

SI C. *Cæsaris fortissimorum suiq; patris militū*] Si C. Cæsaris, fortissimorumq; sui patris, L. Col. quod placet.

CXCII.

QVIS *non prospicit*] Perspicit, o.l.u.

CXCII.

COMPROBAVISTIS] Cōprobastis, o.l.u.

CXCII:

CAESARIS *exercitum prosecuta*] Persecuta, o.l.u. & ita locutus est in oratione superiori. Cæsaris auctoritatem, & exercitum persecuta.

CXCII:

QVAE *à te accersitæ sunt*] Liber unus, & item alter, in eis Col. hoc modo, Quæ à te accitæ sunt, quæ essent, si te Cos. quàm hostem maluisses, tuæ. Ego cæteris assentior.

CXCIII.

NEFARIÍQVE *sint, sicut sunt*] Sicut sunt, ab o.u.l. abest. non abhorret tamen à consuetudine loquendi. Cic. Pro Ros. Amer. quāuis ille felix sit, sicut est.

CXCIII.

POMPEII *hasta saciauit*] Satiauit, l.u. & recte: siquidem à satur declinatum est.

CXCIII.

ITA *uero Quir. ut precamini, ueniat*] Sic L. Col. Ita uero ei, ut precamini, eueniat. ut Plaut. in Pen. bene equidem tibi dico, quia, te digna ut eueniant, precor. & hic pro Sex. quibus utinā ipsis eueniſſent ea, quæ tum homines precabantur. placet, atque etiam magis,

quòd nonnulli u.l.habent, Ita uero QV. ut precamini, eueniat.

CXCIII.

QVO huius amentiæ pœna] Huiusq; amentiæ pœna, L.Col.

CXCIII.

LIBERTAS nobis] Nobis libertas, omnes ferè l.u.quod placet.

CXCIII.

SI enim tantus consensus omnium] Pro Si enim Lang.& cæteri ferè, siue.nonnulli hoc idem in superioris quoq; argumenti principio. Vtrunq; probabile: ut,si enim,hoc loco aperte falsum.

CXCIII:

VT eos tamen adhortentur] Adhortantur, nonnulli u.l.quibus assentior.quod autem sequitur adhortabor,pro eo cohortabor Lang.& cæteri ferè.

CXCIII:

QVAS paucis diebus noui Consules] Lang.& alij nonnulli,quas dem' paucis. nonnulli,de municipijs. Ego sequor impressos.

CXCIII:

NVNQVAM inter senatum,& uos] Sic o.l.u. nunquam uester consensus maior in ulla causa fuit.& præclare: quid enim bis eadem dicere mutatis uerbis attinebat? at hoc modo duæ res designantur: una,quòd uniuersus populus unum atq; idem sentiret, nec alij aliam sectam sequerentur: altera, quòd esset cum senatu copulatus.

CXCIII:

OMNIA alia falsa] Hoc extremum uerbum nullis in u.l.reperitur.

CXCIII:

HAC maiores nostri] Hac uirtute,o.l.u.

CXCIII:

IN deditionem huius imperij redegerunt] Sic L. Col. (nã cæteri cum impressis consentiunt) dictionem. ego,ditionem: quis enim unquam sic locutus est,ut diceret, in deditionem imperij nationes redegit? at oppida,milites,& eiusmodi cætera deditionem fecerunt, in deditionem accepti sunt: historicorũ libris usitatum.in ditionem uero redigere, ita tritum est, ut exemplis eo supersedeam, ne in re tenui, ac perspicua multus esse uidear.

CXCIIII.

SI res ita tulisset] Si ita res tulisset,o.l.u.

CXCIIII.

EST igitur Quirites] Extremum uerbum à l.u.abest.

CXCIIII.

HIC eum ipsum exercitum] Ipsum,nullis in u.l.reperitur.

CXCIIII.

VESTRIS in me amplissimis] Amplissimis in me,o.l. ueteres.

CXCIIII.

VOBIS QVE amicissimo] nobis amicissimo, L.Col. ego cæteris assentior. eodem modo in VI.Phil. Apuleius homo & multis officijs mihi,& summa fami

liaritate coniunctus,& uobis amicissimus.

CXCIIII:

IN *senatum conuocabamur*] *In senatum nō uocabamur, si reposueris: erit,opinor,rectius. quid dico rectius? imo uero recte: aliter mentem Ciceronis hæc uerba non exprimunt.*

CXCIIII:

QVANTAM *gloriam consecuti*] *Lang.gloriam, gratiam consecuti.multi alij gloriam,& gratiā. nonnulli,quam gloriam, quantam gratiam consecuti. Ego tantummodo, gratiam consecuti: ut illud in l.ij. accus. ut is hoc iudicio probatus cum populo Ro.& in laude,& in gratia esse possit.*

CXCIIII:

CVI, *dum se ciuibus.c.*] *Sic o.l.u. quāquā.ut fortasse corrigendum sit,quoi quidem.*

CXCV.

NVDIVS *tertius decimus feciſtis*] *Feceritis, o.l.u.quod placet.*

CXCV.

EOS *duces*] *Duces eos,o.l.u.*

CXCV.

INIMICVM *populi Ro.*] *Reip.o.l.u.*

CXCV.

ATQVI *cum Coss.nondum.c.*] *Lang.& cæteri ferè. Atqui Consules cum nondum. Cicero tamen hanc obscœnam litterarum concursionem fugere solet.*

CXCV.

HONESTIORA *esse legionum decreta*] *Honestiora decreta esse legionum, o.l.u.& oratio numerosior.*

CXCV.

SENATVS *decreuit*] *Decernit, o.l.u.quod placet.*

CXCV.

DIES *duodecim profecerunt*] *Perfecerunt,nōnulli u.l.quod minime displicet.*

CXCV.

PRAETER *Cotylam*] *Pleriq; l. u. in queis Lang.præter Cotylam meam.nonnulli Menium,meum alij,alij eum.ego,um,corrigo: ut ad iam referatur. atq; ita corrigo tum, ut sine eo sententia imperfecta mihi esse uideatur.*

CXCV.

QVID *hoc aliud est, quàm ad bellum ciuile.c.*] *Quid est aliud,omnia ad bellum.c.probo.*

CXCV:

SIT *patriæ prius*] *Sic o.l.u.ego, patria,probo.*

CXCV:

IN *qua etiam parentes*] *Parentes etiam,o.l.u.*

CXCV:

AVT *sequamini*] *Aut quam sequamini, o.l.u. similiter Terentius in Phorm.Potius quàm lites sectet aut quàm te audiam.*

CXCV:

SVIS *latronibus cōdonandi*] *Condonādorū pro condonandi quidam reposuerunt.ego,condonandi,cum omnium librorum,tum locupletissimorum auctorum, qui ita locuti sunt,auctoritate defendo ut Liuius. Vestri adhortandi causa.et Plaut.in Capt.nominādi isto-*

rum tibi erit magis, quàm edundi copia. est etiam apud scriptorem nescio quem, diripiendi pomorum.

CXCV:

POPVLVM Ro. seruitute opprimendi] Libri ueteres, P.R. quod ego interpretor, Populi Ro.

CXCV:

DVBITATE quid agatis] Sic Lang. dubitate quid agatis. nonnulli, dubitatis quid agat scilicet. quid agatur. s. alij. dubitate, alij tantummodo. ego, dubitatis? emendo: ut sit quemadmodum illud Plautinum. Post, argumentum huius eloquar tragœdiæ. quid contraxistis frontem? & pro Mil. Sed ita si P. Clodius reuixerit. quid uultu extimuistis? & in VI. Phil. Redeo ad amores, deliciasq; uestras L. Antonium, qui uos omneis in fidem suam recepit. negatis? M. Tullius cum, quid ageretur, aperuisset, atq; de gestu intellexisset, senatui orationem suam fidem non feciſſe, nec sustulisse dubitationem, tum addidit, Dubitatis? An non cadunt hæc in Antonium? hi uero, qui omnia glossis referciunt, cum hunc locum interpretarentur, sub eo cætera illa uerba subscripserunt, quæ postea à librarijs imperitis in libris reposita per omnes fermè permanarunt.

CXCV:

QVI cum Cæsaris acta] O. l. u. qui cum eius. Tu uide ne corrigendum sit, qui quoius uel cuius acta. elegantius certe esset.

CXCV:

DE auspicijs non interpretaretur] Non interpretaretur, ab omnibus l. u. abest.

CXCV:

CVM populo Ro. agi nõ esse fas qui ignorat?] Cum populo agi non esse fas, qui ignorat? sic o. l. scripti, à quibus etiam stat sermonis latini consuetudo.

CXCV:

VBI pœnæ recenti lege Iunia, & Licinia?] Non feciſſem huius loci mentionem, nisi uidissem quosdam in suis libris reposuisse, Vbi penè recentes lex Iunia, & Licinia? qui præterquã quòd à scriptura l. omnium recedunt: præterea uel maxime in eo peccant, quòd legem Iuniam, & Liciniam duas leges fuisse crediderũt. quod falsum est: atq; ut id planum faciamus, Cic. ij. l. Ep. ad Att. qui legem Aeliam, qui Iuniam, & Liciniam, qui Cæciliam, & Didiam neglexerunt. & IIII. nunc ad ea, quæ quæris de Catone. lege Iunia & Licinia scis absolutum. & contra Vat. postulatus ne sis lege Iunia, & Licinia. etsi ibi mendum librarij: est enim scriptum Iulia. fuit autem, opinor, lata hæc lex à L. Licinio Mur. & D. Iunio Silano: qui post Ciceronem Consules fuerunt: et propterea recentem appellauit. confirmabat autem, ut arbitror, aliam quandam legem ante latam: & hoc amplius erat diligentiſſime sancta, pœnasq; maximas constituebat in eos, qui ei non obtemperaſſent. & quoniam de lege Iunia agitur; opem feramus Asconio, cuius uerba infra scripsi. De legibus Iunijs puto uos reminiſci, has esse leges Iunias, quas illis Consulibus M. Lubilius Drusus Tribunus pleb. tulerit: qui cũ Senatus partes tuendas suscepisset, & leges pro optimatibus tuliſſet, postea ea licẽtia est progressus, ut nullum in his modum seruaret. Itaq; Philippus Cos. qui ei inimicus erat,

obtinuit à Senatu, ut leges eius omnes uno S.C. tollerẽtur. Hactenus Asconius. Sic autem scribendum est, de legibus Liuijs puto uos reminiscì, has esse leges Liuias, quas illis Consulibus M. Liuius Drusus. c. Idem ferè mẽdum in ij. l. de leg. Igitur tu Scias & Apuleias leges nullas putas? Cic. ego uero ne Lenias quidem. & alio loco. Vt Lenias consilio Philippi consulis, & Auguris. quibus in locis quin Liuias sit emendandum, nemo dubitabit, nisi qui planè erit in rebus ueteribus tyro, atq; peregrinus, latoremq; harum legum M. Liuium Drusum appellatum esse non cognouerit.

CXCVI.

AVT si auspicia M. Antonium non mouerent, sustinere eum, aut ferre non posse] Sic o. l. u. aut si auspicia M. Antonium non mouerent, sustinere me non afferre posse. ego sic arbitror emendandum. Vt, si auspicia M. Antonium non mouerent, sustinere tamen ac ferre posse tãtam uim tempestatis, imbris, ac turbinum mirum uideretur. sed illud meum seruo: nihil ut affirmem: tantum testatum relinquam, quid sentiam. Illud quidem omni asseueratione affirmo, libros mihi uideri alteros planè mendosos, alteros Ciceronis elegantiam non olere.

CXCVI.

NVM ergo etiam armorum interpretes] Ergo, in l. u. non reperitur.

CXCVI.

POPVLVM Ro. non teneri] Romanum, ab o. l. u. abest. quod probo. sic pro domo s. Drusi legibus, quæ contra legem Cæciliam, & Didiam latæ essent, populum non teneri. & in xij. Phil. hisq; nec populum, nec plebem teneri. quid multa? in hoc, opinor, uaria consuetudo non est.

CXCVI.

DE VE coloniis in agros deducendis] L. Lang. et alij nonnulli. De ue colonis in agrum deducendis. Colonis probo: illud alterum reijcio. Etenim eodem modo, ut impressi, locutus est in VII. præsertim cum eosdem in agros etiam deduxerit.

CXCVI.

QVAMVIS ergo bonas leges] Leges bonas, o. l. ueteres.

CXCVI.

DONATIONIBVSQVE uertit] Auertit, nonnulli s. l. quibus assentior. sic enim in xij. quoq; Phil. HS. septies millies auertisse Ant. pecuniæ publicæ iudicauistis. & pecuniam uertere insolens, auertere usitatum.

CXCVI.

VT quomodo aditus hostium prohibetur castellis, & aggeribus; ita ab ingressione fori. c.] Sic o. l. u. ut quomodo aditus hostium prohibentur, ita castellis & operibus ab ingressione. c.

CXCVI:

HAEC se ex commentarijs Cæsaris] Extremũ uerbum à nonnullis u. l. abest.

CXCVI:

MVLIER sibi felicior, quàm uir] Sic o. l. u. mihi tamen dubium non est, quin littera sit adijcienda, atque emendandum uiro: nanque illud idem mihi

uidetur hic locus sonare, quod ille in ij. Phil. Quis autē meum consilatum præter P. Clodium qui uituperaret, inuentus est? cuius quidem te fatum, sicut C. Curionē manet: quoniam domi tuæ est, quod fuit illorū utriq; fatale. & ille alter. Ista tua minime auara uxor, quam sine contumelia describo, nimium debet diu tertiā pensionem. Fuluia cum P. Clodio fuerat; interfectus est: cum C. Curione; eundem habuit exitum. quòd igitur eo fato nata erat, ut, cui nuberet, ei ferro uita eriperetur: idcirco modo fatalem uiro, modo feliciorem sibi, quàm uiro dicit.

CXCVI:

AVCTORITATE Senatus rescindantur] Rescinduntur, o.l.u. placet.

CXCVI:

EA se exactis Cæsaris agere diceret] Ea se ex Cæsare diceret, o.l.u.

CXCVI:

EARVM rerum falsæ tabulæ] Earumq; rerū, o.l.u. ueteres.

CXCVI:

IN quo uos fefellit] Nos, o.l.u.

CXCVI:

APVD consiliū illud] Apud illud consiliū, l.u.

CXCVII.

NVM ex iudicium genere, & forma] Num est ex iudicium, ol.u. nonnulli pro forma fortuna habent, ut illud. In iudice enim spectari & fortuna debet & dignitas. ego tamen cæteris assentior.

Homo

CXCVII.

HOMO Præterea festiuus] Quo nemo prætrea festiuius, Lang. quo nemo præterea magis festiuus, Sc. quo nemo præterea festiuior, Gad. ego Scal. sequor.

CXCVII.

QVEMADMODVM ad hūc reus alleget?] Quem ad hūc reus adleget, l.u. quod uehemēter probo.

CXCVII:

HABERE hospites] Sic o.l.u. hospites habere.

CXCVII:

SED illud os, illam impuritatem] Sic L. Lang. Sc. & alij nonnulli, sed illud os, illam impunitatem ceni fecissent. nonnulli pro ceni, cerni. alij pro sed, set. pro fecissent, fecisset. alij nihil omnino dissentiūt ab impressis: ut ita fortasse corrigēdū sit, et illud os illa impuritate fecisset, ut. c. ut hæc sit horum uerborum sententia: quòd excogitauit hanc tertiam decuriam, scelerum magnitudini assignandum est: ut auderet, neq; puderet, quod excogitarat, efficere, fecit immanis impudentia.

CXCVII:

COGNITVMQVE esset] Cognitumq;, ab o.l.u. abest.

CXCVII:

HANC ego, & reliquas] Lang. hanc uero. Sc. ergo. ego sequor impressos.

CXCVII:

NVNC uero abrogandas censeā] Hoc amplius pleriq; l.u. in queis Lang. Nunc uero cur abrogandas cē seam? nonnulli pro cur, cum. ego, non, magis probo.

CXCVII:

IVDICO *non rogatas*] Rogitatas, o. *ferè l.u. in queis* Lang.

CXCVII:

QVOD *unus* M. Antonius *in hac urbe post conditam urbem palàm secũ habuit armatos*] Sic o.l.u. *quod unus* M. Antonius *in hac urbe palàm secum habuerit armatos, si post conditam urbem. ex quo iudicaui illa uerba, post* Cond. *urbem scilicet, tanquam glossemata de libris esse tollẽda. habuerit, etiam magis probo.*

CXCVII:

PLVS *poterũt*] Potuerũt, o.l.u. *perspicue uerũ.*

CXCVII:

NON *quod ille scuta uellet occulta esse*] Nõ *quo ille scuta occulta esse uellet*, o.l.u. *& præstantior numerus.*

CXCVIII.

APERTIS *ualuis Concordiæ*] Opertis, o.l.u. *& recte. Idem in ij. Phil. Cur ualuæ concordiæ non patentẽ operire domum Catullus, hostium Terentius, portam Varro dixit.*

CXCVIII.

VEHEMENS, *& uiolentus*] Nõnulli L. *uino lentus. ego sequor impressos.*

CXCVIII.

VT *digestio potius quàm declamatio uideretur*] *Sunt aliquot menses, cum in hac opinione sum, mẽbrũ hoc esse subditicium: nam id uocabulum* Digestio *mihi barbarum quiddam olere uidebatur: & insequentia uerba, sitim quærens scilicet, totum hoc superuacanẽ,*

atque adeo sui glossema esse clamitabant: constantia tamen librorum, qui omnes ad unum refragabantur opinioni meæ, uehementer me mouebat. Itaq;, ne in arrogantiam offenderem, silentio præterire constituerã. ecce autem cum ego, & Vbaldinus, quem honoris causa nomino, quædam inter nos ex eadem oratione conferremus, atque huc incidissemus, & is locum (ut ita dicam) expunctum animaduertisset: utrum, inquit, auctoritate librorum, an opinione ductus id facis? opinione, inquam, & ob eam causam in emendationum numerum non retuli. Fidenter, inquit, ascribe. sine dubio glossema est: easdemq; rationes, quas ego dudum, cur ita censeret, attulit. Tum ego locum illum profero, Vt digerat multa cruda facilius. Illa quoq; glossa est, quæ tamen ab o.l.s. abest. quod cum scirem, ad hunc, quo de agimus, locum multis annis ante notam, inquit, apposueram. quo audito omnis mihi est præcisa dubitatio. Habes & meũ, & præstantissimi uiri iudicium. limatulum tu quoque illud tuum adhibebis, atque ea tolles ex libris, si idem tibi uidebitur.

CXCVIII.

DECLAMITAVIT] Declamauit, o.l.u.

CXCVIII.

HAEC *enim ei causa esse solet declamandi*] Hæc enim ei causa esse declamandi solet, o.l.u.

CXCVIII.

MYRMILLO *Milasis depugnarat*] Sic o.l.u. *Itaque qui in* L. *suis, Trallibus, reposuerunt, perperam fecerunt. in hoc tantum mendum est, quòd Mylasis scribendum est.*

CXCVIII.

SVVM *in illa gladiatoria*] *Suum illa, o.l.u.*

CXCVIII.

AVIDITATI *coniuncta*] *Auiditate, o.l.u.*

CXCVIII:

RATVM *esse, quod egissent*] *Quod elegissent, o.l.u.ego, quod ei egissent.*

CXCVIII:

AD *urbem potius*] *Ocyus.*

CXCVIII:

QVO *animo hunc censetis futurũ in nos*] *Quo animo hunc futurum fuisse censetis in nos, o.l.u.numerus, & constructio lenior.*

CXCIX.

PROFECTVS *est, & profugit paludatus*] *Sic Lang.non profectus est, & profugit paludatus. Ego sic, non profectus est, set profugit paludatus. ut illud in hac eadem oratione, Post discessum latronis, uel potius miserrimam fugam. & in xiij.ex eo non iter, sed cursus, & fuga in Galliam.nonnulli u.l.opinionem meam comprobauerunt.*

CXCIX.

QVOD *hic aut non fecerit, aut non faciat*] *Sic o.l.u.quod hic non aut fecerit, aut faciat, aut moliatur, & cogitet.ut idem locutus est in iiij.Phil. ut non aut ij sint impij, qui contra Consules exercitum comparauerunt: aut ille hostis, contra quem iure arma sumpta sunt. & ij.l.de inuen.cum autem actio translationis, aut commutationis indigere uidetur; quòd non aut is agit, quem oportet; aut cum eo, qui cum oportet,*

aut apud quos, qua lege, qua pœna, quo crimine, quo tempore oportet: translatiua constitutio appellatur.libros u. probo.

CXCIX.

HAEC *ij, qui in horam uiuunt.c.*] *Sic l.u.hæc ij, qui in horam uiuerent, non modo de fortunis, & bonis ciuium, sed ne de utilitate quidem sua cogitauerunt. quidam pro hæc at reposuerũt. quod minime displicet: etsi omnes l.contra faciant.*

CXCIX:

HVNC, *quem uidimus.c.*] *Sic o.l.u.hunc, quẽ uidimus P.R.restinguet ardorem: municipiorum, atq; Italiæ franget animos.aperte uerum.*

CXCIC:

ISTA *legatio moram*] *Hoc amplius l.u.certe ista legatio.quod magnam & uim, & uenustatem addit orationi.*

CXCIX:

QVAMVIS *dicant, & quosdam audiam dicturos*] *Quamuis dicant, quod quosdam audio.c. o.l.u.ualde placet.*

CXCIX:

P.VALERIVM *Flaccum*] *L. Lang. qui cum plerique faciunt: falcum. nonnulli An falcum.nemo certe Flaccum. A Liuio mentio fit cuiusdam M. Valerij Falconis. Falcones, inquit Sex. Pompeius, dicebantur quorum pollices in pedibus intro curuati sunt in falcis similitudinem. apud eundem tamen Liuium loco supra citato Flaccum scriptum est. genti autem Valeriæ id quoq; fuisse cognomen, nemo est quin sciat. Flaccum igi*

tur tueamur.

CXCIX.

Q. FABIVM *Pamphilum*] *Idem scriptor me penè induxit in errorem: idem tanquam in ueritatis uiam deduxit: nam cum in Lang. quid dico Lang^mo uero in o.l.u. pro Fabium, Bebium scriptum animaduertissem, isq; me tot, taliumq; librorum consensus, ut parerat, mouisset: Liuij statim, ut uerum inuestigarem, libros in manus sumpsi: eosq; ab impressis stare cum uidissem, in hanc opinionem discessi, ut pro certo ducerē, l.u. esse mendosos. postea cum eosdē cognoscendæ rei ne scio cuius gratia euoluerem, in DC. Bebios Pamphilos incido. nullum Fabium eodem cognomine, cum iam studiosius inquirerem, uspiam reperio. Itaque sententiam ita mutaui, ut mihi dubium non sit, quin scripti mendo uacent, impressi & Liuij, & Ciceronis libri corrupti sint, atq; deprauati.*

CXCIX.

AD *nostrum ciuem mittimus*] *Sic o.l.u. nisi paruerit Antonius. ne Imperatorem, Coloniamq; populi Ro. oppugnet, ità ne uero per legatos rogandus est?*

CXCIX.

PRO *Annibale hostibus nostris & socijs*] *Eodem modo scripti, ut impressi. ego sic corrigendum puto, Pro Annibalis hostibus, nostris etiam socijs. quidam in suis L. reposuerunt, Mittebantur ad Annibalem pro hospitibus nostris, & socijs. quibus, ut omittam quòd longissime ab antiquorum librorum scriptura discedunt, hoc certe probādum est, populi Ro. hospites Saguntinos fuisse.*

CC.

ANTE *diem xiiij. cal. Ian.*] *Sine controuersia scribendum est, Ante diem xiij. id declarat, quòd Nudius tertius decimus supra dixit.*

CC.

ID *Vos auctoritate publica comprobauistis*] *Cōprobastis, Lang. & alij aliqui.*

CC.

VOS *æquo animo aspicere*] *Animo æquo, o.l.u.*

CC.

SINE *dolore summo uidebitis*] *Sine summo dolore, nonnulli u.l.*

CC.

QVI *si legatis paruerit*] *L.u. partim quid, partim quod.*

CC.

NISI *retardatione*] *Ex retardatione, o.l.s.*

CC.

FORTVNAEQVE *nostræ notæ sunt*] *Sic o.l.s. nota sunt. ego, notatæ, probo: ut sit, quemadmodum illud, Pecunias nostras æstimabat: possessiones notabat & urbanas, & rusticas.*

CCI.

HEM *ad quem legatos*] *En, l.s. nonnulli, Em.*

CCI.

QVI *ne sorti quidem fortunas nostras destituit*] *Destinauit, l.s. quod probo: nam destituit quidem omnino falsum est: siquidem destituere hoc significat, non stare promissis, atque etiam, qui à te speret aliquid, hunc in ipso articulo temporis deserere: quod in L. An*

tonium profecto non cadit ; à quo nihil tale expectaba tur. Destinare uero dicitur, cũ habeas aliquid cum animo iam statutum, ut facias. Alia quadam notione destinare ualet emere. sed hoc nihil ad rem. Qui locus orbis terræ iam non erat alicui destinatus? iam mente, & cogitatione attributus, assignatus, addictus? ne sorti quidem fortunas nostras destinauit. iam singulorum ciuiũ bona singulis latronibus descripsit : ut ne hoc quidem integrum reliquerit, ut quisque haberet, quod cuique sors obtulisset : quod erat signum, eum, qui id faceret, sitire sanguinem ciuium, atque omnium bonorum uitæ imminere : quippe qui sibi nihil reliqui ad promissa faceret, ut, quod animo intenderat, posset efficere. destinauit igitur conuenit, non destituit.

CCI.

BELLO *inquam certandum est*] Decertandũ, o. *fere* l.s.

CCI.

BREVI *tempore libertatem Reip.*] *Libertatem populi* R.o.l.u. *quod probo.*

CCI.

SI *autem lenius agetis*] *Sin*, o.l.s. *recte.*

CCI.

QVANQVAM *in memoria gratorum ciuiũ*] L.s. *eodem modo, ut impressi. quidam Atque pro quanquam reposuerunt : quod minime displicet.*

CCI:

SED *ut hostem arcuit, Galliam, seq;, c.*] *Mihi magis arrideret, sed ut hostem arcuit Gallia, seq;, c. ut illud in iiij. hunc igitur Gallia qui prohibet. c.*

CCI:

MERITO *uereq; laudetur*] Iure, *nonnulli* s.l. *quod placet.*

CCI:

SVASQVE *uires non tradidit : sed opposuit*] Hoc *amplius*, o.l.s. *sed opposuit Antonio, quod ualde placet.*

CCI:

POPVLVM Ro. *liberum esse uoluit*] *Liberum uoluit*, o.l.s. *ut paulo infra, Qui populum* Ro. *liberum cuperet. Libri tamen impressi defendi possunt : siquidem eodem modo locutus est in xi. Qui populum* Ro. *liberũ esse uoluimus.*

CCII.

QVOD *imperij populi* Ro. *lumẽ fuit*] Imperio, o.l.s. *ego assentior impressis.*

CCIII.

ILLE *in aduersariorum partibus agrum Picenũ habuit munitum*] Pro *munitum, inimicum*, o.l.s. *quod summopere arridet : si tamen ex primis membri huius uerbis, in, modo sustuleris : aliter enim ad mentem Ciceronis uerba non accedunt : qui quidem ex contrarijs cõficere uoluit, Cæsaris factum præclarius fuisse, quàm Pompeij : siquidem hic ex inimicis aduersariorum, ille ex amicis hostium confecisset exercitum. Picentes autem cum Pompeio consensisse ad Marij partes oppugnãdas, refert historia.*

CCIII.

EX Antonij *amicis, sed amicioribus libertati*] Libertatis, o.l.s.

CCIII.

ET pro populo Ro.] Et prop̃r. L.s. ego, ſit pro prætore. Scribit Suet. Senatum decreuiſſe, ut Cæſar exercitui comparato pro prætore præeſſet, atque unà cum Hircio, & Panſa Coss. D. Bruto opem ferret.

CCIII.

HVIVS adoleſcentis hortãdi honorandiq;] Quidam in locum honorandi ſubdiderunt ornandi. quid eos mouerit, neſcio. omnes certe libri ſcripti contra faciunt. Equidem, ſi liceret libere, atque audaciter emendare, pro hortandi, ornandi potius reponerem: ut alterũ ad laudes referatur, alterum ad honorem: cum præſertim, quid ſibi hic uelit iſta hortatio, non diſpiciam. Libri etiam ſcripti non hortandi, ſed ortandi habent.

CCIII.

MILITES, & ueteranos] Et, meo quidem iudicio tollendum eſt. non longe abieris: hæc ipſa oratio in extremo meam tibi opinionem comprobabit.

CCIIII.

CIVEM clarum haberi] Eodẽ modo l.s. ut impreſſi. ego carum probo. comprobant carũ potius quàm clarum multi inferiores loci in eadem pagina.

CCIIII:

AMICISSIMO Reip.] Amiciſſimóq; Reip.

CCIIII:

IN quo P.C. non tantũ cõmodum] L.u. non differunt ab impreſſis. è recentioribus nonnulli pro tantum, tam: pro quantum, quàm. quod placet.

CCIIII:

CONTRA legem Iuliã poſſideretur] Poſſiderent, omnes l.s.

CCV.

HISQVE militibus legionis Martiæ, & legionis quartæ ita darẽt, aſſignarẽt] Sic o.l.s. ijſq; militibus. cætera eodem modo. ego ſic emendandum puto, Iſq; militibus legionis Martiæ, & legionis quartæ ita daretur, aſſignaretur. quem ad modum paulo ante. Vt is militibus ueteranis diuideretur. nam his militibus quidem, ſiue ijs aperte falſum eſt: quòd harum legionum cuncti milites Cæſarem ſecuti ſunt: ut ſupra rectè additũ eſt prænomen, ijſq; militibus, qui de legione ſecunda, & XXXV: quoniam eorum partim ad Hircium, & Pãſam Coss. uenerant, partim ſe contulerant ad Antoniũ: ut ex epiſtola Galbæ licet intelligere.

CCV.

QVAE ſine mora, matureq; decreta] Eodem modo l.s. ut impreſſi: ut fortaſſe ita corrigendum ſit, quæ ſine mora, matureq; decreto.

CCVI.

IVSTICIVM edici] Indici l.s. ut in proxima oratione, Tumultum decerni, iuſticium indici. utrunq; omnino probabile: ego tamen hoc magis probo.

CCVI.

QVO furor, quo uiolentia] Violentia, l.s.

CCVI.

DVO diſſimillima genera lenonum, & latronum ita domeſticis ſtupris, forenſibus parricidijs delectarũt, ut.c.] Sic o.l.s. duo diſſimilia genera tenuerunt lenonum, & latronũ: ita domeſticis ſtupris, forenſibus parricidijs delectatur, ut.c.

CCVI:

NOVI *uiolentiam*] Vinolentiam,nonnulli s.l.

CCVII.

HORAM *exhibere nullam in tali ciue liberando ſine ſcelere non poſſumus*] Eodem modo o.l.s.in quibuſdam impreſſis eximere pro exhibere. quod minime diſplicet: ut enim tollere diem, extrahere diem, ſic eximere diem uſitatum.M.Tullius ad Att.Metellus calumnia dicendi tempus exemit. Capito apud Gel. Catorem,quam conſulebatur, quoniam non è rep. uidebatur, perfici nolebat. eius rei gratia ducendæ,longa oratione utebatur, eximebatq; dicendo diem.erat enim ius ſenatori, ut ſententiam rogatus, diceret ante quicquid uellet alius rei,& quoad uellet. ex quo liquet,locum illum ad Q. Fratrem, Clodius rogatus, diem dicendo eximere cœpit, non eſſe mendoſum. ſed hoc nihil ad rem. Vt igitur eximere tempus, diem: ſic horam, recte dicitur.

CCVII.

PLVRIS *quàm T. Plancius*] Sine controuerſia ſcribendum eſt, T.Plancus.hic enim eſt T.Munatius Plancus Burſa frater L.Munatij Planci oratoris, qui temporibus Milonianis uel acerrimum ſe Ciceronis oppugnatorem præbuerat, maximamq; in eum, quòd tanto ſtudio Milonem defenderet, inuidiam concitauerat: quoq; inſtigante curiam populus incenderat.poſtea contra opes, ac potentiã Pompeij condemnatus,à Cæſare initio belli ciuilis in integrum reſtitutus eſt.

CCVII:

O FIDES, *hinc enim puto.c.*] Hoc pro hinc nonnulli s.l.quod placet: cum enim ò fides exclamaſſet, perinde iſta uerba ſubiunxit, quaſi Trebellium ipſum nominatim exclamaſſet.

CCVII:

VBI *plauſus ille in triumpho eſt ſpe ludi?*] Sic o.l.u.ſæpe ludi.ego una littera modo addita,ludis corrigo: ſignificabat enim gladiatoribus,concione,ludis populus maxime iudicium,ac uoluntatem ſuam. Quòd igitur Trebellius à cauſa creditorum conſtantiſſime ſteterat, ac Dolabellæ legem de tabulis nouis ferenti reſtiterat, iccirco eum populus ſummo ſtudio bonorum Aedilem fecerat, atq; ei plauſus in triumpho,ac ſæpe ludis dederat.hic poſtea ſic euaſit improbus, ut quod recte fecerat,uideretur caſu,non ratione feciſſe.

CCVII:

QVINQVE, *& triginta tribus patrono populi Romani.igitur.c.*] Interpunctiones meo quidem iudicio perperam collocatæ ſunt.ſic enim ponendæ,quinq; & triginta tribus patrono.Populi Ro.igitur.c.

CCVII:

SICVT *illam Q. Trebellij*] Plinius,Tremellij: Liuius,Tremuli.

CCVII:

QVIA *Milaſſis Myrmillonem Thracem*] Corrige,Mylaſis Myrmillo Thracem.

CCVII:

ALTERA *Equitibus Ro.*] Eodem modo l.s. ego,Altera EQQ.R. equitũ Ro.quas ſcilicet equites Ro.poſuerant.ut literæ Cæſaris l.iij.Ep.ad Q. Fr. quas Tullius ad Cæſarem dederat.Quod antiquior dies

in tuis fuisset ascripta literis, quàm in Cæsaris. nam quòd reposuere quidam, At altera ab Equitib. R. id (credo) sua sponte non de librorum auctoritate fecerunt.

CCVIII.

QVI in exercitu Cæsaris duo bis fuerũt] Nonnulli s.l. qui in exercitibus Cæsaris duobus fuerunt. quod placet. certe in hoc l.s. inter se congruunt, quòd duobus, non duo bis, habent.

CCVIII.

* HIS quoq; diuisit Semurium] Nonnulli s.l. Semuriam. quid, si, remuriam uel remoriã corrigamus? Sex. Põpeius, Remurinus, inquit, ager dictus: quia possessus est à Remo, & habitudo Remi Remoria: sed & locus in summo Auentino Remoria dicitur, ubi Remus de urbe condenda fuerat auspicatus. hunc locum Plutarchus in uita Romuli non Remoriam, sed Remorium appellat, cuius uerba subscripsi. ῥωμύλος μὲν οὖν τὸν καλουμένην ῥώμην κουαδράτην, ὅπερ ἐστὶ τετράγωνον ἔκτισε, καὶ ἐκεῖνον ἐβούλετο πολίζειν τὸν τόπον. ῥῶμος δὲ χαρίεν τί τοῦ ἀβεντίνου καρτερόν. ὃ δι' ἐκεῖνον μὲν ὠνομάσθη ῥεμώριον. νῦν δὲ, ῥιγνάριον καλεῖται. Dionysius Aliacharnaseus scribit, Remum cepisse consilium condendæ urbis, in eo colle, qui postea ex eo inuẽto nomine Remoria appellatus est: qui collis, inquit, à Tyberi non longè à Roma XXX stadijs abest. Remuriam ille, qui de regionibus urbis scripsit, Victor in partibus Auentini numerat. illud autem, quod huic subiungit, Campus Martius restabat, non nihil succinit opinioni meæ: ut quemadmodum hoc, sic illud non ad ueritatem, sed ad augendam inuidiam dictum sit. sed ad meum illud redeo,

nihil ut affirmem, tantum, quid sentiam, uel potius suspicer, testatum relinquam.

CCVIII.

L. Antonio Iano medio patrono] Iani medij, sine controuersia emendandum: declarat oratio cõsequens, Patronus (inquit) eorum qui Tribb. militum fuerũt: patronus Iani medij. De Iano medio, ubi cõsistebant fœneratores, Hor. Postquam omnis res mea Ianum ad medium fracta est. etiam M. Tullius l. ij. de off. in extremo: etsi ibi mendosè scriptum est, Ad medium ianuæ.

CCVIII:

VIGINTI diebus post] XXX, libri scripti.

CCVIII:

TAM inimicus dignitati suæ] Eodem modo libri scripti. ego, dignitatis: ut casus casui respondeat. ut pro Flac. Aut beneficij huius obtrectator, aut uirtutis hostis, aut laudis inuidus extitisset.

CCVIII:

CONATVS auertere] Conatum, o. l.u. quod ualde placet.

CCVIII:

SENATVM sua sponte bene firmum] Lang. bene non habet. cæteri sic. bene sua sponte firmum. quid uerius, diuinandum est. illud scio, M. Tullium sæpe ita locutum fuisse: ut in XVI. l. Ep. ad Att. ibi bene uantem uidi Piliam. & V. Nos enim & nostra sponte bene firmi.

CCIX.

OMNIBVS gentibus imperare uoluerunt] Gentibus, in l.u. non est.

CCIX:

TRIBVNI *pl.referunt*] Trib.pl.refert,o.l.u.

CCIX:

LANGORIS] Languoris, o. l. u. postulat etiam ratio.

CCIX:

IAM *non fingunt.c.*] Sic o.l.u.Iam nunc fingunt responsa Antonij,eaq; defendunt.perspicue rectũ.

CCIX:

LEGES *imponeret*] Hæc uerba nullis in.l.u. reperiuntur.

CCX.

IIDEM *quasi prouidi ciues,& senatores*] Nihil mihi emendatius hoc loco, nihil sincerius uidetur, cum in hoc modo libros intueor: cum autem ad ueteres aspectum & mentem refero, facere non possum, quin suspicer aliquid sub his mendi subesse: sed scripturam ueterum librorum proponam: ut intelligas, an aliqua tamen ratione ducar ad male suspicandum. Lang.sic.Idem quasi prouendicius esset in senatores. Sc. prouenditius esset in senatores.Alij,prouetlicius esset hij senatores.Liber Marcelli Ceruini Cardinalis,P.R.uindicius esset hi.c.quarum nullam omnino probo: nã hæc extrema (etenim cæteræ perspicue falsæ sunt) hæc inquam extrema, quæ præsefert aliquam tamen speciem ueritatis, nec ipsa mihi constare secum,nec cum inferiori uidetur: nam primum quis unquam sic locutus est,ut diceret,Ille P.R.uindicius est, cum libertatis uindicem, propugnatoremq; significare uellet? propterea quòd seruus hoc nomine coiurationem,quæ facta erat contra P.R.libertatem, detulerit. sed fac hunc fuisse Brutum illum Regum exactorem: quis unquam dixit, Antonius Populi Ro.Brutus est? deinde hi senatores nõ M.Tullium coarguebant improbitatis,quòd contra bonum.s.ciuem,patriæq; amantem bellicum cecinisset: sed imprudentiæ,quòd irritasset hominem nequam, iracundum,impotentem,confidentem. Vtinam,inquit ille,tam facile uera inuenire possem, quàm falsa conuincere. quod ego quoq; uel hoc loco maxime possum dicere. nullo enim negotio falsa redarguo: uera nullo modo reperio. Quid si sic emendemus? Idem quasi P.R.uindices essent,hi.c.omnino melius: ut tamen omnino non acquiescam, atque assentiar. sequamur igitur impressos: præsertim cum bonam sententiam uerbis non minus bonis enuntient.

CCX.

EOS *esse cauendos denunciant*] Eos cauendos esse denuntiant,o.l.u.numerus Tullianus. & ut aliud ex alio: hunc locum à Demosthene transtulit,περὶ τοῦ στεφάνου. ὅτι τῶν πολιτευομένων παρὰ τοῖς ἕλλησι διαφθαρέντων ἁπάντων ἀρξαμένων ἀπὸ σοῦ. quod Demosthenes dixit ἀρξαμένων ἀπὸ σοῦ: Cicero,à se primum numerare.Varro de lingua lat.primum præterijt.Mensiũ, inquit,nomina sunt aperta ferè, si à Martio,ut antiqui instituerunt, numeres.

CCX.

DILIGENTIOR *causa est?*] Diligentior est cautio? perspicue rectum.

CCX.

POPVLARES *habebantur*] Appellabantur,

o.l.ueteres.

CCX.

DE ſua ſpe rerum ſecundarum ſuarum] Hoc extremum uerbum omnibus u.l.auctoribus inducendū eſt, atq; etiam(ut mihi quidem uidetur) latini ſermonis elegantia.

CCX.

AB ineūte ætate illius] Ab ineūte illius ætate,Lāg.

CCX:

CONIVNXERIT: eius deniq;] Coniunxit: eiuſdemq; curam,Lang.Sc. Nonnulli,eiuſdem curam: quorum utrumuis elegeris,erit multo rectius, quàm id quod editum eſt.

CCX:

AVCTOR pacis fui] Pacis auctor fui,o.l.s. & uerba procliuius currunt.

CCXI.

CVM hoc pace uelle ſubito coniungi] Cum hoc ſubito pace uelle coniungi,o.l.u.& ambitus cretico, & ſpondeo clauditur: qui numerus Ciceronis proprius eſt.

CCXI.

MERITOS quidem illi honores] Eodem modo o.l.meritos quidem illos,mihi magis arrideret. hoc certe conſuetudo,atq; elegantia latini ſermonis approbat: illud alterum reiicit, atq; aſpernatur.

CCXI.

SED tamen immortales, & ſingulares] Singulares,& immortales,o.l.u.quod placet.

CCXI.

BRVTVM hominem quondam illius generis,&

nominis natum ad remp.liberandam. ſic o.l.] Ego ſic, omine quodam illius generis,& nominis: ut ſit illi ſimile de M.Bruto in x.Phil.cum ſua excellentiſſima uirtute Reip.natus, tum fato quodam materni generis, & nominis.Natus igitur erat D.Brutus quodam omine illius nominis, ut quemadmodum L.ille Brutus Regibus exactis,ita hic interfecto Tyranno patriam in libertate uindicaret.ab eadem ratione dixit in iij.accuſ.Dixit idē Dolabellam impetraſſe: omen magis P. C.quàm cauſa placuit.& in Rul.Neq; te P.Rulle omina illa M. Bruti, atq; auſpicia à ſimili furore deterrēt.& Liuius l.VII. redieruntq; res ad Camillum, cui unico Conſuli uel ob aliam dignationem haud ſubijciendam dictaturæ, uel ob omen fauſtum ad gallicum tumultum cognominis dictatorem arrogari, haud ſatis decorum uiſum eſt patribus. ſed enim hæc ominum mentio facta memoriam mihi attulit loci illius de Diuin.l.i.Prærogatiuam etiam maiores omnes iuſtorum comitiorum eſſe uoluerunt. et illius in ij.l. Iam illa,fauete linguis & prærogatiuam omnium comitiorum. quibus in locis pro omnes, & omnium omen reponendum eſt.id indicat pro Planc.An tandem una centuria prærogatiua tantum habet auctoritatis,ut nemo unquam prior eam tulerit, quin renūtiatus ſit.& planius etiam pro Mur.etenim ſi tāta illis comitijs religio eſt,ut adhuc ſemper omen ualuerit prærogatiuæ.

CCXI.

A.HIRCIVS] Hoc amplius o.l.u. A.Hirtius conſul. præterea ut ſcribunt uetera monumenta, non Hircius, ſed Hirtius.

CCXI:

MILITES *cum gladijs sequũtur : Consuli præsidio sunt : specie Consuli.c.*] Milites *cum gladijs sequuntur Consulem : præsidio sunt specie Consuli,o.l.u. præclare.*

CCXI:

NON *est iudicatus Antonius hostis?*] Nõ *est iudicatus hostis Antonius?o.l.u.& finem heroici uersus effugimus.*

CCXI:

LIBERATI *tum regio dominatu uidebamur*] *Hoc tantum l.scripti ab impressis discrepant: quòd pro tum,nonnulli tã : pro uidebamur,nonnulli nitebamur, alij uerebamur,urgebamur alij. ego sic emendandum arbitror. Sed erat tunc excusatio oppressis,misera illa quidem , sed tamen iusta : nunc nulla est liberatis iam regio dominatu : urgebamur armis domesticis : ea ipsa depulimus. sententia aperta est.*

CCXI:

QVANTA *illa erit*] *Quanta.n.erit illa,o.l.u.*

CCXII.

ET *consulé designatum*] Et,*ab o.l.u.abest.rectè.*

CCXII.

SATIS *multa de turpitudine*] Multa,*à Lang. & cæteris ferè l.u.abest.*

CCXII.

DICAM *deinceps, quod proposui*] Deinceps,*ut proposui, o.l.u.*

CCXII.

ANTONIVM *uideatis*] Videatis Antonium, *Lang.*

CCXII.

CVM C.*Cæsare magistratum sortitus est*] *Magistratus partitus est,o.l.u.præclare. Quid sibi uelit Cicero,Suetonius in uita Iul.Cæs.declarat. Comitia, inq, cum populo partitus est : ut exceptis Consulatus competitoribus,de cætero numero candidatorum pro parte dimidia,quos populus uellet, pronuntiaretur : pro parte altera,quos ipse dedisset.ut autem hoc Cæsari liceret, L.Antonium legem tulisse ; ex oratione Ciceronis licet intelligere.*

CCXII.

PATRONVS *fori*] Eodem *modo l.u.nõnulli non ita ueteres quidem, sed tamen scripti,Patronus eorum.quod rectũ esse iudico.Id ex Phil.VI.apparet.hunc autem errorem genuit(opinor)similitudo literarum.nã cum ueteres illi antiqui litterarum formis in scribendo uterentur, Maiusculæ quæ nostra lingua nominantur; quam in sententiam homines doctissimi,atq; omnibus in genuis artibus instructissimi discessionẽ (ut ita dicam) fecerunt , in eis uir cum omni doctrinæ, atque uirtutis laude cumulatus , tum uero bene peritus antiquitatis, & doctus , & intelligens huiusce generis existimator Marcellus Ceruinus Cardinalis:cum igitur hunc in modum litteras deformarent , hinc fiebat incuria librariorum,ut E,& F propter similitudinem inter se locum sæpe commutarent.hinc innumerabilia menda gignebantur.hinc pro Planc.eorum pressi,pro forum pressi : ut in ep.ad Pap.Pæt.urgeo forum , dixit.hinc l.ij.de leg. quod autem eorum id est uestibulum sepulcri usucapi uetat. pro forum.Forum,inquit Sex.Pompeius, antiqui*

appellabant, quod nunc ueſtibulum ſepulcri dici ſolet. In Varronis quoq; l.ij. de re Ruſt. ex eadem cauſa mendum, meo quidem iudicio, conflatum eſt. Antequam calores, aut frigora ſe exegerint. quo in loco l. uetuſtiſſimi Eregerint: ego Fregerint: ut in l.i. de or. Dum ſe calor frangat. hinc ex Eorum, Forum primo: deinde, cum id conſequens non uideretur, Fori natum.

CCXII.

O DII quis huius. c.] *L. u. ne unus quidem habet hanc exclamationem. è ſcriptis qui habent, in his, medij, deſideratur: ex quo licet coniicere, Medij in o dij abiiſſe; deinde utrunq; ſenſim per imprudentiam librariorum, in libros irrepſiſſe. Cicero tamen hoc ſimplici exclamationis genere utitur. ut in ep. ad Q. Fr. Hic o dij nihil unquam honorificentius nobis accidit. & ad Att. Reliqua, o dij qui comitatus.*

CCXII.

CVM ornaſſet Thæciditis] *Threciditis, o. l. u. ego Beroaldo aſſentior, qui ſcribendum putat Threcidicis: ut ſit, Threcidicis armis, Thracum. ſ. gladiatorũ armatura: ut Auſonius, Threcidico princeps arma mouens gladio. Myrmillones cum Thracibus comparabantur. Declarat Cicero proxima ſuperiori oratione. declarat Suetonius in Dom. planius etiam Auſonius, Quis Myrmilloni componitur? æquimanus Thrax. Thraces gladiatores, inquit Sex. Pompeius, à ſimilitudine parmularum Threiciarum dicti ſunt.*

CCXII.

QVI familiarem iugularat] *Eodem modo l. s. ego iugularit probo.*

CCXII:

CONCVRSVS fiat ciuiũ] *Sit pro fiat, o. l. u.*

CCXII:

VT nemo ſit alius, niſi ij, qui una ſunt: & ij, qui, c.] *Sic o. l. u. ut nemo ſit alius, niſi illi, qui una ſunt: et hi, qui. c. perſpicue rectum.*

CCXII:

CVM bonorum præſidia ceſſerint] *O. ferè l. s. ueteres quidem ad unum omnes ſic. Cum bonorũ præſidijs ceſſerint. quorum conſenſus hanc in ſententiam me adduxit, ut putarem ſic emendandum, cum boni iam præſidijs ceſſerint. ut illud in Cat. M. Vetatq; Pythagoras iniuſſu imperatoris, id eſt Dei, de præſidio & ſtatione uitæ decedere.*

CCXII:

EST autem noſtri conſilij] *Eſt ueteris conſilij, o. l. u. eſt ueſtri conſilij, fortaſſe corrigendum eſt. ueſtri certe, quàm noſtri, mihi magis arridet.*

CCXII:

SED in principe ciue non ſatis eſt] *Pro ciue Priſcianus ciui. o. l. u. non eſt ſatis.*

CCXII:

VIGILANTIAM] *Vigiliam, Lang. cæteros ſequor.*

CCXIII.

QVIBVS illum uiciſſim uos oculis intueri] *Quibus uiciſſim uos illum oculis intueri, o. l. u. Qui ueſtrum illum? quis ueſtrum, o. l. u. placet.*

CCXIII.

QVI in noſtras fortunas imminent] *Lang. &*

cæteri ferè, qui in uestras fortunas imminent, amici unquam uobis erunt, aut uos illis?

CCXIII.

AD libertatem recuperandã incitauerunt] Excitauerunt, o.l.u.

CCXIII.

CVRIAM populi Ro. nõ desideretis] Curiam P.R. non desideret, o.l.u.

CCXIII.

ESSE ullo pacto potest?] Nullo pacto esse potest, o. ferè l.u. in quois Lang.

CCXIII.

L.NASIDIO] L. uisidio, o.l.u. de L. tamen Nasidio Cæs. in ij. l. bel. ciu. qui quidem refert eum ab Cn. Pompeio cum classe XVI nauium L. Domitio, Massiliẽsibusq; subsidio missum.

CCXIII:

QVI uicinos suos non cohortatus] Pro uicinos, ciues, Sc.l.

CCXIII:

PROVINCIAE Galliæ: à qua. c.] O.l.u. pro à, ei.

CCXIII:

NOLITE igitur uelle] Nolite igitur id uelle, omnes libri ueteres.

CCXIII:

AT uero erecti, citati, parati, armati] Locus hic mihi nonnihil suspectus est: nam uerbum illud, citati .s. & animum, & aureis grauiter offendit: non quo id ipsum nunc primum accipiant: sed uim eius, atque sententias, in quibus poni solet, hoc loco non agnoscunt: etenim cum modo celeritatem significet, ut citatum flumen, agmen, in eum locum citatim contendit: modo laudare & uocare; ut auctores, libri citantur testes, accusatores, rei, iudices: hic, in utramuis partem acceperis, ad sententiam non satis apte conuenerit: ut interdum ueniat in mentem suspicari, pro citati cunctli esse reponendum. quoniam tamen omnes l. contra faciunt, nobis persuaderi sinamus, citati hoc loco idem ualere, quod excitati.

CCXIII:

VITA & fortuna optimi cuiusq;] Fortunæ, o. l.u. perspicue uerum.

CCXIIII.

TAMEN & summi gubernatores] Tamen etiam summi, o.l.u. aperte uerum.

CCXIIII.

METV & periculo Remp. liberare] Remp. metu, & periculo liberare, o.l.u.

CCXIIII:

VICIT L. Cæsaris amplissimi uiri] Vicit L. Cæsar amplissimus uir, o.l.u. quod ut probem, faciunt uerba consequentia.

CCXIIII:

VT & luctu sororis moueretur] Sic o. ferè l.u. ne in nepotem moueretur: & saluti Reip. prouideret. nonnulli, qui saluti Reip. prouideret. ex quo intelligere cuiuis licet, hæc esse glossemata, & ideo ex l. esse tollenda.

CCXIIII:

QVID *est enim tumultus? nisi.c.*] *Quid enim est aliud tumultus? nisi.c.o.l.u.& recte.*

CCXV.

GRAVIVS *autem esse tumultum*] *Tumultum esse, o.l.u.*

CCXV.

Medium nihil sit] *Nihil sit medium, Lang.& alij nonnulli.*

CCXV.

QVO *quid absurdius dici aut existimari potest?*] *Quo quid absurdius dici potest, aut existimari? o.l.u.*

CCXV.

VT *milites fiant sine ui*] *Sint, pro fiant, o.l.u. quod tamen non placet.*

CCXV.

QVIS *potest bellum non esse dicere?*] *Sic o.l.u. bellum esse dicere. quod placet: ut hoc membrum æque, ut superiora, aliud dicat, aliud sentiat.*

CCXV.

NVLLAM *putauit sibi excusationem*] *Nullam sibi putauit excusationem, o.l.u.& lenius.*

CCXV.

NON *expectauit nostra decreta*] *Vestra, o.l.u.*

CCXV.

DECERNENDI *enim tempus nondum nouerat*] *Venerat, o.l.u. perspicue uerum.*

CCXV.

NIHIL *decerni posse*] *Nihil posse decerni, Lang.& cæteri.& numerus Tullianus.*

CCXV:

ET *clarissimorum hominum*] *Et ut clarissimorum hominum, o.l.u. quod placet.*

CCXV:

CRVDELISSIMAM *Vlciscereturnecem*] *Pro ulciscereretur, Lang. puniret. cæteri puniretur. quos ut sequar, numerus facit.*

CCXV:

PENATES, *aras, focos*] *Penates, ab o.l.u. abest.*

CCXV:

LEGES, *iura*] *Iudicia, non iura, o.l.u.*

CCXVI.

DII *meliora*] *Lang.& cæteri u.l. det meliora. recentiores cum impressis faciunt: & recte. quod enim Græci* εὐφήμει, *nostri dij meliora dicunt. id apparet apud hunc ipsum in Catone maiore, bene Sophocles, cum ex eo quidam iam confecto ætate quæreret, uteretur ne rebus uenereis, dij meliora, inquit: libenter uero istinc, tanquam à domino agresti, ac furioso, profugi. At Plato, à quo locum illum totidem pene uerbis transtulit.* πῶς ἔφη ὦ Σοφόκλης ἔχεις, πρὸς τ' ἀφροδίσια; ἔτι δύς τ' εἶ γυναικὶ συγγένεσθαι; καὶ ὃς, εὐφήμει ἔφη ὦ ἄνθρωπε. ἀσμενέστατα μέν τοι αὐτὸ ἀπέφυγον, ὥσπερ λυττῶντά τινα καὶ ἄγριον δεσπότην ἀποφυγών. *utitur etiã Liuius, si spopondissemus urbem hanc relicturum populum R.? si incensurum? si magistratus, si senatum, si leges non habiturum? si sub Regibus futurum? Dij meliora, inquis.& alibi. Bacchis initiari uelle. id ubi mulier audiuit; perturbata, Dij meliora, inquit. plene Tibullus enunciauit, Dij meliora ferant, ne sint mea so-*

mnia uera. Idē græcum uerbum pluribus exprimens, Dicamus bona uerba: uenit natalis ad aras. Terentius imminute, Bona uerba quæso. nec in rebus diuinis aliud erat fauere linguis, quàm εὐφημεῖν. declarat Ouidius, Euinctus uitta crines albente sacerdos, En deus est, deus est: animis, linguisq; fauete, Quisquis adest, dixit. Sis ò pulcherrime uisus Vtiliter: populosq; iuues tua sacra colentes. Quisquis adest, uisum ueneratur numen: & omnes Verba sacerdotis referūt geminata, piumq; Aeneadæ præstant & uoce, & mente fauorem. Euripides autem in Iphig. ϛὰς δ' ἐν μέσῳ ταλθύβιος, ᾧ τόδ' ἦν μέλον, εὐφημίαν ἀνεῖπε, καὶ σιγῆν ϛρατῷ.

CCXVI.

VIDERVNT enim ex mendicis] Sic o.l.u. sui enim ex me didicerunt repente fieri diuites. ut fortasse corrigendum sit, sic enim ex mendicis didicerunt repente fieri diuites.

CCXVI.

NOS libertatem nostris militibus] Nos nostris militibus libertatem, o.l.u.

CCXVI.

FACERE commode non possem] Commode facere non possem, o.l.u.

CCXVI:

IMMO alia causa iusta] Nulla, uel non, uidetur deesse.

CCXVI:

HONESTA ratio] Eodem modo l.s. ut impressi. ego tamen, ut, quod sentio, dicam; oratio, magi probo: ut illud Terētianum. Quæ sese uoluit in ignem

conijcere, prohibui, seruaui. honesta oratio'st. & huius ipsius de off. uulgo loquuntur, sese in beneficijs collocandis mores hominum, non fortunam sequi. honesta oratio. & de Fin. bon. & ma. cupit enim dicere, nihil posse ad beatam uitam deesse sapienti. honesta oratio. & in VII. acc. An bello fugitiuorum Siciliam uirtute tua liberatam? magna laus, & honesta oratio.

CCXVI:

PATER tuus, quo utebar sene auctore adolescens. c.] Sic Lang. quid pater dein tuus, quo utebar sene adolescens. Alij pro dein, deniq;. olim, alij: quod probo. uidebatur deesse non, quod postea in iij. l.s. inueni. sic igitur emendandum est. Quid pater olim tuus, quo utebar sene adolescens, homo seuerus, & prudens non primus omnium. c.

CCXVI:

NVM igitur eum, si tum esses, temerarium ciuem. c.] Num igitur, si tum esses, eum temerarium ciuem. c.

CCXVI:

P. Lentulum principem Senatorem] Eodem modo l.s. ut impressi. ego, principem Senatus: ut Dion, ut cæteri rerum ueterum narratores, ut M. Tullius in diuin. appellat, Tum, cum P. Lentulus, is qui princeps Senatus fuit. & contra Rul. quod cum à maioribus nostris P. Lentulus princeps Senatus in ea loca missus esset. quid multa? Adeo huius illustre nomen, adeo peruagatum erat, hunc principem Senatus fuisse, ut, ipsum describere cum uolunt, satis habeant, principem nominare. ut Cicero de or. Prædicaremq; P. Lentulum principem il=

lum.et in Bruto,Tum etiam P.Lentulus ille princeps.c. Id autem asseueranter affirmo non solum ob eam causam,quòd Senatus & id genus cætera per notas significabantur: sed hac etiam ratione ductus,quòd necessarium mihi uidetur, non modo uerisimile, M.Tullium, cum sententiam Fusij uellet grauissimorum uirorum auctoritate refellere; quorum exemplo id assequi uolebat,eos,quàm honorificentissime posset,appellasse: itaq; & Q. Metellum,cuius IIII. F.consulares dixit: ut ex eo colligeres, non solum quàm honoratus, uerum etiam quàm natu grandis,atq; adeo prudens esset: & P.Lentulum, non principem Senatorem; quod erat, unum propè de multis esse; sed Senatus: ut intelligeres,qua grauitate,qua sapientia,quo rerum usu præditus,qui princeps Senatus ex tot, talibusq; Consularibus unus potissimum à Censoribus, & Censoribus eorum temporum lectus esset: qui tamen contra sententiam Fusij non omneis ciues saluos esse uoluisset.

CCXVI:

QVID cõplures alios.c.] Quid,ab o.l.u.abest.

CCXVII.

GRACCHVS, & M.Fuluius consulares] Consularis sine dubio corrigendum est: etsi omnes L. contra faciant: siquidem C.Gracchus Tribunitius interfectus est,ut omnes historici narrant. M.Tullius in Cat.Interfectus est propter quasdam seditionum suspiciones C.Gracchus clarissimo patre natus,auis,maioribus: occisus est cum liberis M.Fuluius consularis. & quoniam de M.Fulvio consulari agimus: locum illum ualde deprauatum corrigamus,qui est in IIII.oratione contra Catil.cũ aui iussu Cos.interfectum, filiumq; eius impuberem ligatum à pr.missum in carcerem necandum esse dixit.ego sic,cuius aui iussu cõsularem interfectum, filiumq; eius impuberem legatum à patre missum in carcere necatum esse dixit. Cõsule Velleium, & Plutarchum: discesseris in sententiam meam: Lentulum autem principem illum Senatus,auũ fuisse Lentuli Suræ,Dion memoriæ tradit.

CCXVII.

VRI, ac secari,quod noceat,patimur] Sic Lang. & cæteri ferè,uri, secariq; patimur ut aliquid membrorum potius.c.multo elegantius.

CCXVII.

TE uidisse plus,quàm me] Te plus,quàm me uidisse,Lang.& alij nonnulli.

CCXVII.

SANCTVM, temperatum] Temperantem, omnes l.u.

CCXVII:

EGO huic uidelicet faueo?] Sic o.l.u.ego huic, uel illi uidelicet faueo: tu illi.quo modo tamen M.Tullius (quod sciam) nunquam locutus est.

CCXVII:

QVOVSQVE enim pacem dicis uelle te?] Dicis pacem uelle te? o.l.u.

CCXVII:

ERGO te,cum in Massilienses.c.] Ego te, o.l.u. recte.

CCXVII:

MASSILIAM expugnabis?] Oppugnabis,

o.l.u.recte.

CCXVII:

VT *nunc sis popularis*] Nunc ut sis popularis, o.l.u. summopere placet.

CCXVIII.

ANTE *Consules,oculosq; legatorum*] L.Lang. Consulem . nonnulli Cos. ego,Consulis : siquidem solus Hirtius Cos.aderat . quispiam fortasse Consulum : ut intelligas Hirtium iam Consulem, & D.Brutum designatum : ut in XIII. Phil.Contra IIII. Coss. gerit bellum.

CCXVIII.

ADHVC *legatos*] Ad hunc, o. l. u. perspicue rectum.

CCXVIII.

ARMIS, *equis,uiribus*] Vbi sunt qui uni libro ita se addicũt, ut nõ modo præ illo cõtemnant cæteros,sed etiã legere negligant : negligãt autẽ? imo uero, dum ipsum pugnaciter defendunt, turpeis in errores sæpe labantur.quorsum hæc ? dices.ut intelligas ueteribus libris habendam fidem omnino maiorem,quàm recentibus : sed ita tamen,ut hi non funditus repudientur : siquidem ab emendatis possunt esse descripti : nec illi semper oracula fundere iudicentur . ego (ut scis) duobus abhinc annis, pro uiribus, uiris reposueram; quibus rationibus adductus, postea dicam. uerum ego, qui is semper fui, ut etiam si mecum omnia facerent, assensionem tamen usq; cohiberem,dum mihi quis liber assentiretur : cum Marcelli Ceruini Cardinalis beneficio hic Lang.litteris conscriptus in manus peruenisset, & alij

& alij multi ueteres libri : nihil mihi prius fuit, quàm ut hunc locum uiderem . Libros igitur aperio, inspicio, uideo nihil ab impressis discrepare . ecce autem non ita multo post tuam profectionem Paulus Ricardus,homo cum optimis studijs deditus, tum studiosorum omnium atq; in primis tui studiosissimus,librum,non illum quidem uetustum, sed tamen scriptum,ad me Neapoli usq; perferendum curat . in hoc cum multa alia præclara, tum hoc,quo de agimus,inuenio.Viris autem pro uiribus reposueram,his rationibus impulsus.Primum quòd illa uerba, Armis,equis,uiribus cum indigna Ciceronis elegantia,cum à nullo scriptore usurpata,tum nequaquam inter se cohærentia uidebantur. At,Armis,equis, uiris,& concinna,& locupletissimis auctoribus usitata,& inter se belle conuenientia.Liuius L.XXXV. omnem se Græciam armis,equis,uiris,omnem oram maritimam completurum.et L.XXII.armis,uiris, equis, commeatibus iuuant.& L.XXXI.terrebat ex aduersa hostis,omnem ripã equis,uirisq; obtinens.& V.quacunq; ibant, equis,uirisq; longe,ac late fuso agmine immensum obtinentes loci. Sallustius, equis,uiris,pecunia amissa nunquam defessi sunt armati de imperio certare. Idem,Nullius idoneæ rei egens, armis uirisq; opulentum.& hic ipse in xiij. Phil. Armis, uiris, pecunia belli principia firmauit.quid multa ? ex diuturna obseruatione didiceram,præclaros latinitatis auctores,cum equitatum,& peditatum significare uellent,ita locutos esse, ut dicerent Equos uiros : idq; adeo tritum fuisse, ut ueniret in prouerbium, ut cum aliquid uel totis uiribus, uel omni celeritate factum ostenderent, bis duobus uer

bis designarent. Cicero de off. cum his uiris, equisq; (ut dicitur) si honestatem tueri, ac retinere sententia est, decertandum est. & ij. l. ad Q. Fr. cursu corrigã tarditatem, tum equis, tum uiris; & quoniam scribis poema ab eo nostrum probari: quadrigis poeticis. & in ep. ad Var. nunc quando confecta sunt omnia: dubitandum non est, quin equis, uiris. c. supra enim dixerat, Antea te calumniatus sum. Non ignoro, quid tradat Erasmus: sed & ipse tota (ut dicitur) errauit uia: & tanquam dux non bonus multos alios in eundem rapuit errorem. nam primum omnes libri contra ipsum faciunt: deinde quid equis cum uelis? pugnam, inquit, equestrem ac naualem significat: perinde quasi aut terrestribus bellis omnia sint in equis, aut maritimis in uelis: ac non potius hæc remo, illa pedite maximam partem conficiantur. quis porro Græcorum, quis nostrorum hoc prouerbium usurpauit; ut siquis quærat, quid sit, cur libros ueteres tantopere despexerit, pro nihiloq; putauerit, id aliquo tamen auctore feciisse uideatur? sed nimis multa de re perspicua.

CCXVIII.

MVLTO melius hæc tunc. c.] Sic omnes l.u. multo melius hæc causa ageretur à tribus, quàm nunc agatur ab uno. nonnulli pro agatur, agitur.

CCXVIII.

DESERTI, deserti inquam] Extrema uerba ab o.l.u. absunt.

CCXVIII.

QVAMVIS illi de illo] Illi, à l.u. abest.

CCXVIII:

C. POMPILIVS apud maiores] Popilius, non nulli u.l. quod Liuius approbat: qui hanc eandem rem l. xxxiiij, referens, Moti, inquit, Patres precibus Alexandrinorum extemplo C. Popilium Lænatem, & C. Decimium, & C. Hostilium legatos ad finiendum inter Reges bellum miserunt. Popilijs autem cognomen fuisse Lænatibus, Romæ apparet in tabula marmorea miræ uetustatis, in qua multorum ex ordine Coss. nomina incisa sunt. ex qua etiam didici, non Popilius Lenas, ut est scriptum apud Liuium, sed Popillius LAEnas esse scribendum.

CCXVIII:

VERBIS Senatus nuntiasset] Denuntiasset, Sc. liber.

CCXVIII:

VT ab Alexandria discederet] Alexandria, o.l. u. ego tamen sequor impressos.

CCXVIII:

NON antea renuntiaturum] Ante, o.l.u. recte.

CCXVIII:

AVCTORITATEM Reip.] P.R. nonnulli ueteres libri.

CCXVIII:

CVI qui non paret] Cuius qui, o.l.u. ut fortasse corrigendum sit, cui is qui.

CCXVIII:

IPSE est potius repudiandus] Totus pro potius, o.l.u. recte. sic ad Att. negem? repudiari se totum magis etiam, quàm olim in xx uiratu putabit.

CCXVIII:

SI uere tum fuit Aedilis] Si uero, o.l.u. elegantius mihi uidetur.

CCXVIII:

HIS etiam præmia postulet?] Postulat? o.l.u.

CCXIX.

NVCVLA hoc credo admonuit] Hoc, ab o.l.u. abest.

CCXIX.

QVICQVID contra legem commiserunt] Ego sic, qui quid contra. c. ut illud paulo infra, Eorum qui cum Antonio sunt, qui ab armis discesserint. pro commiserunt, commiserint, l.u.

CCXIX.

GALLIAM inquit remitto] Galliam inquit totam remitto, Lang. & Sc. Germani pro totam togatam reposuerunt. quod placet.

CCXIX.

HISQVE suppletis] Iis, o.l.u.

CCXIX.

D. BRVTVS, C. Cassius Coss.] Nonnulli s.l. M. Brutus. quod probo: siquidem C. Cassij M. Brutus in consulatu futurus erat collega, non Decimus.

CCXIX.

HVIVS comitijs C. Frater est enim iam annus: ut repulsam tulit] Sic plerique l.u. in queis Lang. Huius comitijs C. Frater, eius est enim annus, iã repulsam tulit. nonnulli hoc amplius, uel proconsulis huius comitijs. c. alij, uel proconsul huius comitijs. alij sic, uel huius comitijs C. Frater: est enim annus. c.

CCXIX.

IPSE autem ut quinquennium] Ipse autem, à l.u. abest.

CCXIX.

* AT istud uetat lex Cæsaris, & tua] At istud tua & lex Cæsaris defendit, Lang. & cum eo pleriq;. nonnulli sic, At istud tu & L. Cæs. defendit. Locus meo iudicio mendosus.

CCXIX:

VOBISQVE M. Antonius. c.] Que, ab o.l.u. abest.

CCXIX:

HVIC se etiã summis honoribus hi] Lang. pro hi, hic. nonnulli, & se. hi se, alij. ego, usi correxeram. opinionem meam Bernardini Maffæi liber approbauit.

CCXIX:

NON animis solum debet, sed oculis] Sed etiã oculis, o.l.u.

CCXIX:

IN cubiculum admittere, & reducere] Etiam reducere, o.l.u.

CCXIX:

AVT libertas parta est uictori] Pro parta Lãg. & alij nonnulli u.l. parata. quod placet.

CCXX.

TOGATI esse solent] Togati solent esse, o.l.u.

CCXX.

ITA gerimus nos] Ita nos gerimus, o.l.u.

CCXX.

QVIBVS geram morem] Quibus morem ge

ram, o.l.ueteres.

CCXX.

ANTE Idus martias] Hoc amplius o.l.u. ante idus martias primas. & præclare: sic enim loquebátur antiqui, ut dicerent, Ante idus, ante Cal. primas, id est quæ futuræ erant ab eo tempore primæ: secundas, quæ post eas anno proximo. Cato de re Rust. locus uinis dabitur ante Cal. Ianuar. primas. & paulo infra, uinū accipito ante Cal. Ian. primas. & Liu. l. xxiij. Vt frumēta omnes ex agris ante Cal. Iul. primas in urbes munitas conueherent. & l. xlij. qui ex castellis deditis in libertatē restitutus ante Cal. Sextileis primas non esset. In tabula quoq; ænea uetustissima cum reliquis uerbis hæc quoq; incisa sunt, Vectigal annī primi K. Ianuaris secundis Veturis Langenses in publicum Genuam dare debento. quod aūt K. Ianuar. primas Lāgēses fructi sunt, erūtq; uectigal inuitei dare nei debento. & paulo infra, Ante eidus Sextileis primas.

CCXX:

SI quis post hæc] Siquis post hoc S.C. omnes libri ueteres.

CCXXI.

SER. Sulpitio] Sulpicio, Lang. & ita scribi oportere, ueterum monimentorum inscriptiones indicant.

CCXXI.

RENVNCIARE legationem] Legationem renuntiare, o.l.u. & oratio procliuius currit.

CCXXI.

ET nobis gratus fuerit] Vobis, L. Lang. & Sc.

CCXXI.

NON quod L. Philippo] Non quo, o.l.u. quod placet. ut in iij. l. de or. non quo (ut nescio quos dicere aiebant) acui ingenia adolescentium nollem, sed contra. c. & in ep. ad Ap. Pulchrum. non quo quisquam aliter putasset, sed. c. & sexcenta alia, quæ breuitatis causa relinquo.

CCXXI.

SVBITO ereptus] Subito ereptus è causa, o.l.u. quod placet: erat enim profectus, ut causam Senatus ageret.

CCXXI.

SIBI ipsi diffideret] Sibi ipse, o.l.u. recte.

CCXXI.

OPEM Reip. afferre] Ferre, o.l.u. ualde placet.

CCXXI.

AD ornandum Ser. Sulpitium] Ad honorandū Ser. Sulpitium, o.l.u.

CCXXI:

CVI legatio ipsa mortis causa fuisset. c.] Sic iiij. libri ueteres, in queis Lang. cui legatio ipsa morti fuisset. quod uehemēter probo: ut enim hoc fraudi, pœnæ, crimini; sic, morti est, recte dicitur. M. Tullius pro Flacco. quibus odio sunt nostræ secures, nomen acerbitati, scriptura decumæ, portorium morti.

CCXXI:

A QVO ipsa exempla nata sunt] Quo, non a quo, o.l.ueteres.

CCXXI:

LARTES Tolumnius] Sic Lang. Lar stolūnius

Rex Veientium. Alij, Lars Tolumnius. si Priscianus aliquid apud nos ponderis habet, Lar scribendum est: cuius uerba subscripsi. Lar si significat πατρικιὸν θεὸν, Laris facit: sin autem imperatorem Veientiũ, quẽ mactauit Cossus, Lartis. hoc idem Carisius tradit.

CCXXI:

VT nepotem Antiochi regis] Hoc amplius o.l.u. Antiochi regis, eius qui. & recte: hoc enim pronomine uel maxime quisq; optimus latinitatis auctor utitur, ad id, quod declarari uolunt, aperte demonstrandum: ut hic ipse in Diuin. Tum cum P. Lentulus, is qui princeps Senatus fuit. & Cæs. l. III. bel. ciuil. in eo numero Valerius Flaccus L. filius, eius qui Prætor Asiã obtinuerat.

CCXXI:

NEMO enim tum nouitati inuidebat] Enim, à l.u. abest.

CCXXI:

LAODICEAE] Laodiciæ, o.l.u. Græci certe λαοδικείαν.

CCXXI:

TVLLO Cluuio] Sic Lang. Tullio Cluuio, & L. Roscio, & Sp. Actio, & C. Fulcinio. Liuius sic, Cæliũ Tullum, Sp. Antium, & C. Fulcinium, L. Roscium. Plinius, Tullium Celium, L. Roscium, Sp. Matiũ Fulcinium.

CCXXII:

QVI profusus est in morte] Qui est profusus in morte, o.l.u.

CCXXII:

MORS ob Remp. habita] Lang. pro Rep. habita. ego sequor impressos. hoc amplius, quòd obita scribendum arbitror: ut pro Sex. quos à maioribus nostris morte obita positos in illo loco, atq; in rostris collocatos uidetis. & paulo ante. statua huic ob Remp. interfecto in foro statueretur.

CCXXII.

LVCTV publico esse honorandam] Esse ornandam, pleriq; l.u. nonnulli, pro esse ornandam, exornandam.

CCXXII.

FIDELISSIMAEQVE coniugis] Que tollendum auctoritate omnium u.l. atq; etiam, ut mihi quidem uidetur, elegantiæ.

CCXXII.

DISSIMILEM se futurum sui: si paruisset, munus, etc.] Sic o.l.u. dissimilem se futurum suis & munus. c. ut fortasse corrigendum sit, Dissimilem se futurum sui, set munus. c.

CCXXII.

QVA iter faciebat] Iter qua faciebat, Lang. & alij nonnulli u.l.

CCXXII.

ILLE properans, festinansq;] Que, à Lang. & alijs nonnullis u.l. abest.

CCXXII.

AD posteritatis etiam] Etiam ad posteritatis, o.l. uetères.

CCXXII:

QVIN honorem mortuo, cui iniuriam uiuo fecimus, faciamus] Sic o.l.u. quin honorem mortuo, quam uiuo iniuriam fecimus, sarcimus. & præclare mea quidem sententia, si unum modo tanquã apicem,

qui m. litteram notat, litura sustuleris in hunc modum, quin honore mortuo. cætera eodem modo : ut sit, honore sarciamus mortuo hanc iniuriam, quam uiuo fecimus. Ita locutus est Cæsar l. iij. bel. Ciu. dandam omnibus operam, ut acceptum detrimentum uirtute sarciretur. & paulo infra. Tantus incessit ex incommodo dolor, tantumq; studium infamiæ sarciendæ. Portius Lat. Aequum enim est, instituta maiorum, atq; edicta grauissimi, sanctissimiq; ordinis quia perstringere uesania tua non es ueritus, ea restituas, ac sarcias supplicij tui memorabili animaduersione.

CCXXII:

TVM filium, méq; seduxit] Sic o.l.u. tum Pilium equitem seduxit : ut fortasse ita corrigendum sit, Tum F. méq; item seduxit.

CCXXII:

VT auctoritatem uestram uitæ se diceret antefere] Hoc amplius, o.l.u. uitæ suæ se. c. & eleganter, & ex præscripto : dixerat enim auctoritatem uestram.

CCXXII:

ADVERSARI eius uoluntati] Eius aduersari uoluntati, l. unus, & alter : in queis Lang. & numerus plenior.

CCXXII:

PERTVRBATIONI eius] Eius perturbationi, o.l.u. aures consule : probabunt.

CCXXII:

NVLLA eius legationis posteritatem] Sic o.l.u. nulla eius legationem posteritatis inobscurabit obliuio. perspicue rectum.

CCXXIII.

AEQVITATE explicandis] Explicanda, o.l.u. placet. sic enim locutus est in Bruto. sic in interpretando, in definiendo, in explicanda æquitate nihil erat Crasso copiosius.

CCXXIII.

OMNES qui ex omni ætate] Omnes ex omni ætate, qui, o.l.u. quod multo concinnius est. quod autem sequitur, intelligentiam iuris : iuris in u.l. nō reperitur.

CCXXIII.

MONVMENTVM gratiæ Senatus] L.u. partim gratiæ, nonnulli gratia, gloria alij. ego, grati. ex se intelligitur, nec ulla indiget approbatione.

CCXXIII.

VT ille si adesset] Vt si ille adesset, o.l.u.

CCXXIII.

EST enim ita affectus] Est autem, o.l.u. probe. nonnulli, ut Lang. pro affectus afflictus.

CCXXIII.

ATTINERE] pertinere, l.u.

CCXXIII.

DEBITVM patri] Patri debitum, o.l.u.

CCXXIII.

RELINQVERE potuerit] Potuit, o.l.u. quod placet.

CCXXIII.

HOC honore uestro] Hoc, delendum, o.l. auctoribus.

CCXXIII.

IN familiaritate nostra] O.l.u. in nostra fami-

liaritate. & oratio numerosior.

CCXXIII.

QVALIS L. Syllæ prima statua est] Qualis est, l.u.

CCXXIII.

MAGNIFICE enim] Mirifice, liber unus nō mediocris uetustatis.

CCXXIII.

HVIVS seculi insolentiam] Huius insolentiam seculi, Lang.

CCXXIII.

CVI nullus honor tribuī non debitus potest] Sic l.u. cui nullus honos non debitus tribui potest.

CCXXIII.

CVI nullam aliam gratiam] Cui nullam iam aliam gratiam referre possumus, o.l.u.

CCXXIIII.

SER. Sulpicius & priuatus, & in magistratibus fuerit: cum talis uir ob Remp.] Hæc uerba desunt in omnibus l.u.

CCXXIIII.

QVOD hic ob Remp.] Is, o.l.u.

CCXXIIII.

QVAESTORIBVS urbis imperēt] Q. urbi, o.l. ueteres. ego Q. urb. hoc est, Quæstoribus urbanis. Idem mendum in V. libro accus. Quas ad quæstores urbis misit. & III. Quem prætorem urbis. & apud Liu. multis in locis. hæc enim per notam scribebantur urb. quæ in eiusmodi rebus non urbis, sed urbanum significat.

CCXXIIII.

TANTAM pecuniam redemptori soluēdam] O.l.u. redemptores soluendam. ut fortasse sic emendandum sit, redemptori exsoluendam: ut illud Terentianum. Quare suspectus suo patri, & Philippo fuit exsolui. & ita scripsisse antiquos, ex ueteribus monimentis apparet. Statuam patrono præstantissimo testimonium gratulationis exsoluimus.

CCXXIIII.

SER. Sulpitij Q. F. Lemoniæ Rufi.] Sic o.l. ego, Lem. Lemonia scilicet sexto casu. Lemonia tribus, inquit Sex. Pōpeius, à pago Lemonio appellatur, quī est à porta Capena, uia latina. Asconius locum illum interpretans, Romilia Verrem. Romilia, inquit, nomen est tribus ablatiuī casus: ut sit, ex Romilia. Tribus enim urbanæ, rusticæq; omnes XXXV, numerantur: ex quibus aliquam necesse est, cuiusq; ordinis fuerit, ciuis Romanus obtineat. Moris autem fuit, cum aliquis ciuis Romanus ostendendus esset, significaretur aut prænomine suo, aut nomine, aut cognomine, aut cognatione, aut tribu, in qua cēseretur. sic alibi dit, L. Claudius Palatina. Librarij, moris huius ignari, simulq; (ut opinor) cognomen arbitrantes, ut hoc superioribus uerbis accommodaretur, Lemoniæ patrio casu extulerunt.

CCXXIIII.

PEDES triginta quaq; uersus designet] O.l.u. quoquo uersus assignet. rectē: hoc enim uerbum uel maxime ponitur in monumentis, ac militibus. unde illud in marmoribus antiquis, locus assignatus monumento. Cicero L. III. ad Att. mihiq; ex agro

tuo tantum assignes, quantum meo corpore occupari potest. Quod ad quoquo uersus attinet, ita uerum mihi uidetur, ut in illo quoque altero loco haud sciam an reponendum sit: siquidem Cato, Cæsar, cæteriq; primæ, ut ita dicam, classis auctores modo quoquo uersus, modo quoquo uersum, nunquam quaque uersus usurparunt.

CCXXIIII:

NON *habiturum arbitraremur*] *Habiturum non arbitraremur.*

CCXXIIII:

CVM *factum gratum*] *Cum factum tuũ gratum, o.l.u.*

CCXXIIII:

QVOD *ego semper sensi*] *Semper, ab o.l.ueteribus abest.*

CCXXIIII:

QVAS *enim partes ipse mihi sumpseram*] *Sic o.l.u. quas enim sententias mihi ipse sumpseram. quod ualde placet.*

CCXXIIII:

QVAE *est enim ista tua oratio Calene*] *Eodem modo libri scripti, ut impressi: mihi tamen dubium non est, quin ratio, non oratio, rectum sit: ut sit, quemadmodum illud in* VIII. *Phil. Excogitare, quæ tua ratio sit, Calene non possum. Idem paulo infra cõmutatis uerbis dicit, Quis est iste tuus sensus? quæ cogitatio?*

CCXXIIII:

QVI *te sententiam prius rogat*] *Non prius, sed primum, o.l.u. optime: ut in* V. *sic me perturbasset eius sententia, qui primus rogatus est. & in Pis. quem in senatu sententiam rogabas tertium? Idem commutatis uerbis dixit post red. ad Sen. quem Cal. Ian. tertio loco sententiam rogaras. quid multa? illo modo barbare locutus esset.*

CCXXIIII:

QVOD *mihi maximam admirationem mouet*] *Quod me maxima admiratione mouet, o.l.u.*

CCXXV.

QVOD *enim tibi cum Brutis bellum?*] *Sic o.l.u. quod est tibi. c.*

CCXXV.

QVOS *omnes uenerari*] *Quos omnes penè uenerari, o.l.u. quod ualde placet.*

CCXXV.

OMNES *oderunt*] *Cæteri oderunt, o.l.u.*

CCXXV.

BRVTI *similem malis*] *Bruti ne similem, o.l.u. aperte rectum.*

CCXXV.

D. BRVTVS *melior est, inquies*] *Sic impressi, nec scripti differunt. ego tamen, nunquam ita scriptũ à M. Tullio, uel iurare non dubitarem. nam cum omnis hæc oratio & de M. Bruto, & pro M. Bruto habeatur; & M. Tullius de Fusio quærat, Bruti ne similem filium, an Antonij malit: ut ita responderit, adduci ad credendum nullo modo possum. Quare aut M. pro D. reponendum, aut utrunq;, quod etiam magis placet, de libris tollendum.*

CCXXV.

QVOD *quid est aliud, quàm*] *Quid est aliud librarium Bruti laudare, absq; Quod, & quam. s. nonnulli u. l. quod placet.*

CCXXV.

AVT *quo S.C. huius generis*] *Aut quod, o. l. u. & recte: ut sit, Quando ita decerni uidisti? aut quod S.C. eiusmodi uidisti? decretum. s. à Senatu, literas bene scriptas.*

CCXXV.

PLERISQVE *in rebus bonos obtrectandi*] *Bonis probo: etsi omnes l. contra faciant, nec me praetereat, Liuium eodem modo extulisse. Cuius crimẽ, nullum probrum dicere poterat, eius obtrectare laudes uoluit. est tamen exemplum solitarium. potest liber esse mendosus: sed ut illud usitatum, hic sine mendo sit; ut uno eodemq; ambitu, primo per accusandi, deinde perdandi casum enuntiarit, adduci ad suspicandum nullo modo possum.*

CCXXV.

CVR *igitur his non faues? eos laudas. c.*] *Cur non eos laudas. quidam in suis L. reposuerunt: quod iudicauerint (credo) haec uerba deesse: nam in l. quidem scriptis non reperiuntur. Ego, si testificari licet, non affirmare sententiam suam: pro eos quos reponendum arbitror, hoc modo. Cur igitur his non faues, quos laudas, quorum similem filium tuum esse uis? ut hoc illi respondeat, Brutus melior est. Illud nonnihil concinit opinioni meae, quòd incredibile est, quàm hae litterae, C. & Q. scilicet, altera alterius locum occupet: idq;*

non

non solum ueteribus in libris, sed etiam monumentis appareat: ut liquisse pro licuisse: loci pro loqui: cuãdo pro quando: corum pro quorum: coad pro quoad: ut primo quos in cos: deinde cos in eos mutari facile potuerit. Libros tamen tueri possumus, non suggerendo Cur non: sed duobus membris, ut sæpe fit, accommodando: sed quod testatus sum, multo magis arridet.

CCXXV.

PRO *amicitia tua iure dolere soleo*] *Pro amicitia tuam uicem dolere soleo, o. l. u. perspicue rectum.*

CCXXV.

NEMPE *illas*] *Eas, o. l. u. ut in proxima oratione. quos ego orno? nempe eos. & in IIII. acc. At quorum iudicio condemnatum? nempe eorum.*

CCXXV.

AB *Rep. relegatum*] *A R. p. omnes l. u.*

CCXXV.

QVEM *tandé ciuem habebitis, quem ornetis?*] *Sic o. l. u. quem tandem ciuem unquam ornabitis?*

CCXXV.

QVI *diadema posuerunt*] *Sic o. l. u. qui diadema imposuerint, conseruandos: eos, qui Regis nomen sustulerint. apud Non. Marcellum non Regis, sed regni scriptum est.*

CCXXV.

AVCTORITATE *publica testata est*] *Publica auctoritate, o. l. u.*

CCXXV.

TANTAM *in iniuria tranquillitatem*] *In iure, o. l. u. quod tamen abiudico.*

CCXXV.

SCELERATORVM *hominum audaciæ*] *Sceleratissimorum, o.l.u.*

CCXXVI.

CAEDENTEM *Italia*] *Cedentem, o.l.u.*

CCXXVI.

CASSIVS *lapsis paucis post diebus*] *Cassij classis, o.l.u. quàm præclare, dicere nõ possum. de Cassij classe ad Att. nã Cassij classem, quæ planè bella est, non numero ultra fretum. nam quòd ipse quoq; Brutus in Græciã cum classe transmiserat: iccirco subiunxit, Cassij classis paucis post diebus insequẽbatur. libri impressi meram barbariem redolent.*

CCXXVI.

AGGER *oppugnandæ Italiæ Græcia*] *Nonnulli u.l. expugnandæ, sed mea quidem sententia mendose: his enim uerbis, ac superioribus mihi uidetur exprimere uoluisse illa Xenophontis, quæ sunt in l.V. παιδείας. ὅπως φρούριον ἑαυτοῖς μὴ πρόβολος εἴη πολέμου τοῖς δ' ἀσσυρίοις ἐπιτετειχισμένον. πρόβολον Græci dixerunt locum & munitione, & natura munitum, quò incursantibus in fineis hostibus se recipere, atq; inde propugnare possent: ex quo autem ipsi procurrerent, ut hostes oppugnarent, atq; in eorum fines insultarent, id ἐπιτείχισμα nominauerunt. Demosthenes I. Philip. ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν ἐστιν Ἀθηναίοις ἔχουσι τοιαῦτα ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας. quo loco interpres. ἐπιτείχισμα τόπος ὑψηλὸς ὃν προκαταλαβόντες πολέμιοι τειχίσιαν διὰ τὸ ἐντεῦθεν αὐτοὺς ὁρμωμένους ἐπιτίθεσθαι τοῖς ἐχθροῖς. hoc uno uerbo cum Tullius reddere non posset, duobus exposuit: illud alterum receptaculum appellauit. ut Cæs. l. II. bel. ciu. magno sibi esse præsidio posse, si pro castello, & receptaculo turrim ex latere sub muro fecissent: quam primo ad repentinos incursus humilem paruamq; fecerunt. huc se referebãt: hinc, siqua maior oppresserat uis, propugnabant. magis tamen proprie propugnaculum nuncupari posset. ut pro Fonteio. Narbo Martius propugnaculum istis ip sis nationibus oppositum, & obiectum. sed ad hunc locum non satis apte conueniret. oppugnandæ igitur conuenit, non expugnandæ.*

CCXXVI.

CIRCVNSEDET] *Circunsedeat, o.l.u.*

CCXXVI.

A' *prima ora Græciæ*] A' *primori Græcia, o.l.u. quod ita reijcio, ut tamen, quid tot libri sentirent, testatum relinquere uoluerim: reijcio autem cum M. Tullij auctoritate permotus, qui in ep. ad Cassium de eadem re non alio modo, sed ijsdem pene uerbis.* A' *prima enim inquit, ora Græciæ usq; ad Aegyptũ optimorum ciuium imperijs muniti erimus & copijs. tum uero quòd extra unum Catonem, qui primorem partem dixit, reliqui auctores (de locupletibus loquor) hoc non ut singulare uocabulum, sed ut multitudinis extulerunt.*

CCXXVI.

NISI *incredibilis uis, ac diuina uirtus Cæsaris, furentis hominis conatũ. c.*] *Sic o.l.u. nisi incredibilis, ac diuina uirtus, furentis. c. & præclare: siquidẽ his uerbis Brutum describit, non Cæsarem: cui non cum C.*

Antonio, ſed cum M. negotium erat.

CCXXVI:

VI ſolemus extrudere] Vix, o.l.u.

CCXXVI:

AT ne Bruto quidem] Ac ne cum Bruti quidem, o.l.u. ego ſequor impreſſos: nó enim ſententia Ciceronis eſt, uel potius eorum, qui Ciceroni reſiſtebant, nihil fuiſſe C. Antonio cum Bruti exercitu: ſed Bruto nihil fuiſſe cum Vatinij legionibus, atq; prouincia: qui tamen in Illyricum profectus ſit alienam prouinciam: eamq;, atq; eius exercitum occuparit.

CCXXVI:

ALTER uero] Vero, à l.u. abeſt.

CCXXVII.

SVMMO Hortēſij ſtudio] Q. Hortēſij, o.l.u.

CCXXVII.

DIGNVMQVE & ipſo, & maioribus] Eius pro ſuis, o.l.u.

CCXXVII.

QVI decimo anno iure laudatus] Qui & antea iure laudatus, o.l.u. perſpicue rectum.

CCXXVII.

NOSTRI equitatus] Noſter, Lang. & cæteri ferè.

CCXXVII:

TAMEN eiuſdem moderationem] Idem, pro eiuſdem, o.l.u. & mirantur, non mirentur.

CCXXVII:

SVSPECTVM eſt nomen] Suſpectum nomen eſt, omnes l.u.

CCXXVII:

AEQVIVS D. tamen Bruto irati ſunt omnes] Sic Lang. etſi enim Brutorum commune factum, & laudis ſocietas, hæ tamen Bruto irationes hi. Liber uero Ioannis Scalæ uiri doctiſſimi hoc modo, Laudis ſocietas æquant Brutorum actiones ij qui. c. ego (ut te non præterit) ſic emendaram. etſi eſt enim Brutorum cōmune factum, & laudis ſocietas æqua: D. tamen Bruto iratiores hi, qui. Id autem fecimus ijs rationibus adducti: primū quòd Cicero, cum probare uellet, nomen M. Bruti non magis ſuſpectum fuiſſe ueteranis, quàm D. id non hoc argumēto mihi uidebatur confirmare uoluiſſe, quòd æquius D. erant irati: quod leue, & nugatorium eſt: ſiquidem non ſiquis alteri ſuccenſet æquius, is illi continuo uehementius ſuccenſet: ſed eo quòd omnino erant iratiores D. quàm Bruto: qui tamen cū Reip. cauſa ad eum liberandum ſint profecti, eadem de cauſa eo minus exercitum M. ſuſpicere debeant: quo magis illi, quàm huic ſuccenſeant. Deinde quòd articulus ille, laudis ſocietas, quodammodo claudicare uidebatur. quam ſententiam nūc eo magis affirmamus, quòd unū atq; alterum librum hinc ſentientem inuenimus.

CCXXVII:

OBSIDIONE Brutus liberetur] Obſidione D. Brutus, o.l.u.

CCXXVII:

AMICIOR cauſæ poteſt inueniri] Amicior cauſæ quiſquam inueniri poteſt, quàm filius, o.l.u.

CCXXVII:

ID in eorū libertatē cōtulit] O.l.u. id in eorum

libertatem defendendam.c.

CCXXVIII.

SED prospicere Reip.] Se prospicere Reip.nō nulli u.l.quod probo.

CCXXVIII.

AMPLECTERER uirtutes] Virtutem,o. l.u.quod placet.

CCXXVIII.

NEMO est præter ueteranos milites uir] Hoc extremum uerbum à l.u.abest.

CCXXVIII.

QVOS quidem libertatis adiutores] Quos quidem uos libertatis.c.

CCXXVIII.

MENTES huius ordinis gubernantur] Huius mentes ordinis gubernabuntur: omniáq; ad eorum uoluntatem nostra dicta, factáq; referentur,o.l.u.

CCXXVIII.

OMNIS est misera seruitus] Omnis est enim. c.omnes l.u.

CCXXVIII.

VITAE periculo decernendum est] Decertandum est,omnes l.u.

CCXXVIII.

OMNES enim nationes] Enim meo quidem iudicio superuacaneum est,& à pleriſq; l.u.abest.

CCXXVIII.

ATQVE dignitatem referamus] Atq;,libri u. non probant, sed & : quibus assentior.

CCXXVIII.

QVOD si immortalitas consequeretur præsentis periculi fuga] Fugam,magis arridet : ut illud in I. Phil.libertatem pax consequebatur.& l. I.de nat.deo. aut nō omne,quod ortum sit,mortalitas consequatur. & de senectute,nō esse lugendam mortem censet,quā immortalitas consequatur. Iam in l.u.præsentis non reperitur.

CCXXVIII.

TAMEN eo magis ea fugiēda esse uideretur] Sic o.l.u.non tamen eo magis ea fugienda uideretur, quòd diuturnior.quod probo : ut sit argumentum ex maiore ductum. si mors fugienda non esset, etiam si nos huius periculi fuga immortalitas esset exceptura, propterea quòd diuturnior seruitus esset : quanto magis,ne seruiamus,id nunc facere debemus : qui etsi euasserimus ex hoc periculo,tamen non habeamus exploratum, nos ad uesperum esse uicturos : præsertim cum & Romana uirtute digna facturi simus,& uitā cum amoris in patriam gloria commutaturi.

CCXXVIII.

VETERANIQVE primi] Veterani qui primi, nonnulli u.l.

CCXXIX.

VNVS est omnium hostis] Vnus omnium est hostis, o.l.u.

CCXXIX.

CHARISSIMVM Reip.ciuem] P.R.ciuē, o.l.u.ut illud in VI. sed redeo ad amores,deliciasq; uestras L. Antonium.

CCXXIX.

QVI *ob eam causam*] *Quid si, o.l.u.quorum consensus fecit,ut emendandum putarem,qui quasi.ut hoc esset illi simile,quod est in* II. *accus.* Qui *quasi de industria in odium, offensionemq; populi Ro. irruere uideantur.*

CCXXIX.

SAXAS, *& Caphones*] *Saxa captans,Lang. & cæteri ferè.Sc.Saxa,Capho,quem sequor.*

CCXXIX.

CVM *uideant mimos*] *Cum uideant se mimos, omnes l.u.*

CCXXIX.

IN *illius uiri consilijs,atq; factis nec nimium,nec parum unquam fuit*] *Sic o.l.u.In illius uiri consilijs, atq; factis nihil nec nimium,nec parum fuit unquam. quod ualde placet.*

CCXXIX.

AD XIII. Cal.] *Ad* XIII. *Kal. Ian. omnes libri ueteres. perspicue rectum.*

CCXXIX.

ADIVNGENDVSQVE *est* Q. Horten *sius*] *Quę,ab o.l.u.abest.*

CCXXIX:

NAM *de Apuleio*] *De M. Apuleio,o.l.u.*

CCXXIX:

QVOD Pansa Cos.] *Quod C.Pąsa Cos.omnes l.u.quod placet.*

CCXXIX:

A' Q. *Cæpione Bruto Procos.*] *Hũc locum non*

attigissem, nisi in quorundam libris pro Q. M.*repositum uidissem.quod ab ijs factum his de causis existimo.primum quòd hũc scriptores ferè* M.*non* Q. *nominent.deinde Appiani uerbis adducti, ijs quæ infra scripsi.* μάχης τε βροῦτος καπίων ἐπίκλην. *sed Appianus (pace eius dixerim) & ipse propter ignorationẽ Romanorum moris à ueritate aberrauit: & illos, qui eum ducem secuti sunt,in eundem duxit errorem.Non enim Bruti hoc proprie cognomen, sed cõmune gentis Seruiliæ fuit: qua familia Bruti mater orta est.ex quo licet conijcere,hunc M.Brutum à* Q. *Seruilio Cæpione Seruiliæ matris fratre germano adoptatum fuisse: adoptionẽ autem,ut pecuniæ, sic nominis hæreditatem secutam.Moris autem Romanorum fuit,ut ij,qui adoptabantur,in omnia patris adoptiui nomina uenirent, genus autem patris naturalis ostenderent aut nomine gentis,aut cognomine: si nomine,ut illud producerẽt, ut ab Aemilio Aemilianus: si cognomine,nihil immutarent.exempli gratia,M.Iunius Brutus à* Q. *Seruilio Cæpione adoptatur.Iunius nomen est,Brutus cognomen.ut igitur hunc iudicio patrem significaret: prænomen,nomẽ,cognomen assumebat hoc modo,* Q. *Seruilius Cæpio. finge illum Numidicum appellatum esse: id quoq; assumebat.natura uero patrem si nomine, sic* Q. *Seruilius Cæpio Numidicus Iunianus: si cognomine, sic* Q. *Seruilius Cæpio Numidicus Brutus: si is qui in adoptionem mancipatus erat,aliquod sibi cognomen inuenerat,id quoq; non deponebatur. Id apparet apud Varronem. Atticus inquit, qui nunc T.Pomponius,nũc* Q. *Cæcilius cognomine eodem,quod ad co-*

gnomen gentis attinet, uidemus apud Cæliũ in ep. scribendo affuerunt L. Domitius Cn. F. Aenobarbus, Q. Cæcilius Q. F. Metellus Pius Scipio. Hic autem P. Cornelius Scipio à Q. Cæcilio Metello Pio, ut Dion tradit, adoptatus est. De nomine L. Florus indicat, P. Cornelius Africanus Scipio Aemilianus, L. Aemilij Pauli filius, Africani nepos adoptiuus. ut autem hoc omni asseueratione affirmem, facit argenteum numisma uetustissimum, quod in manus uenit beneficio Bernardini Maffei, adolescentis cum cæteris optimis studijs, atq; artibus perpoliti, tum in hoc genere multum exercitati, atq; uersati: in quo ex una parte hoc erat inscriptum, L. SEST. PRO Q. ex altera Q. CAEPIO BRVTVS PROCOS. ut in dubium uenire nõ possit, quin hi libri sine mendo sint, ut illi ad Att. mendosi, C. Cæpio Brutus.

CCXXIX.

INCOLVMEMQVE *seruet*] Conseruet, omnes l.u.

CCXXIX:

PECVNIASQVE] Sic l.u. in quibus Lang. exigatq; à quibus uideatur: ut fortasse pro mutuas reponendum sit mutuam: nam uidetur absurdũ, cum supra dixerit pecuniam, postea inculcare pecunias.

CCXXIX:

PROXIME Italiam *sit*] Proxime in Italia, o. l.u. quod tamen reijcio.

CCXXIX:

CVMQVE literis Q. Cæpionis] Cumq; ex litteris, Lang. & cæteri ferè.

CCXXX.

MACEDONIAM *prouinciam*] Prouinciam Macedoniam, o. l.u.

CCXXX.

QVOAD *ex* S.C.] Quoad ei ex S.C. o. l.u.

CCXXX:

ARMA *cœperunt*] Sumpserunt, Lang. cæteri, ceperum: quos sequor.

CCXXX:

ECCE *tergeminum in scelere par*] Ecce tibi geminum, o. l.u. atq; hoc loco geminum ualet simile: pro quo non à Budæo repositum fuisse germanum; ut in partitionibus, librorum ueterum auctoritatem nihil uerius, ut in Pisonem fecerat: magna admiratione sum affectus. ut id autem auderet, fecit ea ratio, quòd hæc uox ἀδελφοῦ sonat & fratrem germanum, & simile: quasi uero aut ita omnino necesse latinis esset, ut quoniam duas res illi uerbo Græci subijciunt, hi germani quoq; nomen in istis duabus sententijs ponerent: aut geminum non simile significet. imo uero nostri melius, quàm Græci; qui cum neminem propè fratrem alterum alteri similem uiderent, geminos autem ferè simillimos: omnia similia eodem uerbo notauerunt. quod si doceo, uir ille doctissimus nihil causæ profecto dicet, quin M. Tullium deprauarit: atq; ut ei Ciceronis exempla condonem, qui hoc uocabulum in hanc sententiam crebro usurpat; Var. l.l. de Anal. Theona, & Diona, quos dicũt esse penè ipsi geminos, inueniuntur esse dissimiles. & ibidem. si à similibus nominibus similia esse debent, dicemus, quoniam gemina sunt Parma,

Alba,Roma.& in II.Itaq; gemina facie,negamus esse similia : si sapore sunt alio.& in III.qui plura habent eadem,dicuntur similiores : qui proxime accedunt ad id, ut omnia habeant eadem,uocantur gemini simillimi.Pacuuius, Par fortitudo , gemina confidentia . sic Horatius,hac in re scilicet una multum dissimiles , ad cætera penè gemelli.& alibi.Par nobile fratrum Nequitia,& nugis, prauorum & amore gemellum . hoc amplius adijcio, sub uoce germani eam notionem non subesse, quam ipse tradat : sed germanum esse propriũ quodãmodo,merum,uerum. sic Plautus dicit, cuidam inditum fuisse nomen Thesaurochrysonicochrydes, qui Theodoromedes fuerit germano nomine sic germanã illuuiem,gerras germanas,germanam Græciam appel lat.eodem modo M.Tullius germanam ironiam, patriam,iustitiam, germanum negociatorem, Metellum, Atticum,Campanos, magistros huius artis germanos usurpat. ex quo in Acad.ubi etiam in impressis, grauissimus stoicus,scriptum est: non germanissimus stoicis Antiochus,sed germanissimus stoicus,L.antiquis auctoribus,non solum consuetudine Latini sermonis ita præscribente.& in Orat.cum mutila quædã,& hiantia locuti sunt ; germanos se putãt esse Thucydidas,ut scriptum est in L.antiquis, non Thucydidis, ut in impressis.sed ad rem.non me præterit,tri & ter præposita uerbis,eorum uim augere : scripturam tamen ueterem ueram,& germanam arbitror.

CCXXX:

QVAE iã Romæ susceptа.c.] Sic o.l.quæ Romæ iam susceptа arbitrabatur à socio furoris sui optime.

CCXXX:

OMNES qui libere.c.] Omnes,à L. o. antiquis abest.

CCXXXI.

STATVIT ille quidem.c.] Sic liber unus, atq; alter : in queis Lang.Statuit ille tamen non inimicos, sed hostes : maiora tamen in nos.c.cæteros sequor.

CCXXXI.

QVAM in hostem supplicia meditatur] Minitatur,Lang.ego cæteris assentior.

CCXXXI.

TORMENTVM, atq; cruciatum] Tormenta,atq; cruciatum.placet.

CCXXXI.

IN beneficij partem numeretur] In beneficij parte,o.l.ueteres : pro quibus etiam consuetudo sermonis latini,& numeri ratio facit.

CCXXXI.

EO maiore studio] Eo maiore omine , studioq;. Sc.liber.Lang.& alij nõnulli,maiore animo, studioq;. quod probo.

CCXXXI.

ET diripere] Ac diripere,o.l.u.

CCXXXI.

ALTER in Asiam irrupit cursum : ut in Syriã patebat.c.] Sic Lang.cursum uti Syriã petebat.Scal. Cursum ut in Syriam petebat.nõnulli,cursum ut in Syriam patebat : qui aliud mihi,ac Cicero sentit,loqui uidentur : qui hoc,meo quidem animo,uoluit dicere,Nihil fuisse , cur Dolabella irrumperet in Asiam : cum

uia pateret in Syriam: ut interdum ueniat in mentem suspicari, sic M. Tullium scriptum reliquisse. Alter in Asiam irrupit. cur sic? cui in Syriam patebat uia certa, neq; longa. Quid opus fuit cum legione? ut hæc sit sententia, duo fecisse Dolabellam, quæ nihil attinuerit facere, alterum quòd irruptionem fecerit in Asiã, cum uia pateret in Syriam: alterum quòd cum exercitu irruperit, cum iter per prouinciã Procos. amici, & necessarij facturus esset. ex quo uult intelligi, eum meditatum, & præceptis Antonij instructum id facinus consciuisse.

CCXXXI.

PRAEMISSO Marso nescio quo Octauio] Sic omnes l.u. præmisso Mario Q. Octauio. recentiores cum impressis faciunt: quos ut sequar, l. IIII. Appianus facit, cuius uerba subscripsi. τοντε νυκτοφύλακα αὐτοῦ μάρσον οὐ δυνηθεὶς διαφθεῖραι, διέφθειρε τοὺς ἡμεροφυλακοῦντας αὐτῷ λοχαγοὺς. καὶ ἀναπαυομένου τοῦ μάρσου μεθ' ἡμέραν, ἐσῆλθε ὑπανοιχθεισῶν αὐτῷ πυλίδων κατὰ μέρη πολλῶν. ἁλούσης δὲ τῆς πόλεως. ὁ μὲν δολαβέλλας προὔτεινε πρὸ κεφαλὴν τῷ σωματοφύλακι αὐτοῦ. καὶ τεμόντα. προσέταξε φέρειν κασσίῳ σώζειν ἴδιον. ὁ δὲ τεμὼν ἐπικατέσφαξεν ἑαυτόν. διεχρήσατο δὲ καὶ μάρσος ἑαυτόν. Quem autem Marsum Appianus, cum Dion Octauium nominat. nihil igitur immutandum est.

CCXXXI.

IN nulla suspicione] In, à l.u. abest.

CCXXXI.

COMPLEXVSQVE summæ beneuolentiæ] In his uerbis M. Tullium non agnosco: nam primũ me illud mouet, quòd cætera dissolute elata sunt, hoc unum membrum coniunctione copulatum est, deinde consequenti non satis apte, atq; scite connexum. deinde uerbum illud, summæ, inaniter inculcatum uidetur. quid, si sic emendemus? Complexus qui sunt uæ, id est ueræ beneuolentiæ. cætera eodem modo: sic enim nihil esset inane: contraria contrarijs referrentur: omnia membra dissolutione relaxarentur: hoc, & proximum inter se cum quodam lepore cohæreret. cum tamen o.l. contra faciant, pronunciemus amplius.

CCXXXI.

QVI nocturnus introitus in Smyrnam?] Sic o.l.u. nocturnus introitus Smyrnam, absq; in, & quidquod placet. hoc amplius Lang. quòd Zmyrnam, non Smyrnã: quod tamen refellit Priscianus. Græci quoq; σμύρνα scribunt.

CCXXXI.

NE nimis credo in uictorijs liberalis] In uictoria, o.l.u.

CCXXXI.

POST autem ceruicibus caput abscidit] Post à ceruicibus, o.l.u. ut illud, tunicam à pectore abscidit.

CCXXXI.

CVM hoste hoc bellandum] Cum hoc hoste bellandum est, o.l.u.

CCXXXI.

CVIVS teterrima crudelitate] A' cuius c. o.l.u. non placet.

CCXXXI:

IVGVM *impiorum nefarium*] *Iugum impium,nefarium.omnes fere l.u.ut sint duo,* ἐπίθετα *quæ uocantur : uel impiũ pro impiorum. nonnulli iugum nefarium tantummodo : ut ualde suspicer,ne impium sit glossema.recentiores tamen,impiorum,habẽt. Illud notatione non indignũ est, hic iugũ dixisse : quod in principio orationis,par appellauit,more Græcorum, qui ζυγὸν in iugo,& pari ponunt. quod Latini quoq; usurpant,ut Plinius,qui dixit Aquilarum iugum.*

CCXXXI:

MISERAM *quidem illam*] *Miseram illam quidem, o.l. u.*

CCXXXII.

FERENDVM *modice, si aduenerit*] *Ferendum modice esse, si euenerit,o.l.u.quod placet.*

CCXXXII.

AT *Dolabella*] *Ac Dolabella, o.l.u. quod meo quidem iudicio rectum est.*

CCXXXII.

CRVDELITATEM *exercuerit*] *Exacuerit,o.l.u.ego tamen sequor impressos. Ita locutus est in Ver.quæ erat libido crudelitatis exercendæ.In superatos uictoriam exercendam,in ep.ad Brutum dixit.*

CCXXXII.

AT *in eius corpore lacerando*] *Eodem modo scripti,ut impressi L.ego sic arbitror emẽdandum, Ac in eius corpore lacerando,atq; uexando cum animum satiare non posset,oculos pauerit suos.hoc enim membrum ex superiori mihi uidetur aptum.*

Solemus

CCXXXII.

SOLEMVS *dicere*] *Dicere solemus,o.l.u.*

CCXXXII.

NEC *grauiora uere sunt*] *Nec uero grauiora sunt, Lang.quem probo.*

CCXXXII.

QVID *in ciue de Dolabella iudicandum est ?*] *Quid in ciue Dolabella iudicandum est ? o.l.u.ego, iudicandus est . ex se intelligitur.*

CCXXXII:

SIT *semper lætatus*] *Semper ipse lætatus,o.l.u.*

CCXXXII:

AT *uidetis quot, & quàm multos*] *Quos, l.u. recte.*

CCXXXII:

PETERE *eum consulatum*] *Eum petere consulatum, multo concinnius, & o.l.u.*

CCXXXII:

ILLE *homo summo ingenio*] *Ille,ab o.l.u.abest.*

CCXXXII:

EX *ædilitate consulatum petit*] *Sic o.l.u.ex ædilitate ad consulatum : soluatur legibus,c. quod ualde placet : est enim præcisio : sic autem perfectum esset,ex ædilitate ascendere conatur ad Consulatum, uel quid eiusmodi . in quo gradus honorum non seruabat : nã cum primus honoris gradus esset Quæstura, secundus Tribunatus pl. deinde Aedilitas, post Prætura, extremo loco Consulatus : hic omissa prætura, Consul fieri uolebat . quod erat ita extraordinarium, ut, C. Cæsar æqualis ille Sulpicij idem cum tentasset, causa bellã*

ciuilis fuerit. Declarat Asconius, cuius uerba subscripsi. C. Cæsar Aedilitius quidem occisus est, sed tantum in ciuitate potuit, ut causa belli ciuilis contentio eius cũ Sulpicio Trib. pl. fuerit: nam & sperabat, & id agebat Cæsar, ut omissa Prætura Consul fieret: cui cũ primis temporibus iure Sulpicius resisteret, postea nimia contentione ad ferrum, & ad arma processit. de hac re Cicero in Bruto. In tribunatu primum contra C. Iulij illam Consulatus petitionem extraordinariam, uerã causam agens est probatus: & eo magis, quòd eandẽ causam cum ageret eius collega, ille ipse Sulpicius. et de Resp. Ar. Sulpicium ab optima causa profectum, C. q; Iulio consulatum contra leges petenti resistentem longius, quàm uoluit, popularis aura prouexit. Est in libro mẽdum: nam pro C. Iulio C. Thuscio scriptum est. hinc intelligi potest, hoc contra leges, maximeq; extraordinarium fuisse.

CCXXXIII.

AQVA cum sit alienissimus] Sic nonnulli s. l. à qua cum sit alienus, suo capiti nobis dominetur. qui mea quidem sententia tum erunt planè emendati, si ex dominetur primam litteram detraxeris: quod enim dixerat, Castrorum antea metator, nunc, ut sperat, urbis; iccirco ut hoc omen auerteret, optaretq; ut in ipsum Saxam recideret, huic subiunxit, suo capiti nobis saluis ominetur. ut Cel. Te ad ix. Cal. Iun. subrostrarij, quod illorũ capiti sit, dissiparant periisse. & Plaut. in Pœn. ei Mars iratus est. Ly. uestro capiti istuc quidem. & M. Tullius ad Att. multa inquam mala cum dixisset, suo capiti, ut diunt. c. & in Bruto. Sic Hortensij uox extincta

fato suo est, nostra publico. Melius quæso ominare, inquit Brutus.

CCXXXIII.

ALIQVORVM nutriculas prædiorum] Reliquorum, o. l. u. perspicue rectum.

CCXXXIII.

CONTENTI essent] Contenti esse possent, omnes l. u.

CCXXXIII.

COLLEGAS Antoniorũ] Antonij, o. l. u.

CCXXXIII:

PRO alieno se ære deuouit. emptor tamen in ea auctione inuentus est nemo. ò hominem ridiculũ] Sic o. l. u. Pro alieno se ære deuouit emptori, hominem ridiculum. quod summopere placet. facete autem dixit, Decius pro alieno se ære deuouit emptori, in carmen intuens, quo Decij usi erant in deuotione sui: in quo hoc erat in extremo, Sicut uerbis nuncupaui, ita pro rep. Quiritium exercitu, legionibus, auxilijs populi R. Quiritium, legiones auxiliaq; hostium mecum dijs manibus, telluriq; deuoueo.

CCXXXIII:

PVTARE posse] Putet posse, cum uẽdat, o. l. u.

CCXXXIII:

QVAM multæ uidẽtur furiæ debitorum] Assentior Vbaldino, qui hunc locum ita correxit, Quem ultæ uidentur furiæ debitorum.

CCXXXIII:

VINDICES enim tabularum nouarum] Eodem modo scripti. ego tamẽ non dubito, quin, uindicis,

sit emendandum: siquidem non seipsum M. Tullius his uerbis describit, sed Trebellium: idemq; hoc loco, quod in VI. significat: nam Trebellium ualde iam diligit: oderat tum, cum ille tabulis nouis aduersabatur. iam fert in oculis, postquam ipsum Trebellium uidit sine tabulis nouis saluum esse non posse. Nam Dolabellæ legem ferenti de nouis tabulis, Trebellius acerrime restiterat, creditoresq; defenderat: postea se ære alieno sic obruerat, ut tabula, ut mos erat, prolata, sit bonaq; eius auctione uenierint. Ludit igitur in tabulis nouis, & auctionarijs. ex hoc etiam liquet, cur dixerit, Trebellium ultæ uidentur furiæ debitorum.

CCXXXIII:

QVI præstantissimos ciues Aquila, Pollentia expulit] Sic L. Lang. qui potentissimos ciues cum Aquilæ potentia expulit. pleriq; sic, ciues ciuis Aquilæ potentia expulit. Ego sic emendãdum arbitror, Quem præstantissimus ciuis Aquila Potentia expulit. & ne temere, non modo audacter fecisse uideamur: scribit Diõ Pontium Aquilam unum ex tyrannicidis prælio decertasse cum T. Munatio Planco, eumq; superasse: sed ipsius uerba subijciamus. ὡς οὖν ταῦτα ἐγένετο καὶ πόντιος ἀκύλα ἕκτε τῶν σφάγων καὶ τῷ δεκίμῳ ὑποστρατηγῶν τίτον μουνάτιον πλάγκον ἀντιπολεμοῦντα αὐτῷ μάχαις ἐνίκησεν. hanc autem rem, eundemq; hominem nunc à Cicerone designari, ex XIII. Phil. apparet. Illud tamen uerum, quod in hoc Planco prouerbij loco dici solet, perire eum non posse, nisi ei crura fracta essent. fracta sunt, & uiuit, hoc tamen, ut alia multa, Aquilæ fertur acceptum. quod ad Pollentia attinet: omnes

l.u. Potentia. quid uerum sit, diuinãdum. Potentia certe oppidum non longe abest à Polentia. indicat Plinius, ab altero inquit latere ad Padum amnem Italiæ ditissimum, omnia nobilibus oppidis nitent, Libarna, Dertona, Colonia, Trira, Barderatæ, Industria, Polentia, Carrea, quod Potentia cognominatur.

CCXXXIII:

LYSIDICVM ipsum in græco uerbo c.] In præpositio à nonnullis u.l. abest. quod placet. ut de legibus l.I. à cuius amore græco uerbo philosophia nomen inueuit.

CCXXXIII:

QVI omnia iura dissoluit] Pro qui, quoniã, o.l.u.

CCXXXIII:

BONA eius. c.] Eius, ab o.l.u. abest.

CCXXXIIII.

SCIPIONI P. fratri] Sic o.l.u. cum L. Scipioni P.F. Asia obuenisset. Publij filio. s. non fratri. res perspicua.

CCXXXIIII.

GESTA, & consumata sunt: aut quàm Pyrrhi] Sic o.l.u. gesta sunt, quàm Pyrrhi. & recte: siquidem nunquam id uerbum, Consumare scilicet, neq; superior, quod sciã, neq; Ciceronis ætas usurpauit: quod inferior postea triuit. nam in proœmio de off. Quæ de officijs tradita ab illis, & præcepta sunt, & consumata: hæc extrema à l.u. absunt: ut in dubium uenire non possit, quin de libris tollendum sit.

CCXXXIIII.

IPSE sibi delegit] Sibi ipse delegit, o.l.u.

CCXXXIIII.

MVLCTAM *populus* Romanus] Romanus, *à l.u. abeſt. recte.*

CCXXXIIII.

ANNO *antea*] Ante, *o.l.u. aperte uerum.*

CCXXXIIII:

ITAQVE *populus*] Ita, *o.l.u.*

CCXXXIIII:

NEGAVERO. *ſuffragio meo, tanquam comitijs, homini honorem amiciſſimo denegauero*] Sic *o. l.u. uidebor ſuffragio meo tanquam comitijs honorem homini amiciſſimo denegauiſſe. recentiores tamen ferè ab impreſſis faciunt.*

CCXXXIIII:

TABVLA *modo noua detur*] Modo tabella de tur, *tres l.u. in quels Lang. quod placet.*

CCXXXIIII:

CAESARI *adoleſcentulo*] C. Cæſari *adoleſcenti, o.l.u. quod placet.*

CCXXXIIII:

QVI *illius auctoritatē, imperium*] Quī illius imperium, *auctoritatem, L. Lang. & alij nonnulli.*

CCXXXV.

IMPERIVM Cæſari *belli neceſſitas. c.*] Sic *o. l.u.* Cæſari *bellum neceſſitas, faſces Senatus dedit. & præclare, & aperte.*

CCXXXV.

A' REP. *peſtiferi ciues*] A' P.R. *omnes l.u.*

CCXXXV.

EGO *uero mentionem prouinciarum*] Ego uero

mentionē omnino prouinciarū, o.l.u. quod ualde placet.

CCXXXV:

QVOS *omnes ad Mutinam intenderes c.*] Quo omnes, Lang. *cæteris aſſentior.*

CCXXXV:

ISTVD *tuam præſtantiſſimum*] Tuum iſtuc *præſtantiſſimum, o.l.u.*

CCXXXV:

VEHEMENTIVS *eo tibi*] Eo uehementius *tibi, o.l.u.*

CCXXXV:

INTERESSE *putaſſes tua*] Tua putaſſes, *omnes l.u.*

CCXXXVI.

QVOD *cœlo delapſum*] De cœlo delapſum, Lang. *& alij nonnulli u.l. ut illud de fin. bo. & ma. ſer uata illa, quæ quaſi delapſa de cœlo eſt ad cognitionem omnium, regula. quod autem ſequitur, Cuſtodijs continetur, Lang. tenetur. ut Liuius, ſignoq; quod imperij pignus cuſtodia eius templi tenetur. alterum tamen non abhorret à conſuetudine loquendi. Cum illæ tabulæ priuata cuſtodia continerentur. pro Syl.*

CCXXXVI.

HVNC *uel in cœlum, ſi fieri poterit, noſtris humeris tollemus*] Hunc in cœlum ſi uos fieri poterit humeris noſtris tollemus, Lang. *ſic ego, Tunc in cœlū uos, ſi fieri poterit, humeris noſtris tollemus.*

CCXXXVI.

* AVT M. Brutus, *aut* C. Caſſius, *aut uterq;*] Hoc *tantū nonnulli u.l. in quels* Lang. *diſcrepant ab impreſ-*

sis, quòd ordinem nō nihil cōmutant hoc modo, Aut C. Cassius, Aut M. Brutus. cætera eodem modo. Locus sine dubio mendosus: neq; enim superior scriptura cum inferiori cohæret, & longe aliud loqui mihi uidetur, ac sentiat Cicero, cuius hæc mea quidem sententia mēs est, hoc consilium, ut ad Cassium hoc bellum deferat, Brutum autem uerbo excludat à negocio, re uera iudicium eius liberum, atq; integrum relinquat: ut ita fortasse corrigendum sit, Aut C. Cassium, aut M. Brutum, aut utrunq; decernerem planè: sicut multi consulem alterum, ambosue: ni. c. nam cum dixisset, expedito nobis homine, & parato P. C. opus est, & quæ sequuntur, deinde subiunxisset, Quis igitur is est? si id quod diximus, sententia sua complecti, atq; efficere uolebat, id quod profecto uolebat: non ei respondendum fuit, C. Cassius, & M. Brutus, sed aut C. Cassium, aut M. Brutum, aut utrunq; decernerem planè, sicut multi consulē. c. sic enim & uni Cassio decernebat imperium, & assequebatur, ut Bruti iudiciū esset, quid ex dignitate sua, exq; rep. uideretur esse. sed nihil affirmo: tantum opinionē meam testatam relinquere uolo. illud omni asseuratione affirmo, libros esse deprauatos, nec eorum uerbis sensa Ciceronis exprimi.

CCXXXVI.

COLLIGASSEMVS in Græciā] In Græcia, o. l. u. quod ualde placet. dixit autem, colligassemus in Græcia propter S. C. quo senatus ei prouinciā Macedoniam, Illyricum, cunctamq; Græciam decreuerat, mādauerat q; ut cum suis copijs quàm proxime Italiā esset.

CCXXXVI.

NON ut ex ea acie auxiliū haberemus] Non ut ex ea acie respectum haberemus, o. l. u. hinc existimari potest, quàm sint omnia deprauata, atq; peruersa: nec tamen miratus sum, qui uiderim in u. l. de leg. ex denicales, delphica lex esse factū. nec uero tā delphica lex quæ à nece appellatæ sunt. Denicales feriæ, inquit Sex. Pōp. colebantur, cū hominis mortui causa familia purgabatur. græci enim νεκρὸν mortuū dicūt. In ep. uero ad Q. Fratrem, Diribitis in diruptis. is diruptis tabellis de circulo se subduxit. In Pis. Diribeantur in diripiantur. Dū de te quinq; et septuaginta tabellæ diripiātur. Pro Plāc. diribitio in direptio. Nihil est iam quòd populo supplicetur, nihil quòd direptio. c. Apud Var. l. III. de re Rust. Diribentur in dirimuntur. Dum dirimuntur, inquit, suffragia. & alibi, diriberent in decumberet esse mutatum. Narrat, ad tabulam cum decumberet. Diribere autem ualet distribuere. unde Diribitorium, locus ubi recēsebatur exercitus, stipēdiumq; militibus numerabatur: & Diribitores non diuisores qui appellabantur: ut tradit Hermolaus, sed, meo quidem iudicio, qui suffragia lata diribebant, numerumq; inibant tabellarum, quæ, si de reo iudicabatur, censebant absoluendum, aut ampliādum, aut condemnandum: si lex ferebatur, quæ antiquabant, aut iubebant: si magistratus creabantur, quæ mandabant honorem, aut denegabant. quo facto facile erat uidere, candidatus honorem obtinuisset, an repulsam tulisset: lex antiquata, an accepta: reus esset absolutus, an condemnatus, an causa prolata. Sed quid hæc ego? quæ tamē habent inter se aliquam similitudinem:

& eiusmodi sexcenta, si id ageretur, proferre possem. Illud non ne portenti simile est, quòd in Catil. or. III. mi serum abijt in timidum? & erunt qui illum, si hoc fecerit, non improbum, sed timidum. cum miserum reponé dum sit, nisi Prisciano, & Pediano fidem penitus abrogamus. et illud alterum apud Var. l. I. de re rust. in pingui rectius quæ succi sunt maioris. pro succi, libri uetores ibi. ego, cibi, reposueram, cõiectura ductus, quod postea mihi comprobauit Plinius, qui hunc locum totidem uerbis, ut dicitur, in XVIII. l. transtulit. sed ad rem. omnino libri V. mendo non uacant, sed tamen propius, ut opinor, accedunt ad ueritatẽ. quid si sic emendemus? Non ut eò ex acie respectum haberemus. nã quod græce ἀποβλέπειν πρός τινα, id latine mea quidem sententia, uel conijcere, uel referre oculos in aliquem, uel ad aliquem respectum habere dicitur. Id autem significat, in quopiam omnem spem reponere suarum rerum. Xen. l. IIII. ἀπομνημονευμάτων. πότερον θεμιστοκλῆς διὰ συνουσίαν τινὸς τῶν σοφῶν, ἢ φύσει τοσοῦτον διήνεγκε τῶν πολιτῶν, ὥστε πρὸς ἐκεῖνον ἀποβλέπειν τὴν πόλιν ὁπότε σπουδαίου ἀνδρὸς δεήθείη; Lucianus. περὶ τοῦ ἐνυπνίου. ἄν δέτι σπουδῆς ἄξιον ᾖ, καὶ τοὺς φίλους, ἢ καὶ τὴν πόλιν ὅλην καταλαμβάνῃ, εἰς σὲ πάντες ἀποβλέφονται. Cicero de Am. nec enim melior uir fuit Africano quisquam, nec clarior. Sed existimare debes omnium oculos in te esse coniectos. & Virg. l. XII. In te ora Latini, in te oculos referunt. M. Tul. Phil. V. Itaq; cum respectum ad senatũ, & ad bonos non haberet. & L. XLII. cum cæterorum id interesse, tum præcipue Rhodiorum, qui plus inter alias ciuitates dignitate, atque opibus excellant. quæ serua, atq; obnoxia fore, si nullus aliò sit, quàm ad Romanos respectus. Fit autem ferè, ut ij, qui nituntur alicuius auxilio, nimiúq; confidunt, fiant languidiores, atq; remissiores, atq; ijs quiddã cõtingat, quod sæpe uiatoribus euenit: ut cũ iter cõtẽtius faciant, si forte respexerint, obiecta oculis aliqua specie, si non insistãt, at certe tardius ingrediãtur. Ex quo illud ad Brut. Meus animus in acie est, nec respectum ullũ quærit, nisi me utilitas ciuitatis forte cõuerterit. & contra illud de prou. cons. Quj si ex illa iactatione, cursúq; populari bene gesta rep. referunt aspectum in curiam. Hæc igitur uerba hanc habebunt sententiam, Brutum Græciæ præfecimus, decretóq; nostro mandauimus, ut quàm proxime Italiam esset: non ut, eò respectum habentes, atq; in eo ponentes omnia, studia hic nostra remitteremus, nollemusq; eos, qui ad Mutinam sunt, qui in acie stant, non eniti, non omnia facere, ut Antonium à Mutina reijcerent: sed ut nos, & illi ipsi multo alacrius, maioréq; animo, armis, equis, uiris D. Bruto subuenirent, cum subsidium etiam transmarinũ sibi paratum uiderent.

CCXXXVI.

TENET opinor Hellidem] Lang. Hillidem. Gad. Bellidem. SC. & cũ eo pleriq;, Billidem. ego Plutarcho, & Stephano auctoribus, Eyllidem: quorum alter, βύλλις, πόλις ἰλλυρίδος παραθαλασσία, τῶν μετὰ τοῦ νεοπτολέμου μυρμιδόνων κτίσμα. Alter in uita Bruti, & quidem hanc rem referens. γάϊος δ' ἀντώνιος ἀπολλωνίᾳ προσβαλών, ἐκεῖ τοὺς ἐγγὺς ὄντας ἐκάλει στρατιώτας. ἐπεὶ δ' οὗτοι τε πρὸς βροῦτον ὥχοντο, καὶ τοὺς ἀπολλωνιάτας ἠσθετο τὰ βρούτου φρονοῦντας. ἐκλιπὼν

πλὴν πόλιν, εἰς βουβρωτὸν ἐβάπτιζεν. καὶ πρῶτον μὲν ἀπόλλυσι τρεῖς σπείρας καθ' ὁδὸν ὑπὸ βρούτου κατακοπείσας. ἔπειτα τοὺς περὶ πλὴν βυλλίδα τόπους προκαταληφθέντας ἐπιχειρῶν ἐκβιάζεσθαι, καὶ μάχην συνάψας κικέρωνι νικᾶται. At Ptolemæus Ελιμωτῶν inquit βούλλις, ορεστίδος ἁμαρτία. Sed hic mendum continere Stephanus non potest, qui ciuitates ex ordine litterarum digessit. Idem prope mendum apud Cæsarem est l. III. bel. ciu. pag. CLXIII. Hos sequuntur Bellidenses, atq; Amatini. ubi l. u. Billidenses. ego, Byllidenses, atque Amatini. & alio loco pagina CLXXI: Qui commeatus Biblide, atque Mantinea importari in oppidum prohiberet. ego, Byllide atq; Amantia.

CCXXXVI.

VRGET Oricum] Illyricum, liber unus, atq; alter: in queis Gad. quod probo: nam & proxima superiori oratione ostendit, Illyricum à C. Antonio esse tentatum: & hæc dispositio ex ordine est, illa altera perturbata: siquidem cum oppidis prouinciam confundit.

CCXXXVI:

SOLET enim accipere ipse manicas] Ipse accipere, o. l. u.

CCXXXVI:

CVM confestim succurrēdum est] Quibus procum, o. l. u. perspicue rectum est.

CCXXXVI:

NECESSE est enim in tanta concursatione perturbationum, rerum, c.] Sic L. Lang. necesse est enim in tanta conuersione & perturbationum rerum. ego sic, Necesse est enim in tanta conuersione, & perturba

tione omnium rerum. ut illud pro Flacco, uidetis in quo motu temporum, quanta in conuersione rerum, ac perturbatione uersemur. & pro do. s. cui nihil oberat præter conuersionem status, & inclinationem cōmunium temporum. sententiam meam Bernardini Maphæi liber approbauit. interductus igitur aliter apponendus est.

CCXXXVII.

VT ex uestra quoq; auctoritate firmetur] Vt ea uestra quoque. c. mihi magis placet.

CCXXXVII.

VT qui eam optimo iure] Sic o. l. u. ut quiq; optimo iure eam. ego, uti qui. c.

CCXXXVII.

EVMQVE à Q. Martio Crispo proconsule, L. Scauro Proconsule, A. prolectio] Sic Lang. eum atq; M. Crispo Procō L. statū murco Procōs ab alieno. ego sic, eumq; à Q. Martio Crispo Procos. L. Statio Murco Procos. A. Alieno. c. de ijs Dion L. XLVII. App. IIII. Cas. in ep. ad M. Tul. Paterculus l. II. de Statio Murco etiam Cæs. l. III. belli ciuilis.

CCXXXVII.

NAVES, nautas, pecunias] Pecuniam, o. l. u.

CCXXXVII.

CAETERAQVE quæ ad bellum gerendū] Ad id bellum. c. o. l. u.

CCXXXVII.

PROVINCIAM obtinebit cum. c.] Sic l. u. prouinciam tum obtinebit. sic igitur distinguendum, ac scribēdum est, qui eam prouinciam tum obtinebit, cum

C. Cassius Procos. in eam prouinciã uenerit. Regem. c.

CCXXXVII.

ITEM *si cæteri reges*] Itemq; Lang. Sc. Nõnulli, idemq; Lang. *sequor.*

CCXXXVII:

ANIMVS *ipse quem uidetis*] Animus is est *quem uidetis*, o. l. u. mihi uero, ut dicam quod sentio, ui distis probatur, non uidetis: ut ad Idus Mart. referatur, quibus pulcherrimum illud facinus consciuit, ostenditq; ciuibus suis, quàm illam rẽ uirili animo, atq; præsenti egisset: & tempori tempus respondeat.

CCXXXVII:

FORTES & *constantes uiri*] Fortis & constãtis uiri, & *suissent pro suissent*, pleriq; l. u. *quos probo*: ut de C. Cassio loquatur, non de Alieno, & Cæcilio Basso: eaq; uerba ex superioribus apta sint.

CCXXXVII:

SVMMA QVE *uirtus*] Que, à pleriſq; l. u. *abest. quod placet.*

CCXXXVII:

QVID *dicam de patre?*] De patre dicam? o. l. u. & procliuius currit oratio.

CCXXXVII:

SED *etiam dux*] Verum etiam, o. l. u.

CCXXXVII:

QVAM *honorate, quàm honorifice*] Ornate, non honorate, o. l. u. *quod placet.*

CCXXXVII:

FVIMVS *nuper ego. c.*] Fuimus impp. o. l. u. imperatores. *s. recte.*

CCXXXVII:

IVDICAVERIT] Iudicarit, Lang. & cæteri ferè.

CCXXXVIII.

TANTI *eius in Syria nomen, atq; Phœnicia*] Phœnice, o. l. u. & recte: siquidem & Græci φοινίκην, & Latini Phœnicen appellauerunt. Varro de re Rust. l. II. cum exportauit per mare è Phœnice amans Europam. & de ling. lat. Europa ab Europa Agenoris filia, quam ex Phœnice Manlius scribit taurum exportasse. Cæsar l. III. bel. ciu. Magnam ex Asia Cycladibusq; insulis Corcyra, Athenis, Ponto, Bithynia, Syria, Cilicia, Phœnice, & Aegypto classem coegerat. Quod ad primum uerbum attinet, in eo congruunt omnes libri: ego tamen tantum pro tanti reponendum censeo, ut sit illi simile pro Deiotaro, Quãtum nomen eius fuerit, quantæ opes. c.

CCXXXVIII.

CVM *Parthorum nobilissimos duces, magnas copias fudit*] Lang. *maximasq;* copias. c. quod ita magis placet, ut tamen non omnem quasi suspicionis scrupulum mihi euellat ex animo: idem enim uerbũ, Parthorum. s. in consequenti membro sine causa repetitum facit, ut non possim nõ suspicari M. Tullium ita scriptum reliquisse, cum Pacorum nobilissimum ducem, *maximasq;* copias *fudit*: uel, quoniam cæteri l. non discrepant ab impressis, Cũ Pacori nobilissimi ducis magnas copias *fudit*. Parthos autem duce Pacoro regis Orodis filio Euphratem transisse, fusosq; à Cassio, cæsosq; fuisse, etiam ex epistolis ad Att. apparet.

CCXXXVIII.

POPVLI Ro.nominis probra.c.] Romani nominis,nõnulli u.l.quod placet.

CCXXXVIII:

AVGERE commodis debeo] Commodis augere debeo,o.l.u.

CCXXXVIII:

VII, & VIII legio] Nõnulli uet.libri,VI pro VII.quod probo: nam VII quidem non quicuisse,ex oratione XIIII. licet intelligere.

CCXXXVIII:

CONSVLEM designatum obsederũt] Obsident,o.l.u.perspicue rectum.

CCXXXVIII:

HVIC urbi ferro,igniq; minitantur] Eodem modo l.s.ut impressi. plus tamen apud me ratio ualet, quæ mutari nullo modo potest, quàm scriptura quæ depraua ri & corrumpi solet. præscribit igitur ratio, & consuetudo latina,ut ita loquamur, huic urbi ferrum,ignemq; minitatur: cruces,ac tormenta, secures uirgasq; minitatur: ut malum, mortem, supplicium minitari loquimur: nisi forte de eo loqueremur, qui gladium,ignem, quid ue eiusmodi tenens,id alicui intentaret: tum enim recte per sextum casum efferremus.ut illud Sallustij,egredienti ex senatu Cæsari gladio minitarentur.& illud alterũ,& minari interdum ferro,nisi obnoxia foret.hoc autem ab illo maxime diuersum est. quare ita corrigendum censeo, Huic urbi ferrum,ignemq; minitantur.& in XIII eodem modo,ut suo loco admonebimus.

Eorum

CCXXXVIII:

EORVM nequi Brutum] Hoc amplius l.ueteres,D.Brutum.

CCXXXVIII:

QVOVSQVE dicemus sententias] Sententias dicemus,o.l.u.

CCXXXVIII:

VT ad arbitrium eorum imperatorem] Sic l. u. ut ad arbitriũ illorum imp.nõnulli,impr.ego impp. imperatores scilicet,magis probo.

CCXXXVIII:

AB omnibus gentibus probatur] Comprobatur, o.l.u.& ambitus in dichoreũ cadit,quem maxime sequitur Cicero.

CCXXXVIII:

ITAQVE his præmia promissa sunt] Promissa sunt præmia,o.l.u.

CCXXXVIII:

FRVANTVR illis, uel persoluantur his, quæ spopondimus] L.Lang.& cæteri ferè, fruantur his, uel persoluantur: ut fortasse ita corrigendũ sit,fruantur his illi, persoluantur.c.

CCXXXIX:

AT quis Consul] At qui,o.l.u.quod placet.

CCXXXIX:

SPE allata deditionis,quam amici pacem appellarent: C.Halieni.c.] Sic Lang.quam spe allata deditionis quã amici pacem appellarem alieni. Sc.& cum eo pleriq;, Quam spe allata deditione quam amici.cætera eodem modo,ut Lang.ego sic, Quam spe allata,de-

ditionem quam amici, pacem appellarent alieni. ut ſit, Allata ſpe eius rei, quã amici deditionem, alieni pacem nominarẽt: nam & unum, pluráue uerba interdum præterire elegãs, atq; uſitatum eſt. ut pro Syl. Quod in quos teſtimonium dixiſti, inquit, damnati ſunt. & illud Ter. Eunuchum quem dediſti nobis, quas turbas dedit? & in ſermonis Latini conſuetudine eſt, ut uocabulum præcedat prouocabulum quod Varro, relatiuũ uocant Grammatici. Cic. in Bruto: πειθὼ quam uocant Græci, hanc ſuadam appellauit Ennius. & in Partitionib. et ea uel anguſte diſſerere, ut Dialectici qui appellantur. & pro Quint. Cum ueniſſent ad uada Volaterana quæ nominantur. Liu. Auem Sangualem quam uocãt, ſacrum lapidem roſtro cecidiſſe. Scala uero noſter à ſuo libro diſſentit, atq; hunc locum ita corrigendum putat, Allata ſpe deditionis, quam amici pacem appellare mallent.

CCXXXIX:

NEGAT Piſo ſe ſcire] Negat Piſo ſcire ſe, Lãg. & compoſitio ſuauior.

CCXL.

PERSTRINXERAT aciem animi Bruti ſalus] Sic Sc. liber, præſtrinxerat aciem ãi Druſi Bruti ſalus. D. Bruti, corrigendum puto. quod ad præſtrinxerat attinet, ita rectum iudico, ut l. V. de Fin. bo. & mal. pro Rab. Poſt. in Vat. & omnino omnibus in locis, quibus aciem, oculos perſtringere ſcriptum eſt, præſtringere ſcribendum cenſeam: ſiquidem hoc uerbum à præſtigiatoribus ductum eſt, ut docet Aſconius.

CCXL.

NE ſi in Senatus poteſtate futurum ſe dixerit]

Ne ſi in Senatus quidem, o. l. u. perſpicue uerum.

CCXL.

VALDE uobis hercule] Valde hercule uobis, omnes l. u.

CCXL.

SI iacens id nobiſcum] Si iacens uobiſcum aliquid ageret, o. l. u.

CCXL.

INSTANTI reſiſtendum] Gad. ſtatim pro inſtanti. ego ſtanti, quòd iacens dixerat, emendaram: ut contrariũ contrario referretur: ut illud pro Sextio, Non modo ſtantem defenderunt, ſed ne iacentem quidem protexerunt. opinionem meam, nõnulli u. l. poſtea comprobarunt.

CCXL.

CVIVSVIS eſt hominis errare. c.] Sic l. u. cuiuſuis hominis eſt errare, nullius niſi inſipientis in errore perſeuerare. & numeroſior oratio.

CCXL:

AD eum ire te legatum] Ad eum te ire legatum, o. l. u.

CCXL:

QVID ſi etiam nocuit?] Sic liber unus, atq; alter, in queis Lang. quid ſi iam nocuit, atq; obfuit? ut fortaſſe rectum ſit, quid ſi iam obfuit? ut unum & idem uerbum continenter ponatur.

CCXL:

VESTRVM cõſilium hoc Capua probabit?] Veſtrum hoc conſilium, c, o. l. u. aures meæ probant.

CCXL:

INFLAMMATO *animo sit futurus*] Futurus *sit, omnes l.u.*

CCXL:

NOMEN *Martium amittet*] *Martium nomẽ amittet, o.l.u.& structura concinnior, & numerus Tullianus.*

CCXLI.

SENATVM *enim secuta, c.*] *Sic pleriq; l.u. non arbitrabitur se grauiori odio in Antoniũ esse debere, quàm Senatum.*

CCXLI.

VRITVR *omnis: æquo animo belli patitur iniuriam*] *Nonnulli u.l. uritur: omnis æquo animo belli patitur iniurias. quod minimè displicet.*

CCXLI:

ATQVI *cum ea petebat*] *Atqui tum ea postulabat, Lang.& alij nonnulli u.l.*

CCXLI:

IVDICIIS, *ignominijsq; concisus*] *Cõscissus, Lang. ego cæteris assentior: sic supra, Vestris decretis eum concidistis.*

CCXLI:

QVANDO *eius obliuiscetur ulla posteritas?*] *Quando enim obliuiscetur, c.o.l.u.*

CCXLII.

NVM *elui prædicatio crudelitatis poterit?*] *Num eius prædicatio crudelitatis potest? o.l.u.*

CCXLII.

QVID *est aliud quàm non pacem facere*]

Quàm, meo quidem iudicio delendum est.

CCXLII.

NEC *solum prorogare bellum*] *Propagare, o.l.u. quorum utrum minus placeat, nescio.*

CCXLII.

ILLI *non deposuerint?*] *Posuerint, nonnulli u.l. quod probo.*

CCXLII.

NON'NE *uos uestris consilijs*] *Non'ne nos nostris, o.l.u.*

CCXLII.

ET *Mustellas, Saxas'ue cõtemnere*] *L.u. pro Saxas'ue, partim scios'ue, ut Lang. partim Scios'ue: nemo quidem certe Saxas'ue. Iam illa copula, &, à nonnullis u.l. abest: ut fortasse ita rectum sit, Nolite ne Tyrones quidem Numisios, Mustellas, Scios'ue contemnere. Libri certe ueteres illo loco Philip. II. ut Mustellæ Tamisio, Tam scio: ut fortasse Mustella Scius, aut, quod magis placet, Scius appellaretur.*

CCXLII.

QVOD *dij omen auerterent*] *Auertant, o.l.u. quod reijcio.*

CCXLII.

SI *tot tam impij ciues*] *Ciues, à l.u. abest.*

CCXLII:

VT *cædamus, abeamus: uitã inopem, & uagam prosequamur*] *Sic o.l.u. cedamus, abeamus; uitam inopem uagamq; persequamur. quod placet.*

CCXLII:

IVVENTVTEM *omnem ex tota Italia exci-*

uimus] Sic omnes ad unum l.scripti, Non.Mar.excussimus.ego libris assentior.

CCXLII:

MEO semper periculo peccet Antonius] Semper,ab o.l.u.abest.quod placet.

CCXLII:

QVONIAM sub nomine pacis bellum lateret: repudiandam] Sic o.s.l.qm sub nomine pacis bellum lateret R.P repudiandam.Lang.pro qm, quod.

CCXLIII.

MENTIO facta à te pacis] Mentio à te facta pacis,Lang.nonnulli,'mentio à te ante facta. alij, mentio ante facta.quæuis impressa & numero,& collocatione probabilior.ego Lang.sequor.

CCXLIII.

PROFICISCANTVR legati optimis omnibus: sed hi proficiscantur] Sed ij,o.l.u.proficiscantur à l.Lang.abest: & mehercule superuacaneum est.

CCXLIII.

VT declarant de me eius c.] Eius de me,pleriq; l.u.quod aures meæ probant.

CCXLIII.

MEA bona donare se dixit Petissio Vrbinati] Sic Lang.& cum eo pleriq;,de meis bonis donare se dixit P.Vrinati.nonnulli urinati.Val.quidem Max.cuiusdam T.Marij Vrinatis mentionem facit.

CCXLIII.

NEC aquilam quidem ipsam] Ne aquilam quidem ipsam,o.l.u.quod placet.

CCXLIII:

NEC id fit fastidio meo] Nec id fastidio meo, Lang.& alij nonnulli.

CCXLIII:

HABENDAM mihi aliquam rationem esse] Aliquam esse rationem,o.l.u.& numerosior oratio.

CCXLIII:

IS enim sum: nisi forte me fallo c.] Sic o.ferè l.s.is enim est: nisi forte me fallo: qui uigilijs,curis, sententijs,periculis etiá perfecerit: quæ plurima propter acerbissimum omnium in me odium impiorum pertulerim: ut non.c. recentiores cum impressis faciunt: quos sequor.

CCXLIII:

HIC cum in urbe essem,ac domi] Hic cum essem in urbe,ac domi,o.l.u.

CCXLIII:

CVM omnes actiones horum mensiú,omnes.c.] Cum omnes actiones honorum,omnes, Lang.cæteri libri,actiones bonorum,omnes.c.quod placet.

CCXLIII:

QVIBVS nunc in locis sit] Quibus in locis nunc sit,o.l.u.

CCXLIIII.

HISCE ego me uijs committam?] Hisce ego uijs me committam? o.l.u.

CCXLIIII.

ITAQVE in urbe, si sic licebit,manebo] In urbe maneo: si licebit,manebo: Lang.alij sic, in urbe maneo: si sic licebit,manebo.

CCXLIIII.

ODERINT] Eodé modo l.s.ut impressi.fortasse scribendum est, Adierint.

CCXLIIII.

NEMO minus timidus] Nemo me minus timidus, o.l.u.

CCXLIIII.

POPVLO Ro.pœnas dederunt] R.P. pœnas. Sc.liber: quod placet.

CCXLIIII.

SVRGERE possem] Exurgere possem, Sc.& alij nonnulli u.l.quos sequor.

CCXLIIII:

IN Appenini tramitibus potero facere] Facere potero.

CCXLIIII:

GRAVISSIME dissentientibus] Acerbissime, Lang.& alij nonnulli u.l.

CCXLIIII:

CVM P.Vectio Scatone] Hunc Catonem Appianus,& Vellcius Paterculus nominant.

CCXLV.

SYLLA cum Scipione inter Cales] Qui Cæpione pro Scipione reposuerunt, se in historia parum uersatos ostenderunt.

CCXLV.

LEGIS inter se conditiones contulerunt] Eodem modo l.s.ut impressi.ego sic, leges inter se, conditioneſq; tulerunt.ut leges hic idem ualeãt, quod in Ver. eo loco, Huius cõtumelijs scitote Q. Lollium ad Apronij leges, conditioneſq; uenisse. & apud Liu. l.XXXVIII. Amicitia regi Antiocho cum populo Ro.his legibus,& cõditionibus esto. eadem inquam notione, qua dicitur, leges dicere, leges imponere. nam, ferre cõditiones,& referre, tritum. sed nihil affirmo.

CCXLV.

IN Antonij latrocinio æque esse, ut hi?] Esse tuti, corrigendum putat Vbaldinus. quod placet.

CCXLV.

ACCIPIANT, & remittantur] Accipiantur,& remittantur. res perspicua.

CCXLV:

SEMPER sententia, auctoritate] Semper ego sententia. c. o.l.u.

CCXLV:

SED propter memoriam rerum, quas gesserunt, pro populi libertate, & dignitate: Reip. nimis feroces] Sic Lang. sed pp memoriam rerum, quas gesserunt, proq; libertate, & salute R.P. nimis feroces. pleriq;, in quibus Sc. sic. Propter memoriã rerum, quas gesserunt pro P.R. libertate,& salute Reip. nimis feroces. quos sequor: hoc enim mihi sentire Cicero uidetur, Veteranos illos quidem esse fortes, sed propter memoriam rerum gestarum ferociores esse, quàm & P.R. libertas,& Reip. salus postulet: ut, pro, hic idem ostẽdat, quod eo loco apud hunc ipsum pro Cluentio, Quibus de rebus pro Cluentij uoluntate nimium, pro Reip. dignitate parum, pro uestra prudentia satis dixisse uideor. Sic igitur interpunctiones apponẽdæ, sed propter memoriam rerum, quas gesserunt, pro populi Ro.li-

bertate,& salute Reip.nimis feroces.

CCXLV:

HORVM ego cogitationes] Cogitationem, o. l.u.quod placet.

CCXLV:

HAEC quoq; pericula tanta si effugero] Hæc quoq; tanta pericula.c.o.l.u.

CCXLV:

PROFICISCAR omnino P.C.] Sic interpungendum est, proficiscar.omnino P. Conscripti totum.c.

CCXLVI.

IN principio huius belli P.C.] In,ab o.fere l.u. abest.quod probo.

CCXLVI.

NEC publicas leges,nec libertatis iura cara habere potest] Sic o.l.u.nec publicas leges uidetur,nec libertatis iura cara habere: quem.c.

CCXLVI.

CVM auctorem ipsum iure cæsum] Hoc loco l.u.inter se dissident.Lang.sic,cum auctoritatem iure cæsum fateamur.Sc.cū ipsum iure cæsum fateamur. nonnulli,cum auctorem iure cæsum fateamur.ego sequor Sc.

CCXLVI.

NON erat desperandum, si conuenissent] Conueniſſet,o.l.u.quod probo.idem mendum apud Cæſ.l.1. bel.Gal.Si in eo manerent,quod conuenissent. cōueniſſet enim corrigendum est.

CCXLVI:

HOC uero quod est?] Quid est, omnes l.u. quod placet.

CCXLVI:

NVCVLA, Numatio] Munatio,nōnulli u.l. rectè: T.enim Munatium Plancum significat.

CCXLVI:

BARBAS, Cassios] Interualli nota fortasse delenda est: nam Barbam Cassium fuisse ex familiaribus Cæsaris,apparet ex XIII. l.ep.ad Att.in extremo,Ac mihi Barba Cassius subuenit: custodes dedit.

CCXLVI:

PETISSIVM, comitatum relinquo] Pro Petissium, o.l.s.Peditum. quod etsi reijcio, librorum tamen consensum silentio præterire non placuit.

CCXLVI:

HOC si Antonius uiolare] Hoc si M.Antonius.rectè.

CCXLVI:

QVAM uim anhelitus?] Quem uim anhelitum,nonnulli u.l.in queis Gad.ita locutus est post red. ad S.non te illius unguentorum odor,non uini anhelitus. Iam M. Antonio uinolentiam sæpe obijcit: & paulo ante spiritū dixit: ut nihil opus fuerit,hic uim anhelitus inculcare: ut mihi dubium non sit,quin hoc probandum,illud alterum reijciendum sit. hoc enim meo quidem iudicio significat,Antonios nullum genus contumeliæ præterieturos esse, ut ne ab eo quidem temperaturi sint,quin in omnium ora irrucient.

CCXLVI:

ID *ipsum uix talibus factis posset aliquo modo*] Sic o.l.u.id ipsum uix stabilibus factis posset. Tres l.nō illi u.quidem, sed tamen scripti, id ipsum uix stabiliri fœdus posset aliquo modo. ego sequor impressos.

CCXLVI:

ODISSET] Odisses,l.u.

CCXLVII.

NAE *ego istam sapientiam*] Sic o.l.u.ne ego sapientiam istam,quamuis sit erudita,audiam. qui,quod ad collationem attinet,placent : quod ad nō,deesse non abesse mihi uidetur. Cic.l.III. Tusc.ne ista gloriosa sapientia non magno æstimanda est. & l.III. de Fin.ne ego istam gloriosam,memorabilemq; uirtutem nō magno æstimandam putem.

CCXLVII.

ATQVE *his utì uelis*] Itáq; his.c.o.l.u. quod placet : ut sint duæ (ut Donati more loquar) partes orationis : quemadmodum illud,imo ita uolo : itáq; postulo, ut fiat.

CCXLVII.

PACEQVE *potiamur*] Pacemq;,o.l.u.at illud Terentianum, patria potitur commoda.

CCXLVII.

SIN *liber uiuis his,incolumibusq; esse nullus potest*] Sic o.l.u.sin ius incolumibus iis nullū esse potest.

CCXLVII.

AVT *enim illis interfectis*] Aut enim uictis his, Lang.& cum eo pleriq;. nonnulli tamen cum impressis consentiunt.

CCXLVII.

AVT *oppressa*] Oppressi,o.l.u.quod placet.

CCXLVII.

AT *enim nos M.Lepidus imperator,Pontifex Maximus*] Sic omnes l.u.imp .iterum. Pontifex Max. L. Lucullus,ut Eusebius literis tradidit,primus imperator appellatus est, Armenia, Mesopotamia, & Nisibi cum fratre regis capta : ac principio quidem nemo hoc honore dignabatur, nisi qui res amplissimas, præclarissimasq; gessisset. posteaquam ita peruagatus,atq; peruulgatus est, ut uel minimis rebus gestis nomen hoc multis tribueretur,neq; semel modo, sed iterum,ac sæpius, ut ueterum monumenta declarāt,& Dion memoriæ tradit. hac autem appellatione decorabantur duces aut exercitus conclamatione,aut,quod erat (opinor) honorificentius,decreto senatus. Atq; hanc quidem arbitror Eusebium notare uoluisse, nam illa altera uetustissima est. id quod uel ex uno loco Liuij intelligi potest: Tū Scipio,inquit,silentio per præconem facto,sibi maximum nomen Imperatoris esse dixit, quo se milites sui appellassent. hunc autem imperatorem iterum appellatum fuisse,etiam ex epistolis ipsius ad M. Tullium scriptis apparet, in quibus ascribit,M.Lepidus imp.iterū. Res gestæ ita obscuræ fuerunt,ut earum memoria penitus euanuerit. hoc extat,à Cæsare Hispaniæ citeriori præpositum fuisse,& post interitum eiusdem hanc eandem obtinuisse. hoc ostendit Velleius. Antonius,inquit, fuga transgressus alpes, primo per colloquia repulsus à M.Lepido,qui Pōtifex Max.in C.Cæsaris locum furto creatus decreta sibi Hispania,adhuc in Gallia mora-

batur. ut autem Dion tradit, Narbonensi etiam Galliæ præerat. illud alterum apud belli Alexandrini scriptorem apparet.

CCXLVII:

AC mea quædam officia in illum] Ac mea quædam in illum. c. o. l. u. quod probo.

CCXLVII:

ADDVXIT ad pacem] Ad urbem, o. l. s. quod etsi aspernatus sum, nolui tamen prætermittere.

CCXLVII:

QVOS potui amplissimos] Quàm potui, magis placet.

CCXLVII:

IN quibus uos mihi estis assensi] In quibus mihi uos c. o. l. u.

CCXLVII:

MAGNIS & multis pignoribus] Pigneribus, tres l. u. in quibus Lang. Grammaticî quidem & pignoribus, & pigneribus scriptores extulisse tradideruut.

CCXLVII:

SVMMA nobilitas est hominis, honores] Lág. sic, sũma nobilitas est, omnis honor ei est. nonnulli sic, omnes honores. quod probo.

CCXLVIII.

PRIMVM ut licuit] L. Lang. Sc. cæteri ferè l. u. primum licuit. nonnulli, quàm primum ut licuit. ut fortasse corrigendum sit, Cum primum licuit. hoc certe probat latina consuetudo, illud alterum reijcit.

CCXLVIII.

PRAETEREO illius ex grege latrocinij neminem] Lang. sic, prætereo amo ex grege latrocinij neminem. nonnulli, aio. ego oio corrigendum puto.

CCXLVIII.

HANC mihi dissipationem] Dispensationem, o. l. u. perspicue rectum.

CCXLVIII.

ARGENTVM, uestem, suppellectilem uniuersam] Pro uniuersam, Lang. unum. Sc. una. Gad. & alij nonnulli, uinum: atq; hoc quidem probo. sic in Phil. II. maximus uini numerus fuit, permagnum optimi pondus argenti, pretiosa uestis, multa & lauta suppellex.

CCXLVIII.

ALBANVM, Firmanum] V. l. Formianũ: pleriq; Firmianum, in queis Lang.

CCXLVIII.

DE Falerno Anseres depellantur] Depellentur, probo.

CCXLVIII:

ITA describite] Describetur, o. l. u.

CCXLVIII:

PROSEQVETVR] Persequetur, u. l. recte. ut illud de prou. Cons. si idem extrema persequitur, quũ inchoauit.

CCXLVIII:

AVGVRATVS locũ: in quo ego eum. c.] In quem, nõnulli u. l. à quibus consuetudo latina facit: quæ ita loquitur, ut dicat, Cooptarentur patricij in loca uacua, in senatum, in collegium: non in locis, in senatu, in collegio.

CCXLVIII:

AVGVREM Iouis optimi, maximi] Augurem iouis maximi, Lang. & alij nonulli. ut in XIIII. Phil. hostesq; nefarios huic Ioui maximi. Sc. tamen liber, I. O. M. sequamur igitur impressos.

CCXLVIII:

SILENTIO P. C. prætermittendum] Prætereundum, o.l.u. quod probo.

CCXLVIII:

QVAM mores eius ferunt] Quàm eius mores c. o.l.u.

CCXLVIII:

ETIAM si turpia. c.] Etiam'ne si, o.l.u. ut illud in V. Tusc. etiam'ne si sensibus carebit oculorum?

CCXLIX.

HAEC si cogitas M. Lepide, M. Lepidi Pontificis Maximi fueris pronepos] Sic L. Lang. Hæc si cogitasses M. Lepide P. M. pontificis Maximi pronepos. plerique, in queis SC. sic, Hæc si cogitasses M. Lepidus P. M. M. Lepidi pontificis maximi pronepos. Ego sic, Hæc si cogitas: es M. Lepidus pontifex Max. M. Lepidi pontificis max. pronepos. quam sententiam eo asseuerantius affirmo, quòd, fueris, ab o.l.u. abest.

CCXLIX.

QVAM antiquis & domesticis malle] Quàm & antiquis, o.l.u. quod placet.

CCXLIX,

DE D. Bruti salute certatur] In D. Bruti. c. o.l.u. recentiores sequor.

Nisi

CCXLIX:

NISI nobis saluis] Nisi bonis saluis, Lang. quod placet.

CCXLIX:

VIDIT quàm cõfectus] Sic o.l.u. uidit, quàm abiectus, quàm confectus esset.

CCXLIX:

ET sceleribus abstinere] Sceleribus se abstinere, o.l.u. ut in II. Phil. quòd te abstinueris nefario scelere.

CCL.

DII ipsi immortales præsidium] Dij immortales ipsi, o.l.u.

CCL.

QVEM tamen ille demens] Tum, o.l.u.

CCL.

QVAECVNQVE falsò diceret] Lang. Sic, ĩdiceret: alij, indiceret: ut fortasse corrigẽdum sit, is diceret.

CCL.

EODEMQVE die ipso] Eoq; ipso die, o.l.u. placet.

CCL.

CITIVS lecta, quàm scripta sunt] L.u. partim perlata, pro lecta: partim deleta. Lang. delata: quod uerum esse iudico. siquidem S.C. deferri dicebantur, cum facta, ac scripta ad ærarium deferebãtur. sic in superiori oratione, S.C. falsa delata ab eo iudicauimus. & in ep. ad Cornif. omnia tum falsa S.C. deferebantur. quòd autem ad ærarium deferrentur, apparet in V. Phil. S.C. tanquam facta ad ærarium defe-

rebantur. hoc etiam Cor. Tacitus l. III. declarat. Factũ inquit S.C. ne decreta patrum ante diem decimum ad ærarium deferrentur. & Liuius L. XXXIX. qui per infrequentiam furtim S.C. factum ad ærarium detulerit. Idem tamen l. III. scribit, institutum fuisse à L Valerio, M. Horatio Coss. ut S.C. in ædem Cereris ad ædiles pl. deferrentur: quæ ante arbitrio Coss. supprimebantur, nuntiabanturq; . ut hoc antiquis illis temporibus, illud recentioribus factum esse uideatur . quanquam Põponius iurisconsultus memoriæ prodat, non S.C. sed plebiscita ad illos Aediles deferri solita fuisse. Sic autem loqui solet Cicero, cum quid præpostere factũ uult ostendere. ut in V. quid, non ne ante lata quàm scripta est? quod de lege loquitur: si de S.C. delata dixisset. quod quidem uerbum me admonuit, ut ex eo loco prodo. sua, mendum tollerem, quæ & illud natiuum, & hoc delectum malum sanare posset. ego delatum corrigo: ut contrariũ contrario respõdeat. ut illud in VII. l. acc. quæ non iã recepta, sed innata: neq; delata ad me, sed in anima sensúq; meo penitus affixa, atq; insita est.

CCL.

AVT egredi, aut progredi] Regredi, aut progredi, o. l. u. perspicue uerum.

CCL:

DE singulis sententijs breuiter disputo] Sic o. l. s. de singulis sententijs breuiter disputo: uelim P.C. c. placet.

CCL:

SATIS quidem hæc scite] Satis hoc quidem scite, o. l. u. placet.

CCL:

QVID se doluisse dicat] Se, ab o. l. u. abest, et certe superuacaneum.

CCL:

SOLVTO supplicio parricidæ] Parricidiæ, nonnulli u. l. ut fortasse corrigendum sit, parricidij. parricidæ, certe non conuenit.

CCLI.

CARIOREM populo Ro.] R. P. omnes l. u. ego cæteris assentior.

CCLI.

QVI ex eadem sustulerit liberos] Sic Lang. sic omnes ferè l. s. qui ex ea die. qui quidem tot librorum consensus, ac penè conspiratio hanc in opinionem me adduxit, ut putarem pro ea die Fadia reponendum: ut Antonio ignobilitatem uxoris obijciat: ut in III. eũ dicere aliquid de uxorum ignobilitate, cuius pater Numitoriam Fregellanam proditoris filiam habuerit uxorem, ipse ex libertini filia susceperit liberos. & II. cum te omnes recordarentur libertini generum, & liberos tuos nepotes Q. Fadij libertini hominis fuisse. Mulieribus autem non fuisse prænomina, docet Plutarchus. appellabantur autem uel gentis nomine, ut Licinia, Cornelia: uel cognomine, ut Metella, Lepida. hoc autem iccirco dixi, ut cum de nomine patris inter omnes constaret; ex eo nata cur appellata sit Fadia, nemo requireret. Iam supra de E & F similitudine, earumq; litterarum crebra inter se loci cõmutatione, quæ multos creauit errores, satis superq; diximus: ut in dubium uenire non debeat, quin ita corrigendum sit: nam ex eadem

quidem aperte falsum est. quis enim dixit unquam, susceperit liberos ex eadem humilitate. Deinde Cicero uidetur quadam prævaricatione concedere, quod adversarius intendit: uel, ut uerius dicam, non sibi ipsi constare: quem enim dudum splendidi equitis Ro. filium fuisse confirmarat, hunc paulo post ex homine libertino natum esse confiteretur.

CCLI.

ORNATVM esse beneficijs Cæsaris] L. u. ẽe beneficijs C. Cæsaris. pro ẽe ego eis, uel et: ut sit, acerbissimum est, te ornatum eis beneficijs: uel, te & ornatum beneficijs, & talem ab eo relictum id agere, &c. aut certe aliquid deest.

CCLI.

SED illa ornamenta] Illa oa ornamenta, Lang. & SC.

CCLI:

MENTEM, mentumq;] Mentum, mentemq;, nonnulli u.l. in quibus SC. quod summopere placet. aliter enim nihil habet salis.

CCLI:

FORTISSIMVM uirum sentit, & sentiet] Virum fortissimum sensit, & sentiet, o.l.u.

CCLI:

EST istud quidem nomen] Est istuc quidẽ, o.l.u.

CCLI:

QVI suam amentiã huic præbet] Suam amẽtia puero huic præbet, o.l.u. & pulchre meo quidẽ iudicio.

CCLI:

PATRIAE pater est] pro pater est, parens,

nonnulli u.l. in quibus Lãg. quod placet: ut Antonij uerbum ponatur.

CCLI:

È TVIS facinorissimis] Facinorosissimis.

CCLI:

ET ut ueneficus hac liberetur obsidione] Et ut uenefica hæc, o.l.u. & paulo post, duobus locis semper ueneficam, non ueneficum, per contemptionem scilicet: ut illud ad Att. duce filiola Curionis. & illud de or. quid tu Egilia mea, quãdo uenis ad me cũ tua colu, & lana?

CCLI:

NEQVE istinc, si cupias] Neq; te istinc, o.l.u.

CCLI:

CVR autẽ nolim] Nolint, emendo. res perspicua.

CCLI:

QVAE TANDEM] Hæc uerba Ciceronis meo quidem iudicio, non Antonij sunt. itaque litteris, ut ita dicam, minusculis scribenda, sic, Quæ tandem? & ut quod sentio dicam: magis etiam placeret, qui tãdem? ut qui quomodo ualeret: et ad illud referretur, quod dicit, nimirum eodem modo.

CCLII.

POTIVS Senatum appellaremus] Senatum potius, o.l.u.

CCLII.

INNOCENS Caius] Innocens Gallius, o.l. scripti. M. quidem Gallium sectam Antonij secutum, l. III. docet Appianus. Suetonius quoque scribit, Tiberiũ à M. Gallio senatore adoptatum adita hæreditate, nomine tamen abstinuisse, quòd Gallius aduersarum Au

gusto partium fuerat.

CCLII.

* CORICVS laterum, & uocis meæ Bestia] Extra Lãg. qui pro Coricus eoricus habet, cæteri l.s. ab impressis non discrepant. qui testis reposuerunt, id credo pro suo iure fecerunt, non de auctoritate librorum.

CCLII.

QVOS Antonius deliciarum causa loris in conuiuio cædi iubebat à suis publice] Eodẽ modo l.s. ut impressi. ego sic, Quem Antonius deliciarum causa loris in conuiuio cædi iubebat à seruis publicis: ut Cotylam tantummodo notet: atque idem hic obijciat, quod in VIII. Phil. Cum ad nos Cotylam mitteret ornamentum, atque arcem amicorum suorum, hominem Aedilitium: si uero tum fuit ædilitius, cum iussu Antonij in conuiuio serui publici loris ceciderunt.

CCLII.

TRIBVNITII primum duo designati] Tribuni, sine controuersia emendandum. quod autem sequitur, T. Hostilius: Tullius Hostilius, o.l.u. nonnulli de recentioribus, Tullus. quod placet. Iam pro inscripsit, ascripsit Lang. pro potuisset, posset, o.l.u.

CCLII.

VISEIVS nescio quis] Qui, Lang. utrunq; usitatum. Cic. in Acad. & iste nescio qui, qui in scholis nominari solet.

CCLII.

VISEIVS] Insciens, l.u. recentiores nonnulli, Ipseus. pro Isauri, L.u. Visauri. ut fortasse corrigendũ sit, Pisauri. nam Isaurum quidem nusquã gentiũ est.

CCLII.

C. PLANCVS] T. omnes l.u. recte.

CCLII.

A' QVA excesserat legibus] Ex qua, nonnulli u.l. Scalæ liber, unde legibus excesserat.

CCLII.

EST etiam ibi Decius ab illis, ut opinor, maioribus Decijs] O.l.u. Muribus, non maioribus: & præclare: siquidem Decijs hoc erat cognomen: quod ex Liuio intelligi potest, qui L.VIII. Creauere, inquit, Coss. T. Manlium Torquatum III. & P. Decium Murem. & L.X. Coss. noui Q. Fabius Maximus III. P. Decius Mus. hoc etiam in ueterum monumentis e' marmore apparet. Librarij hoc ignorantes Maioribus pro Muribus reposuerunt. Idem prope euenit in locum Frontini de aquæ ductibus. Appia M. Valerio Max. P. Decio Murena Coss. anno XX post initium Samnitij belli inducta est Appio Claudio. est enim scribendum, P. Decio Mure, non Murena.

CCLII.

* ITAQVE Cæsaris munere Deciorũ quidem] Sic Lang. Itaq; Cæs. munerore sit Deciorũ q̃dẽ. SC. Cæs. es numerose, sed Deciorum q̃dẽ. Gad. Cæsaris numerose sit. c. nonnulli, Itaq; ut Cæsarũ mõ sic Deciorũ. c. alij, Itaq; Cæsorum numero sit. c. alij Cæs. numero se scit Deciorum quod. quorum nullum omnino probo: Locus deprauatus.

CCLII.

ALTER Soseranus] Lang. Saserana. nonnulli, Saxerna: ut fortasse corrigendum sit, Saserna. de quo

dam Saſerna hic idem in ep. ad Att. de duobus fratribus Saſernis, quorum alteri prænomen C. alteri P. fuerit, belli Africi ſcriptor: ut fortaſſe ob eam cauſam alter Saſerna, ſéq; in eorũ prænominibus errare dixerit.

CCLII:

OMNES tamen tantam habent] Sed omnes tamen, o.l.u. quod placet.

CCLII:

EIVSQVE collegam A. Marcellũ] Eiuſq; collegam ante Marcellum, Lang. nonnulli, M. Marcellũ. alij utrunque, ante M. Marcellum: quos ſequor: ut ante ad modo, M. ad Ser. referatur.

CCLIII.

RELIQVOS præclariſſimos uiros] Clariſſimos, o.l.u. quod probo.

CCLIII.

VT M. Arullum, ut Cæſarem etiam] Sic Lang. & cæteri ferè. ut M. Arillum, & Cæſ. etiam. ego ſic, ut Marullum, ut Cæſetium, c. quid mihi, uel potius Cicero ſibi uelit, Suetonius indicabit. Cum ſacrificio, inquit, Latinarum Cæſare reuertente inter immodicas, ac nouas populi acclamationes quidã è turba ſtatuæ eius coronam lauream candida faſcia præligatam impoſuiſſet; & Tribb. pl. Aepidius Marullus, Cæſetiuſq; Flauius coronæ faſciam detrahi, hominemq; duci in uincula iuſſiſſent: dolens ſeu parum proſpere motam regni mentionem, ſiue, ut ferebat, ereptam ſibi gloriam recuſandi, Tribb. grauiter increpatos poteſtate priuauit. Hoc idem Dion, Plutarchus, Appianus.

CCLIII:

VECTIGALIA Iuliana Lupercis ademiſtis] Scribit Dion, Senatum maximos, atque ampliſſimos honores Cæſari decreuiſſe, in eis tertiam quandam Lupercorum ſodalitatem: quam Iuliam, inquit, nominarũt. ex quo interdum uenit in mentem ſuſpicari, Iulianis eſſe pro Iuliana reponendum. quod tamen tot libris refragantibus affirmare non auſim.

CCLIII:

COLONIAS deductas lege, ſenatus conſulto] Colonias deductas legẽ, & S. C. omnes l.u. quod placet.

CCLIII.

AN contra legem comitijs Centuriatis latam ſanximus?] L. ſcripti ab impreſſis non diſſentiunt. ego ſic, lege Comitijs Centuriatis lata. ut ſit, non ſuſtulimus Colonias, ſed ſanximus lege comitijs Centuriatis lata,

CCLIII.

EX quo iam ipſi ſentiunt ſe unquam exituros] Sic o.l.u. ex quo ipſi iam ſentiunt, ſe nũquam exituros.

CCLII.

IVRA belli adempta] Iure, non iura, l.u. perſpicue uerum.

CCLIII:

ILLVD tamen aduertite] Animaduertite, l.u. quos ſequor.

CCLIII:

NEMINEM Pompeianum, qui uiuat] Videtur aliquid deeſſe. quidam quaſi pro ſuo iure ſuggeſſerunt, an neſcitis: nam libri quidem ſcripti ab impreſ-

sis non dissentiunt.

CCLIII:

QVI *quasi iam legis*] L. *scripti ad unum cũ impressis consentiunt. quidam pro qui quasi, quisquam reposuerunt. ego, qui quæso: nam & ad sententiam conuenit, & liber ille Lang. omnibus ferè in locis, ubi quæso impressi, is quasi habet. quod hanc in opinionem me ducit, ut putem illud etiam in V. l. de Fin. nunc idẽ dico inquies, sed ad uirtutes, & ad uitia nihil interesse: quis istud quasi nesciebat? simili ex mendo laborare. certe, quæso, conuenit: quasi, perspicue falsum est.*

CCLIII:

OMNINO *quidem mea sententia*] Omnino *mea quidem sententia, o. l. u. probo.*

CCLIII:

PETVM *& Menedemum*] Petrum, *o. l. u.*

CCLIIII.

RESPONDEBO] L. *u. respondeo.*

CCXLIIII.

PRAESENS *tibi ipse*] Præsens *tibi & ipse, o. l. u. quod ualde placet.*

CCLIIII.

NESCIEBANT *ueterani*] Ignorabant, SC. *l. quod placet.*

CCLIIII.

NON *illi Senatus auctoritatem, an libertatem populi Ro. sequantur?*] Aut *libertatem populi Ro. sequebantur, nonnulli u. l. quod placet.*

CCLIIII.

CAESARIS *ulcisci mortem uolebant*] Cæsaris *mortem ulcisci uolebant, o. l. u. quod probo.*

CCLIIII.

HOMO *turpis, siquidem imitaturi sumus*] Sic Lang. *& cæteri ferè. honos turpes siquidem Cn. Pompeium imitaturi sumus. Ego sic emendaram, O nos turpes: siquidem Cn. Pompeium, c. opinionem meã SC. liber approbanit.*

CCLIIII:

TANTO *studio, consensuq; defenderint*] Offenderint, *o. l. u. optime.*

CCLIIII:

DEPRAVATI, *aut corrupti sunt*] Depraui, *an corrupti sunt, o. l. u. quod tamen non probo.*

CCLIIII:

QVIBVS *persuasum sit*] Est, Lang. *& cæteri ferè l. u.*

CCLIIII:

SI *tamen patiuntur perire*] Si *tantummodo patiuntur c. o. l. u. quod probo.*

CCLV.

QVAM *benigne deniq;*] Eodem modo *l. s. ut impressi. ego sic emendandum arbitror, quàm benigne. Itaque usi. c. aut certe sic interpungendum, quàm benigne deniq;. usi. c. illud tamen, quod testatus sum, magis placet.*

CCLV.

Qui *iudicauerint Dolabellam hostem*] Hostem Dolabellam, *o. l. u.*

CCLV.

EADEMQVE *inhiberet supplicia*] Qui *in*

L. *ſuis repoſuerunt adhiberet pro inhiberet, nimis arroganter mea quidem ſententia fecerunt: nam primũ o.l. contra faciunt: deinde* Inhibere *uerbum eſt & uſitatum, & optimum; & idem ferè ualet, quod* Adhibere. *Plaut. in* Bacch. *hoccine hic pacto poteſt inhibere imperiũ magiſter, ſi ipſus primus uapulet. Liu. l. III. animis ad imperium inhibendum imminutis. & IIII. pronũciauerunt́q; ex collegij ſententia, C. Valerio Cos. ſe damnum, aliaḿq; coercionẽ aduerſus interceſſionem collegæ delectus cauſa detrectantibus militiam inhibenti auxilio futuros eſſe. ut igitur* Imperium, Damnum, Coercionem inhibere: *ſic* Supplicium *recte dicitur.*

CCLV.

PERFVGIVM *ſcelerum eſſent*] Eſſet, *o.l.u.*

CCLV:

SI *eſſet iugulata, nunquam exurgeret*] Reſurgeret, *Lang. quod etſi non probo, iccirco tamen nolui prætermittere, quòd & Poeta* Reſurgere Troiæ regna, Reſurgere amorem, *& Ouidius* Scintillam reſurgere *dixit.*

CCLV:

ATQVE *hoc bello de elegantia*] Atqui, *omnes l.u. optime.*

CCLV:

POTIVS *quàm populi Ro. defenſionem uocas?*] A populo Ro. defectionem *uocas? Lang. & cæteri ferè l.u. præclare, & perſpicue. nonnulli, à R.P.*

CCLV:

POTIVŚNE *Trebonij mortem, quàm Cæſaris, perſequamur?*] Potius *Trebonij mortem, quàm*

Cæſ. perſequimur, o.l.u. ego autem, ut quod ſentio libere dicam: non enim tibi, quid in libris reponas, præſcribo: ſed, quid mihi uideatur, expono: ſic arbitror Ciceronem ſcriptum reliquiſſe, Trebonij *mortem, an Cæſaris perſequi. ut ad ſingulos Antonij epiſtolæ articulos accedat, eadeḿq; uerba repetat: ut proximis locis facit.*

CCLV:

SI *qui non moleſte tulerunt*] Si, *à Lang. & multis alijs l.u. abeſt. quod placet.*

CCLV:

EISDEM *ornamentis*] Iſdem, *o.l.u. de hoc Cicero in* Or.

CCLVI.

EGO *laniſta? equidem non inſipiens.*] Pro *equidem nonnulli ſcripti libri etenim, pleriq; tamen equidem. ego, & quidem, probo: nam & uenuſtatem, & uim maiorem habet: & ut nihil cœlẽ, etiam magis arrideret iugulari, quàm iugulare: ſiquidem laniſtæ non ipſi depugnabant, ſed erant gladiatorum magiſtri.*

CCLVI.

NAM *Cæſari plurima, & maiora*] Nonnulli *u.l. plura. quod probo: ſequitur enim, maiora.*

CCLVI.

FLAMINA *cur reliquiſti?*] Flaminiam L. *Lang. & alij multi. ut fortaſſe rectum ſit* Flaminium, *non* Flaminia: *ſiquidem uocabulum hoc ſingulare, non multitudinis eſt. Liuius, C. Claudius* Flamẽ Dialis, *quòd exta perperam dederat,* Flaminio *abijt. Fabius Pictor*

apud Gellium, uxorem si amisit, Flaminio decedit. Val. Max. Flaminio abire iussi sunt. Trogus apud Priscianum, Propter mortem Flaminicæ, Flaminio abijt.

CCLVI.

NEC meam quidem cótumeliam] Quidem, à Lang. & cæteris ferè l.u. abest: & mehercule superuacaneum est.

CCLVI.

HOMO pius non potest] L. Lang. & alij nónulli, bonus homo non potest.

CCLVI.

QVAM fidem? an optimi cuiusq; sedes, urbis & Italiæ partitiones, sententias dandarum. c.] Hoc l. scripti differunt ab impressis, quòd pro sedes cædes, pro sententias partim suas, partim suis. ego scriptura omni diligenter considerata, sic arbitror emendandum, Quam fidem? an optimi cuiusq; cædis, urbis & Italiæ partitionis, suis dandarum diripiendarumq; prouinciarum? nam primum hoc, sententias dandarum diripiendarumq; prouinciarum, præterquam quod librorum V. auctoritate non nititur: præterea uerba sunt inania: nec ijs est ulla subiecta sententia, quæ quidem ad mentem Ciceronis accedat. At quod ego auctoribus L. antiquis repono, dicit quod ad rem pertineat: bonam sententiam habet: bene sensa Ciceronis exprimit. deinde illud, Quam fidem? an optimi cuiusq; cædes, inusitatum, atq; inauditum est. quis enim sic unquam locutus est, ut diceret, do fidem cædem alicuius? at do fidem cædis illius, uitæ, & aliorum id genus in consuetudine latina est. Liuius, uitæ tantum, libertatisq; fidem accipe-

rent. & alibi, Gens fallax, promissi fidem præstitit. & alio loco, quæ & ipsa fidem induciarum ruperat.

CCLVI.

FOEDERE, ac fide sanciretur?] Et, pro ac, omnes l.u.

CCLVI:

QVANQVAM affirmare de aliquo difficile est] De altero, o.l.u. ut ad Brutum. non soleo mi Brute, quod tibi notum esse arbitror, temere affirmare de altero. in hoc consuetudo uaria non est.

CCLVI:

NISI forte subsidio tibi uenire arbitraris cũ fortissimis legionibus, magno equitatu, peditatuq; Gallorum] Sic o.l.u. nisi forte eum subsidio tibi uenire arbitraris cum fortissimis legionibus, maximo equitatu, peditatu Gallorum.

CCLVI:

ANTE aduentum eius] Ante eius aduentum, omnes l.u.

CCLVI:

VTILIORA Reip. sint] Sunt, o.l.u. placet.

CCLVI:

NAM si uicti Pompeiani] Sic o.l.u. nanq; si uicti Pompeiani tam insolentes sunt.

CCLVII.

AVT ulcisci parati sunt] Sint, o.l.u. perspicue uerum.

CCLVII.

POTERIT NE se tenere?] Poterit se tenere? o.l.u.

CCLVII.

QVO *maior adolescens Cæsar maiore deorũ.c.*] Sic o.l.u.*quo maior adolescens Cæsar, maioréq; deorum.quod probo.*

CCLVII.

VNQVAM *abductus est*] Abductus unquã est,Lang.*& alij nonnulli.*

CCLVII.

QVA'M *Cæsar adolescens*] Quàm primum Cæsar adolescens,o.l.u.*& paulo post,deinde.*

CCLVII:

BELLVM *quo ueniat*] Sic Lang.Bellum q̃d. cæteri,*quod.ut fortasse corrigẽdum sit,Bellum quidem ueniat.ut oratio Ciceronis sit,non Antonij: idemq; dicat, quod in V.Phil.eo loco,Ad hunc utrum legatos, an legiones ire oportebat? Insequens membrum considera: si emendationem meam tibi non probabit,at illud certe aperiet, hic non Antonium, sed Ciceronem loqui.*

CCLVII:

CVI *igni,ferroq; minitatur*] Cui ignis, ferrumq; c.Sc.l.*ego ignem, ferrumq;,ut illud, Atq; huic urbi ferrum, flammamq; minitantem.hac de re alias.*

CCLVII:

QVAE *postulant,cognoscam*] Postulent,omnes l. u. *placet.*

CCLVII:

CVM *locum tibi relictum nõ modo ad pacem*] Pro relictum *quidam reliquum in suis l.reposuerunt. quod ualde placet: etsi o.l.s.contra faciant.*

Vir

CCLVII:

VIR *ornatissimus omnibus & fortunæ,& uirtutis bonis*] O.l.u.*omnibus & uirtutis & fortunæ bonis.multo concinnius.*

CCLVII:

MOVERI *sedibus huic urbi.c.*] Moueri sedibus *suis huic.c.nonnulli u.l.quod placet.*

CCLVII:

PRIVS *undas flammamq;*] Sic o.l.u.Prius *undas flammam ut ait.è recentioribus nonnulli,Prius undis flamma.quod fortasse rectum est.*

CCLVIII:

SCELERATORVM *hostium*] Scelera*tissimorũ,o.l.u.apud Non.Marcellum hoc membrum ita scriptum est, sceleratissimorum hostium exercitum fusum,cæsumq; cognoui.*

CCLVIII:

ET *ex ea uictoria*] Et, nullis in libris u.reperitur: *ut ita fortasse corrigendum sit,& eam uictoriã, quæ parta est,consecutum.*

CCLVIII:

SI *cognouissem*] Si, delendum *est.*

CCLVIII:

ANTE *uero quàm ea res,quam auidissime ciuitas expectat, allata sit*] Ante uero quàm *sit ea res, quam auidissime ciuitas expectat,allata,o.l.u.*

CCLVIII:

LAETITIAE *risus satis est*] Nonnulli s.l. *usus,quod probo.*

P

CCLVIII.

AB *eorundem aris*] *Ab eorum aris, o. l. u.*

CCLVIII.

CVM *uideant illum glorioſiſſimum*] *Glorioſiſſimum illum, o. l. u.*

CCLVIII.

HVNC *tantum ei fructum*] *Tantum, à l. u. abeſt.*

CCLVIII.

AD *ſaga iuiſſe*] *Iſſe, o. l. u.*

CCLIX.

CONSVLES *ſortiti*] *Sic Lang. Cons. ſortitu. Sc. & cum eo pleriq; Cos. ſortitu. in hoc omnes, loquor de ueteribus, conſentiunt, quòd ſortitu, non ſortiti probant. ego tamen recentiores, qui omnes ferè cum impreſſis faciunt, ſequor: etſi me non præterit, ſortitu ſortitione ualere, atq; eo uerbo M. Tullium ſemel uſum eſſe, ac poſſe hunc locum ſic explicari, A. Hircius conſul ad bellum profectus eſt ſortitu.*

CCLIX.

CAESAR *cum exercitu comparato à primis peſtibus*] *Cum exercitu per ſe comparato cum primis, Lang. cæteri hoc diſcrepant, quòd pro eum, cum habét: quorum neutrum probo, ſed arbitror emendandum, tum: ut ad poſtea referatur. ut illud in. l. VI. ad Att. Sed & tum præſens, & poſtea creberrime nō deſtiti rogare. c. Sic igitur ſcribendum eſt. cum exercitu per ſe comparato, tum primis.*

CCLIX.

NISI *ut D. Brutum liberaret*] *D. Brutus libe-*

raretur, omnes l. u.

CCLIX.

AVT *inibi eſſe: aut iam eſſe cōfectum. & ſpei c.*] *V. l. o. partim mihi, partim ubi, pleriq; inibi, ut impreſſi: quos probamus. Inibi autē eſſe dicebatur id, quod nondū quidem perfectum, ſed ita parū aberat à perfectione, ut iam iamq; perficiendum eſſet: & ut loquitur M. Tullius, quod nō confectum, ſed affectum erat. Affranius, Poſtquā ſe uidit inibi eſſe, gnatam paruulam ſororibus commendat. Pacuuius, profectò inibi eſt: iam iam potiuntur frugum. Cæcilius, liber'ne es? non ſum: uerum inibi eſt. hæc à Non. Marcello mutuati ſumus. multus autem iccirco fui, quòd in libris quidam pro inibi incæptum repoſuerunt: in quo non ſolum à ueterum l. ſcriptura diſcedunt, ſed ne mentem quidem Ciceronis aſſequūtur. ſic igitur totum ex antiquorum librorum auctoritate corrigendum eſt, Aut inibi eſſe, aut iam confectum: ſet ſpei. c.*

CCLIX.

QVID *de hac re ſentiatis*] *Quid hac de re ſentiatis, o. l. u. quod multo concinnius eſt.*

CCLIX.

QVAE *ſunt à Conſule*] *A' Coss. id eſt, Conſulibus, ſine dubio emendandum. Locus ille declarat, ex literis C. Panſæ, A. Hirtij Coss. Cæſaris Propr. de honore dijs immortalibus habendo ſententias diximus.*

CCLIX.

DVORVM *Coss. tertio Cæſaris præſidio*] *Cæſaris prælio, o. l. u. ego hoc amplius, quod pro duorum, duobus repono: quod ita perſpicue meo quidem iudi-*

cio rectum est, ut approbatione non indigeat.

CCLIX:

TREMERE uultis, & dubitare utrum.c.] Sic o.l.u. tremere uultis dubitatis. nonnulli de recentioribus, dubitantes: & hoc quidem uerum est.

CCLIX:

NON iniusta euelli, internecti nota] Sic Lang. & cæteri ferè, non iniusta euelli inter nec uno te. ego nihil, aut parum de meo addens, de libris unam modo literam demens, disuncta autem, & quasi discerpta coniungens, & suo quæq; loco componens, mihi uideor in pristinam quasi formam hunc locum restituisse: sic enim corrigo, Non iniustæ belli internecini notæ. bellum autem internecinum ualet pestiferum, capitale, exitiosum: cum. s. non de imperio, ac dignitate, sed de fortunis & capite dimicatur: neq; uter imperet, sed uter sit decernitur. Liuius l. IX. deletaq; Ausonum gẽs uix certo defectionis crimine, perinde ac si internecino bello certasset. & l. XXII. non internecinum sibi esse cum Romanis bellum: de dignitate, atq; imperio certare. Plinius, habet deinde internecinũ bellum cum Ichneumone. internecinum, inquit Sex. Pompeius, testamẽtum est, propter quod dominus eius necatus est.

CCLIX:

QVOD nulla barbaries posset ignoscere] Sic o.l.u. quod nulla barbaria posset agnoscere. quod mihi ita mirabiliter arridet, ut in eo M. Tullii uidear agnoscere. Idem autem Agnoscere hoc loco significat, quod loco illo pro Milone, Cum tota Italia facti illius gloriã libenter agnosceret. Pro Plancio, sequestrem'ne Plan-

cium respuerent aures, agnosceret nemo. & pro Celio, Iacis adulteria, quæ nemo non modo nomine, sed ne suspicione quidem possit agnoscere. Dicit idem mutatis uerbis pro Cluẽtio, Quod unquam Habitus in se admisit, ut hoc tantum ab eo facinus non abhorrere uideatur. Barbari igitur Dolabellæ facinus, ut abhorrens à natura sua, non agnoscerent: ex quo intelligi potest, quam ferum, quamq; immane fuerit, quod homines etiam ad crudelitatem nati respuerent.

CCLIX:

ID deorum consilio factum] Id suo consilio, o.l.u. quod probo: quod M. Antonius in sua epistola dixerat, eosdem nobis parcere idem sentientibus: id M. Tullius ita interpretatus fuerat, Ita Antonio conuenisse cũ Dolabella, ut ille Treboniũ, &, si posset, etiam Brutum, Cassium discruciatos necaret. propterea nunc dicit, suo consilio factum esse testatur.

CCLIX:

NISI eum hinc ipse Iupiter ab his mœnibus repulisset] Nisi eum hinc ipse Iupiter ad hoc templo, atq; mœnibus repulisset, o.l.u. ego hoc amplius, quòd pro hinc hic repono: ut paulo infra, hostesq; nefarios huic Ioui Maximo. habebatur enim senatus, ut opinor, in Capitolio.

CCLIX:

CRVDELISSIME interfecit] Crudelissimis exemplis interemit, o.l.u. hoc autem uerbo scriptores gratia, atq; acerba supplicia dixisse, notissimum est: cur ita, docet Gellius.

CCLIX:

PRAELVDIVM illud,& portentum] o.l.u.proludium.ut ſcilicet quod in pugnis gladiatoriis ad uerum certamen proluſio eſt: in crudelitate,ac ſceleribus hoc Lucius ad M.Antonii eſſet.eſt tamen uerbum inſolitum, nec ab ullo ſcriptore,quod ſciam,uſurpatum: nec bene cum inſequenti cohæret. Quid,ſi propudiũ corrigamus? aptius omnino conueniret,& uſitatum eſt.Propudium,inquit Sex.Pompeius,dicebant, cum maledicto nudare turpitudinem uolebant: quaſi porrò pudendum. quidam propudium putant dici,à quo pudor et pudicitia procul ſint.Plautus in Cur.quid ais propudium? tun' etiam cum nocturnis oculis odiũ me uocas? & in Bacch.recede hinc directe,en ut pultat propudium.& in Pœn.Tun' audes etiam ſeruos ſpernere propudium?

CCLIX:

VEL, ſi etiam dij oderint,quos oportet: omnium deorum] In Lang. Sc.cæteris ferè l.u. hæc extrema uerba non reperiuntur.nõnulli ſic,uel deorum,ſi etiam dij oderint,quos oportet: quod minime diſplicet.recentiores cum impreſſis conſentiunt.

CCLIX:

EA QVE formidat dicere] Eaq; dicere formidat,o.l.u.

CCLIX:

QVAS enim turpitudines Antonij libenter cum dedecore ſubierunt] Cum dedecore,ab o.l.u.abeſt. et mehercule ſuperuacaneum eſt: quis enim turpitudines ſine dedecore ſubit? ſic in IIII. acc.qui nulla con

ditione iſtam turpitudinem ſubiſſent.

CCLX.

QVORVM ſcelere crudelitatem conſtat Carthaginenſium uictam eſſe] Sic o.l.u.quorum ſcelere crudelitatem Carthaginenſium uictam eſſe fateatur. oratio multo numeroſior.

CCLX.

NON eſt hoſtis putandus] Hoſtis Antonius putandus, l.u.

CCLX.

AD Expiandas egeſtates] Ad explendas, quidam poſuerunt: ut illud de prouinc. Cons.ad explendas ſuas cupiditates.

CCLX.

A DOMESTICIS hoſtibus, id eſt qui intra mœnia hoſtes ſunt] Dij malefaciãt iſti imperitorum generi, qui ſub omnibus rebus gloſſemata ſubſcribũt: quæ cauſa libros mendis refersit: ſed quædam tamẽ ita perſpicua,ut fugere neminem poſſint,niſi eum qui plane cæcus ignorantia ſit, aut certe omnibus in rebus conniueat. ut illud in Catil.oratione IIII.ut ſui obliuius, alij memoretur. & illud pro Roſc.Amer.inſutus in culeum: ſupplicium parricidarum. & apud Var. L.VI. non ſolum quod dicitur, malum conſilium conſultori eſſe peſſimum: ſed etiam bonum conſilium, qui conſulit,& qui conſulitur,bonum habẽdum. Quædam uero ita figuram ueri fallaciter imitantur, ut difficile ſit internoſcere: cuiuſmodi illud pro Mil.quid, quod caput audaciæ eſt? nam audaciæ meo quidem iudicio ſubditicium eſt: oculis tamen non intentis, neque

acriter intuenti uerũ esse uidebitur. quorsum hæc oratio? inquies. ego uerba hæc, id est intra mœnia hostes sunt, etsi omnes L. contra faciunt, non dubito tamen quin glossema sit, atque ex eo genere quidem, quod nemini nisi planè hebeti obijcere possit errorem: etenim quid erat, quod se ipsum perinde M. Tullius interpretaretur, quasi quicquam nouum, aut insolitum extulisset? non ne domesticas insidias, domesticum bellum, hostes etiã domesticos pro intestinis semel, & sæpius usurpauit? quo circa ex libris hæc potes meo periculo tollere.

CCLX.

IAM aut fœdissimam] Iam, ab o. l. u. abest.

CCLX.

CVM non uni, sed tribus ducibus] Sic Lang. et cæteri ferè, cum uni è tribus. solus Gad. cum cõuniter tribus. quod placet.

CCLX.

QVORVM uirtute, & cõsilij felicitate] Quorum uirtute, consilio, felicitate, o. l. u. sic paulo infra. Ita III. Impp. uirtute, consilio, felicitate uno die locis pluribus resp. est conseruata.

CCLX:

NOVI & singularis debentur] Noui singulares q;, Lãg. et cæteri ferè. numerus plenior, et Tullianus.

CCLX:

TANTA multitudine hostium interfecta, dico inquam hostium] Sic Lang. tanta multitudine interfecta hostium dico ita inquam hostium. quem sequor. est autem sic interpungendum, Tanta multitudine interfecta, hostium dico: ita inquam hostium. ex se iam intelligitur: nam impressi L. sunt planè barbari.

CCLX:

SVPPLICATIONIS honorem tribuemus? imperatorum. c.] Sic o. l. u. supplicationem bonorum. ego, supplicationum honorem: ut non modo casus casibus, sed etiam numeri numeris responderent. quod tamen in nonnullis s. l. postea repperi.

CCLX:

IS demum est] Is enim demum, o. l. u.

CCLX:

SIVE gratias agebãt] Siue uni gratias, l. u. quod tamen abiudico: aut enim tãtum uni membro, aut tribus addẽdũ fuit: ut uenustatis aliquid afferret orationi.

CCLX:

TV igitur de te, dixerit quispiam] Tu igitur ipse de te, o. l. u. & præclare, & uenuste.

CCLX:

SED iniuriæ dolore dio me. c.] Sed iniuriæ dolor facit me. perspicue rectum.

CCLX:

ETIAM NE eos, qui omnes. c.] Etiam in eos? o. l. u. probe.

CCLX:

* PER Idus Quintiles] Hæc prælia, quibus de agitur hac oratione, facta sunt ad XVII. Kal. Maias: ut ex epistola Galbæ licet intelligere: uel XVIII: ut in IIII. libro Fastorum apparet apud Ouidium. Nuntius huius uictoriæ Romam uenit ad XII Kal. Maias: quod epistola quadam ad Brutum hic ipse declarat. Triduo, inquit, aut quatriduo ante hanc rem pulcherrimam ti-

more quodam perculsa ciuitas tota ad te se cum coniugibus, & liberis effundebat: eadem recreata ad XII. Kal. Maias te huc uenire, quàm se ad te ire malebat. Hæc autem oratio postridie eius diei habita est. illa uerba declarãt, Cum hesterno die propter eorũ res gestas me ouantem, & propè triumphantem populus Ro. in Capitolium domo tulerit, domum inde reduxerit. quorsum hæc? ut clarissime perspicias hunc locum omnino esse depranatum. ad restituendum autem, & corrigendũ l. ueteres mihi nihil sanè lucis ostendunt, quò meas cogitationes dirigens ad ueritatem perueniam: nihil enim differunt ab impressis. hoc teneo, hunc diem inter Palilia, & Vinalia medium fuisse: ex quo coniectura ducor ad suspicandum, uel Postridie Palilia, uel, quod etiam magis placet, à scriptura enim propius abest, Pridie uinalia esse reponendum.

CCLX:

ALIQVEM ne imperatorem habituri erimus? Crimen inuidia quæretur?] Sic Lang. & cæteri ferè s. l. aliquem ne ipeius crimen inuidia quæretur. unus modo sic, aliquem ne Imp. habituri erimus inuidia quæreretur. & alter, aliquem ne ip̄. crimen inuidia quæretur. ego sic, aliquem ne imperatorem? eis crimen inuidia quæretur. ut eorum, qui fasces ad Ciceronem delaturi fuerunt, sit oratio consultantium, quonam modo facile ipsum de medio tollerent. Fasces, inter se dicebant, ad eum deferemus: deinde & uociferando, Aliquem ne imperatorem? & fasces ostentando, & crimen in eum quæremus, & inuidiam parabimus: quo in motu, & concitatione populari & operas conductas in eũ

immittere, & nullo negocio interficere poterimus. quos autem fugiebat, eam notam imp. scilicet imperatorem significare: ex eis fecerunt eius, & cum illo coparũt. quòd si cui magis arriserit, Aliquem ne imp? crimen inuidia quæretur: illud sequatur, licebit: non pugnabo: habebit. n. eandem sententiam, & in libri ueteris auctoritate delitescet.

CCLX:

IN rep. fieri possit] Posset, o. l. u. quod probo.

CCLX:

EXTITERIM repente Catilina?] Existerem, quidam reposuerunt. quod probo.

CCLXI.

QVANQVAM opinor nec fuisse tam sceleratum, qui hoc fingeret: nec tam furiosum, qui crederet] Sic L. Lang. quanquam nec fuisse tam sceleratũ, qui hoc fingeret: tam furiosum, qui crederet. Sc. quænquam ne fuisse tam. cætera eodem modo. ut Lang. ego una modo littera detracta, Quenquã ne fuisse. & quæ sequuntur, similiter. quo modo de meliori nota scriptores locuti sunt. Ter. in Adelphis, Vah quenquam ne hominem in animo instituere, aut parare quod sit carius, quàm ipse sibi? & in Phormione, Tantá ne affectum hominem quenquam esse audacia? & Plaut. in Trin. nostram ne nutricem here, quæ nos educat, abalienare à nobis? & M. Tul. pro Ros. Com. Proh dij immortales, esse ne quenquam tanta audacia præditum?

CCLXI.

VIRIBVS potius suis, quàm reip. infelicem] L. s. non discrepant ab impressis. quidam pro uiribus, ui-

tijs reposuerunt. quorum ita neutrum probo, ut illud tamen, quàm hoc, multis partibus malim defendere. etenim si quis à me horum uerborum sententiam requirat, & causam, cur ita dictum sit à Cicerone, quærat: nihil ei omnino mihi uidear posse respondere: at in illud alterum fortasse aliquid, si non uerum at saltē quod animos aliqua probabilitate percutiat, afferre possum. dicá enim id M. Tullium significare uoluisse quod in II. lib. de nat. de. declarat. Quid uero, inquit, Cæsarem putamus, si diuinasset fore, ut in eo senatu quem maiore ex parte ipse cooptasset, in curia Pompeiana ante ipsius Pompeij simulacrum tot centurionibus suis inspectantibus à nobilissimis ciuibus, partim etiam à se omnibus rebus ornatis trucidatus ita iaceret, ut ad eius corpus non modo amicorum sed ne seruorum quidem quisquam accederet: quo cruciatu animi, uitam actum fuisse? Illam igitur curiam Pompeianam interpretarer, quam, quòd in ea Cæsar interfectus esset, infelicem appellatam esse contenderem. nam uiribus suis, Cæsari exponerem, cuius etiam mortui nomen ualeret apud plurimos, maximáq; uires illi causæ daret. sed ut dixi, non summopere placet: nam ut quod ego supra explicaui, id sentiat Cicero, illud tamen Viribus. s. suis & nimis durum, & ualde productum mihi uidetur. quoniam tamen hæc scriptura uetustatis quasi radicibus innititur, ex libris euellenda nō est, sed tantisper ei standum censeo, dum uerum ex tenebris eruamus.

CCLXI.

QVI hostia, qui urbis portas] Ostia, SC. l. urbis partes, alius non minoris uetustatis. ut in Cat. desc. ripsi-

sti urbis partes ad incendia. Sallustius loca appellat, eādem rem memoriæ tradens: XII simul opportuna loca urbis incenderent: quo tumultu facilior aditus ad Cos. cæterosq;, quibus insidiæ parabantur, fieret. Ego tamen, si ostia mendosum non est, portas magis probo.

CCLXI.

QVOD ut inuidia mea fieret] Vt cum inuidia, c. o. l. u. ut pro Quint. omnia iudicia difficillima cū summa sua inuidia, maximóq; periculo P. Quintij fieri mallet.

CCLXI.

TVM impetus conductorum hominum] Tū in me impetus, o. l. u.

CCLXI.

VESTRVM omniū consecuta] Omnium uestrum, o. l. u.

CCLXI.

QVAE res patefecit] Liber unus, atq; alter: in queis Lang. patescit. quod probo. est omnino poeticum uerbum: sed tamen habet, inquit M. Tullius, in oratione poeticum aliquod uerbum dignitatē. Virg. Danaumq; patescunt Insidiæ. Vtitur tamen Liuius. nam patefecit quidem perspicue falsum.

CCLXI.

QVOD suo tempore totiusq; huius sceleris] Sed suo tēpore totius huius sceleris, c. o. l. u. rectē.

CCLXI.

TESTIS, conscius, & adiutor] Testis, cōscius, adiutor, o. l. u. quod placet.

CCLXI.

NON *tam ut pro me dixerim*] Dicerem, rectius *est mea quidem sententia.*

CCLXI:

ID *quod ego semper fecissem*] Id *quod semper ipse fecissem*, o.l.u.

CCLXI:

DICERE *solebat Crassus*] Dicere Crassius *solebat*, o.l.u.

CCLXI:

BONIS *forsitan possum, & libenter*] Pro *possum, possim nonnulli u.l.* in queis SC.

CCLXI.

VT *non perinde homines quoque*] Quiq; *unus, alterue liber* : in queis Lang. Cæteri ab impressis non differunt. ego deesse aliquid puto, déq; suggerendum : ut *sit, de quoq; ut quisq; mereretur, iudicarent. quemadmodum paulo infra. Ita de unoquoque, ut quenque meritum arbitrantur, existimant.*

CCLXII.

ANTE *diem* XIIII. Cal. Ian.] XIII. emẽdandum *est. de hac re alio loco diximus.*

CCLXII.

ME *ex* Cal. Ian. *ad hanc horã uigilasse* Reip.] In*uigilasse, quinq; l.u. in queis* Lãg. *quod ualde placet : sic enim dicitur. Inuigilare reip. ut Indormire causæ, Indormire tẽpori. Virg. nanq; aliæ uictu inuigilant. & alibi, Inuigilant pueri uenatu.*

CCLXII.

MEASQVE *aures dies & noctes*] Dies *noctes, Lang.*

CCLXXII.

MEISQVE *cohortationibus*] Que, *à l.u. abest. quod placet.*

CCLXII.

IDEM Vẽtidium] Pleriq; *l.u. in queis* Lang. idẽ R. Vẽtidium. *ut ita fortasse corrigendum sit, idem* P. Ventidium. *hoc ei certe prænomen fuit : ut ex* Dione *licet intelligere.*

CCLXII.

NVM *ego semper hostem ?*] Non pro nũ pleriq; *l.u. & recte : siquidem per num interroges quæ negari ; per non, quæ dici uis : huic etiam,* Non *illi respondet.*

CCLXII.

IN *has sententias*] Has *in sententias*, o.l.u. *quod concinnius est.*

CCLXII.

BELLVM Octauij] Octauianum, o.l.u. *ut* L. II. *de nat. de. Quæ nuper bello* Octauiano *magnarum fuerunt calamitatum prænunciæ.*

CCLXII:

AD *te ipsum* P. Seruilium] P. Seruili *num, corrigendum est. perspicue rectum.*

CCLXII:

PVBLICE *deneganda est*] Non modo *omnes antiqui libri, sed etiam ratio nobis auctor est, ut publice deleamus : etenim quis Senatus priuatim denegat ?*

CCLXII:

AVT *supplicatione decreta*] Decernenda, o. fe-

rè l.u.in quibus SC.quod ualde probo.

CCLXII:

QVOD ergo illi re,ego] Quod ergo ille re, id ego,Lang.& cæteri. quod ualde placet.describit autē Seruilium,qui ante ipsum sententiam rogatus est.

CCLXII:

HOC ipso nomine qui etiam deuicti sunt] Sic o. l.u.hoc ipso nomine & eos qui iam deuicti sunt.perspicue uerum.

CCLXII:

CVM uictores appello Imperatores] Suspicor esse glossema: est enim inane,atque superuacaneum.

CCLXII:

ETSI habet honoris nomen amplissimi] Honoris amplissimi nomen,Lang.& alij multi.quod placet.

CCLXII:

QVI primus Antonij immanem & fœdam crudelitatem non solum.c.] Qui primus immanem & fœdam crudelitatem Antonij non solum,Lang.& cæteri ferè.

CCLXII:

DIGNVS Imperator legione Martia] Aut aliquid mea quidem sententia huic membro deest:aut proximo inferiori superat: aut enim sic emendandū est, dignus imperator legione,digna legio imperatore: aut, quod rectius esse iudico atque uenustius, Dignus Imperator legione Martia,digna legio imperatore Pansa: sic enim uocabulum uocabulo,nomini nomen responderet.

CCLXII:

CVIVS si acerrimum impetum cohibere Pansa potuisset] Pansa,a duobus, tribusue l.u.abest: in quibus Lang.quod placet.

CCLXIII.

DOCVIT hoc prælio militibus,his] Illo prælio militibus ijs, o.l.u.

CCLXIII.

QVAM ullius pulchriorem speciem Imperatoris accepimus?] Quia nullius, o.l.u.ego, qua nullius.ut sit, qua specie nullam imperatoris speciem pulchriorē accepimus. res perspicua.

CCLXIII.

EO maiora beneficia Cæsaris] C.Cæsaris,o.l.u.

CCLXIII.

CVI cum imperium dabamus: eodem tempore et spem] Sic Lang.& alij multi, Cui cum imperium, eodem tempore etiam spē nominis eius deferebamus.

CCLXIII.

QVOD cum est secutus auctoritatem nostri decreti rebus gestis suis comprobauit] Sic interpungendum arbitror,quod,cum est secutus auctoritatem nostri decreti; rebus gestis suis comprobauit: ut sit,quod nomen rebus gestis suis comprobauit, secutus decreti nostri auctoritatem: siquidem res præclarissimas dignasq; Imperatore gessit. sic ferè locutus est in VI.ac cus.nimirum ut hic nomen suum comprobauit: sic ille cognomen.nonnulli u.l.consecutus, non secutus, quod non probo.

CCLXIII:

ITA trium Imperatorum populi Ro.] Duo hæc extrema uerba à l.u.absunt.quod placet.

CCLXIII:

IPSE cõsequi potero] Iisdem L. auctoribus, ipse delendum est.

CCLXIII:

QVANQVAM ea, quæ nos promisimus] O. l.u. quanquam nos ea, quæ promisimus.

CCLXIII:

STVDIOSE quanquam multa] Eodem modo l.s. Quidam pro quanquam multa, cumulata, reposuerunt. quod si non uerum, probabilius certe est.

CCLXIII:

CVM difficillimo Reip.] L.u. partim sic, quanq; id difficillimo: partim, quanquam cũ. ut fortasse corrigendum sit, quam quidem cum. c.

CCLXIII:

FLAGITARI uideamur] Videmur, o.l.u.

CCLXIIII.

IN fuga fœda mors] Mors est, o.l.u.

CCLXIIII.

BREVIS autem nobis uita data est] Sic IIII libri ueteres, in queis Lang. breuis à natura uita uobis data est. quod tamen reijcio: reijcio autem ob eã causam, quòd insequens membrum, quod paria paribus respondere debet, mancum quodam modo atq; imperfectum uidebitur: nam memoria ad uitam, sempiterna ad breuem, redditæ ad data: à natura, suo tanquã pari carebit: sic enim esset integrũ, at à Senatu memoria bene redditæ uitæ sempiterna. uel quid eiusmodi.

CCLXIIII.

AD summam laudem, gloriamq;] Sic o. ferè l.u. ad laudem gloriamq; summam.

CCLXIIII.

OBLIVIONE eorũ qui sunt] Qui nunc sunt, o.l.u. utrunq; omnino probabile, & huic scriptori usitatum. post Red. ad Sen. Gn. Pompeius uir omniũ, qui sunt, fuerũt, erũt: uirtute princeps. & pro lege Man. non modo eorum hominum, qui nunc sunt, gloriam; sed etiam antiquitatis memoriam uirtute superarit. sed ex duobus probabilibus id semper uerum iudicandũ, quod libri u. comprobarint.

CCLXIIII.

NEC reticẽtia posterorum insepulta esse poterit] Liber Gad. (nam cæteri ab impressis non dissentiunt) sepulta. quid sibi uelit, perspicuum est: & cum eo loquendi consuetudo facit: quæ solet eas res sepultas appellare, quarum dimissa cõmemoratio est, memoriaq; deleta. Ego tamen ut hinc non sentiam, neq; Ciceronem more uulgari locutum existimem, faciunt uerba consequentia, Cum uobis immortale monumentũ suis penè manibus S. P. Q. R. extruxerit. Arbitror enim uirtutem non insepultam propemodum pro immortali dixisse propter elogia monumentorum, atq; litteras quæ in sepulcris inscribi solent ad declarandas uirtutes, ac facta sepultorũ. Ab eadem causa dixit Horatius, Afri cano cui super Carthaginem uirtus sepulcrum condidit. ut enim, monumenta sepulcrorum dum manent, tenetur eorum uiua memoria qui ibi siti sunt: sic dũ Carthago extabit, Scipionis uirtus, ac uictoria celebrabitur. uirtus igitur militum non insepulta erit: immortalitati commendabitur: quòd sepulcrum, monu-

mentumq; habebit : cuius inscriptio ipsam gentibus omnibus, atq; omnium seculorũ posteritati notam faciet.

CCLXIIII:

ADHIBERI publice posset oratio] Publice adhiberi, o.l.u.

CCLXIIII:

ID genus, quod est pulcherrimum] Quod esset pulcherrimum, o.l.u. quod probo.

CCLXIIII:

QVAMOBREM quidem maximum] Maximum quidem, nonnulli u.l. quod placet.

CCLXIIII:

FRATRIBVS tribuenda censeo] Fratribus eadem tribuenda, o.l.u. placet.

CCLXIIII:

VIRTVTEM suorum, & ætatem] Pro ætatem pietatem, o.l.u. quòd scilicet pro patria uitam profuderint. perspicue rectum.

CCLXV.

EXERCITVMQVE hostium fecerit] Exercitumq; eius, L.SC. cæteros sequor.

CCXLV.

OCCISIONE occiderit] Eodem modo o.l.s. occidione occiderit probat consuetudo : quæ ita loqui solet, cum internitionem significare uult.

CCLXV.

C. CAESAR imperator] Nonnulli s.l. Cæsar Propr. imperator : quod minime displicet. in S.C. enim omnia honorum nomina ferè ascribebantur.

CCLXV.

VT ob eas res] Vti, nonnulli u.l. in queis Lang. quod placet : nam redolet antiquitatem, quæ maxime in S.C. retinebatur.

CCLXV.

AD omnia puluinaria cõstituãt] Cõstituat, o.l.u.

CCLXV.

COMPLVRIMOS cæderent : caperent nonnullos] Vt plurimos cæderent. c.

CCLXV.

CVMQVE sine ulla necessitate] Sine ulla retractatione, o.l.u. ut Liuius l.VI. Iuniores ad edictũ sine retractatione conuenerunt] Vtitur etiam Cicero in Tusc. l.V. & XIII. L. ep. ad Att.

CCLXV:

HIS qui sanguinem pro uita, libertate, fortunisq; populi Ro. pro urbe, templisq;] Hæc omnia demptis cõiunctionibus dicuntur in l.u. nonnulli in queis SC. pro his ijs. quod placet.

CCLXV:

MONVMENTVM quàm amplissimum locandum, faciendumq;, urbem ad eam rem pecuniam dare contribuere. c.] Sic l.u. locandum, faciendumq. urbem ad eam rem. c. in quibus Ciceronem non agnosco : nam primum nisi me fallit memoria, hoc locandũ, faciendum iubeo, non dicitur : sed locare, facere iubeo. Verum fac, ita non esse. ut locandum, faciendum dixerit; huic subiunxerit, dare, attribuere, soluere iubeãt; ut tam diuersas res. s. uno uerbo comprehenderit; adduci ad credendum nullo modo possum. deinde siquis

iusiurandum in hæc uerba adijciat : si mihi uideatur, urbem soluere iubeant, à Cicerone scriptum : non uideri profecto iurem : ita mihi non solum ab huius elegantia, sed etiam consuetudine latini sermonis uidetur abhorrere. sic autem scriptum reliquisse M. Tullium puto, Monumentum, quàm amplissimum locandum, faciendum curent : ad eam rem. c. Hunc autem errorem creauit, opinor, illud quod sæpe iam demonstraui, quòd in l. u. hæ litteræ C, & Q, locum inter se sæpe cõmutent : quæ causa libros refersit erroribus. ut apud hunc ipsum in l. l. de Nat. deorum, Nec tu me cælas, ut Pythagoras solebat alienos : nec consulto dicis occulte, tanquam Heraclitus : sed quod inter nos liqueat, ne tu quidẽ intelligi ubi liqueat pro liceat : ut in ep. ad Att. ex quo quidem ego, quod inter nos liceat dicere, millesimam partem uix intelligo. uel, ut similius proferam, Plaut. in Pœn uin bona dicam fide, quod hic inter nos liceat. Intentis oculis contemplare sententiam : ut nos asseueramus, ita esse perspicies. sed ut ad rem : hoc ego sentio : siquis tamen illud magis probabit, locandum faciendumq; curent, cum eo non pugnabo.

CCLXV:

PECVNIAM dare, contribuere] Attribuere, o. l. u. ut illud in IX. tantã pecuniam redemptori soluẽdam, attribuendamq; curent. perspicue uerum, ut illud alterum aperte falsum : siquidem pecuniam contribuere non dicitur. hoc autem uerbum proprie in ijs ponitur, qui aliquem liberum populum sub alterius ditionem subiungunt. Liuius, Corinthum ijs contributuros in antiquum gentis concilium. & alibi, Phocenses

Locrenses contribuerunt Aetolis. ij autem populi contributi dicebãtur. Cæs. Oscenses, & Calaguritani, qui erãt tum Oscensibus contributi.

CCLXV:

EAQVE fratribus tribuantur] Lang. & cæteri fere, ijsq; fratribus tribuantur. nonnulli tantummodo tribuantur. ego emendandum arbitror, iisq; tribuantur, c. fratribus enim puto esse glossema alicuius imperiti.

CCLXV:

SI illi uicissent] Vixissent, SC. aperte uerum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q.

Omnes sunt quaterniones, præter A quinternionem, & Q duernionem.

APVD ALDI FILIOS.

VENETIIS, M. D. XLII.
MENSE MARTIO.

AL DVS

III
1926:
2456